

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Josef Sakař – život a dílo kněze, pedagoga a historika

Vedoucí práce: PhDr. Bc. Zuzana Svobodová, Ph.D.

Autor práce: Bc. Martina Sudová

Studijní obor: Pedagogika volného času (NMgr.)

Ročník: 2

2017

Diplomová práce v nezkrácené podobě

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47 b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum: 17. 3. 2017

.....

Motto:

„Ne, nevěřil bys, kdyby historie nevolala tě zpět...“

(SAKAŘ, Josef: *Království České. Jižní Čechy. Okres Hlubocký*. Praha: Pavel Körber, 1908, s. 45)

Poděkování

Děkuji všem, kteří se na vzniku této práce podíleli. Jmenovitě: vedoucí práce PhDr. Bc Zuzaně Svobodové, Ph.D.; Mgr. Aleši Kotykovi a PhDr. Jiřímu Kotykovi z Pardubic za cenné rady, konzultace a pomoc s fotografickým i faktografickým materiálem; kolegům z Východočeského muzea v Pardubicích za poskytnutí studijního materiálu z muzejních sbírek; mému kolegovi Mgr. Jiřímu Hladečkovi; Danymu a Stáně Šavrdovým za pomoc při získání materiálu z posledního Sakařova působiště v Praze-Vinohradech.

Obsah

Úvod.....	5
1. Rodina.....	7
2. Stopy Antonína Sakaře v Týně nad Vltavou	13
3. Život rodiny Sakařových v Týně nad Vltavou.....	16
4. Dětství Josefa Sakaře	20
5. Školství v době studií Josefa Sakaře.....	25
6. Školní léta Josefa Sakaře	28
7. „Druhý domov“ Josefa Sakaře – Pardubice.....	40
7.1 Záchrana Kunětické hory a pardubického zámku.....	45
8. Josef Sakař – pedagog.....	49
9. Josef Sakař – spisovatel	53
9.1 Dějiny Pardubic nad Labem	53
9.2 Dějiny města Týna nad Vltavou	57
9.3 Království České.....	59
9.3.1 Okres Hlubočský	59
9.3.2 Okres Vltavotýnský	60
9.4 Drama Jan z Pernštejna.....	62
10. Závěr života	69
11. Osobnost Josefa Sakaře	81
12. Stopy Josefa Sakaře	85
Závěr	88
Seznam použitých zdrojů.....	90
Přílohy.....	104
Abstrakt.....	199
Abstract.....	200

Úvod

Osobnost Josefa Sakaře v sobě spojuje hned několik významných aspektů, které mě vedly k tomu, zvolit si výzkum jeho životních osudů za téma své diplomové práce: byl teologem, což zohledňuje mé studium na teologické fakultě, pedagogem, což souvisí s mým studovaným oborem pedagogiky volného času, a konečně také historikem, což je analogické s mojí celoživotní profesí vedoucí regionálního muzea. K tomu ještě přistupuje skutečnost, že pocházel z města, v němž již čtvrt století žiji a pracuji, mohu proto využít znalosti reálií.

Teolog, historik, profesor Josef Sakař je jedním z nejvýznamnějších rodáků města Týna nad Vltavou. Jeho monumentální čtyřsvazkové dílo Dějiny města Týna nad Vltavou a okolí náleží dnes k základním stavebním kamenům jihočeské regionální historie, a přestože jeho převažující část vznikla již ve 30. letech minulého století, nebylo do dnešních dnů překonáno. Podobně jako Týn nad Vltavou vděčí Josefu Sakařovi za mnohé také město Pardubice, kde prožil většinu svého produktivního věku a kde působil jakožto středoškolský pedagog. Zde vznikla jeho stěžejní díla, mimo jiné šestisvazkové Dějiny města Pardubic nad Labem. Sakařova činnost přesáhla i regionální rámec – v roce 1925 byl za své zásluhy o ochranu historických památek jmenován (jako jeden z třiceti kandidátů z celé republiky) čestným členem Klubu za starou Prahu.

O práci a publikační činnosti Josefa Sakaře se dochovalo množství pramenů, o jeho soukromém životě však víme mizivě málo. Jaký byl člověk, jaké byly jeho významné životní hodnoty a klíčové události, s kým se přátelil a jak jej ovlivnily osobnosti, s nimiž se v průběhu života setkal?

Vzhledem k tomu, že byl Josef Sakař v roce 1895 vysvěcen na kněze římskokatolické církve, nedovolilo mu toto jeho životní poslání založit rodinu a nebylo tedy možné čerpat od zdrojů případných potomků. Navíc byl posledním potomkem svého otce a jedináčkem – jediným dítětem z otcova druhého manželského svazku, všichni jeho pokrevní sourozenci i jejich pokračovatelé jsou tedy nepřímými příbuznými. K tomu je ještě třeba připočíst skutečnost, že jakožto historik byl Josef Sakař stoupencem pozitivistického směru, který je založen na přísně vědeckém a faktografickém hodnocení historických jevů, proto se v jeho obsáhlém díle téměř

nikde neobjevuje osobní postoj nebo subjektivní názor, což je pro poznatky o Sakařově osobnosti velmi omezující.

Ve vzpomínkách pamětníků bývá Josef Sakař zachycen jako „starý mládenec“, skromný „Pepíček Sakař“. Svědectví o tom, jak žil, co měl rád a s jakým okruhem přátel se stýkal, se proto dochovalo pouze v omezené míře – částečně je lze odvodit z jeho soukromé korespondence, část se dochovala v pamětech jeho současníků. O jeho rodině nebylo známo téměř nic, s výjimkou jeho otce, který proslul jako schopný panský zahradník.

Podařilo se mi navázat kontakt s panem Miroslavem Sambolkem z chorvatského Sisaku, který je vnukem Maxmiliany Sakařové, nejmladší nevlastní sestry Josefa Sakaře. S jeho pomocí pak bylo možné doplnit bílá místa v životě Josefa Sakaře a rovněž určit množství portrétních fotografií, uložených v archivu Městského muzea Týn nad Vltavou, u nichž bylo sice známo, že náleží do okruhu Sakařova příbuzenstva, ale konkrétní osoby nebyly identifikovány.

Hlavním cílem práce je tedy analýza a komparace pramenů o životě a díle Josefa Sakaře, zmapování jeho významných životních hodnot, klíčových událostí, osobností, které ovlivnily jeho život, příbuzných a přátel, kteří náleželi k jeho nejbližším osobám. Zároveň může být inspirací pro vychovatele v 21. století, které je možné čerpat z života a díla Josefa Sakaře.

Práce částečně navazuje na diplomovou práci Aleše Kotyka: Život a dílo Josefa Sakaře z r. 1987. Vzhledem k tomu, že tato velmi podrobná a obsáhlá studie byla zaměřena především na bibliografii a zhodnocení díla Josefa Sakaře, je mým záměrem zmapovat především životní osudy Josefa Sakaře a zveřejnit i novější poznatky, které se od 80. let 20. století podařilo k osobě Josefa Sakaře shromáždit. Volím proto chronologickou strukturu práce, tak, jak reálně ubíhal profesorův život. Pro objasnění a hlubší seznámení s některými událostmi vkládám kratší vysvětlující pasáže. Pokusím se maximálně vytěžit primární prameny, které nebyly dosud publikovány, a jejich rozbořením umožnit proniknout blíže k osobnosti Josefa Sakaře, k jeho duši. Při bádání v historických pramenech náleží bezesporu k nejkrásnějším okamžikům právě ten, kdy se informace začínají skládat z roztříštěné mozaiky do ucelenějšího obrazu – kdy se podaří odosobněnou bustu některého významného jedince „sejmout z piedestalu“ a z „nadčlověka“ vytvořit člověka. Věřím, že v případě Josefa Sakaře se mi to alespoň částečně podaří.

1. Rodina

Nejbližší rodina a příbuzenské vztahy hrály v rámci dějin vždy zcela mimořádnou úlohu. „*Rodiny fungovaly jako pevně semknuté organismy, jejichž členové dokázali nepřiznivým vlivům zbylého světa odolávat jen společně. V dobách, kdy se čas cyklicky odvíjel přes jednotlivá roční období a s nimi spojené zemědělské práce, nebyla data pro naše předky vůbec důležitá. Jen málokdo si proto pamatoval den narození. Naopak jméno otce, dědy i pradědy patřilo k běžnému vybavení člověka, který se poukázáním na své zemřelé příbuzné zařazoval do určité sociální skupiny.*“¹ Hodnota pokrevnosti, tradičních rodinných rolí, proto náležela k nejdůležitějším faktorům, které utvářely běh lidského života.

Rodinu Antonína Sakaře bychom mohli zařadit do střední sociální vrstvy. Pokud nahlédneme do genealogie rodu, vidíme, jak se otec rodiny, Antonín Sakař, syn nepříliš zámožného ševcovského mistra, vypracoval díky své profesi zahradníka v arcibiskupských službách na uznávaného odborníka a mohl tak zajistit početné rodině uspokojivé finanční zázemí.

Rod Sakařových pocházel ze středních Čech, z panství náležejícího do majetku Zbraslavského kláštera. Antonín Sakař (Příloha I.) se narodil 14. července 1827 v Klínci u Líšnice čp. 38 jako syn ševcovského mistra Františka Sakaře a Marie rozené Pešákové, dcery domkáře ze Slap. V Matrice narozených stojí: „*Měsíc a den 1827, Julii 14. nat/us/, 15. bapt /izatus/, domu Nro: Klíнец 38. Jméno dítěte: Antonín, náboženství katolického, pohlaví mužského, manželské. Jméno otce: František Sakař, mistr ševcovský, syn Václava Sakaře, ševce z Klínce, matky Maria rozená Libl z Líšnic. Jméno matky: Maria, dcera Matěje Pešák, domkář z Slap, matky Anna rozená Pribová z Slap, poddaný Zbraslav panství. Kmotři: Václav Douša, soused z Klínce, neumíce psáti dožádal mě Barnarda Trousilka, kostelníka, udělal tři křížky +++; Anna, manželka France Smoláka, familijanta z Klínce, neumíce psáti dožádala mě Barnarda Trousilka, kostelníka, udělala tři křížky +++.* Baptizavi ego: Petrus /Matauschek, decanus Lischnitzii/; Jméno báby: Marianna Prochásk z Líšnic.“²

Antonín Sakař se neznámo kdy ocitl v arcibiskupských službách jakožto zahradník louňovického panství, se střediskem v zámku v Louňovicích pod Blánkem

¹ PEREMSKÁ, Lenka. *Váš rodokmen krok za krokem*. Praha: Cpress, 2015, s. 60.

² Státní oblastní archiv v Praze, Matrika narozených f. ú. Líšnice, inv. č. 7, časové rozmezí 1827 – 1845, folio 78.

(mimo jiné známých jako rodiště hudebního skladatele J. D. Zelenky). Podle dochovaného listu domovského měl snad domovské právo v Louňovicích již v roce 1845, tedy jako osmnáctiletý.³ V tomto domovském listu je však špatně čitelné datum 29. října 1845 (pod tímto datem je také zapsán ve sbírkách vltavotýnského muzea). Vzhledem k tomu, že je zde ale uváděn jako ženatý, domnívám se, že jde o rok 1865, kdy už byl Antonín Sakař osmatřicetiletý. Louňovické panství vlastnilo pražské arcibiskupství od smrti Karla Adama Lva z Říčan (1672), který je jakožto bezdětný podle své závěti odkázal pražským arcibiskupům „na věčné časy“.⁴ Arcibiskupství bylo následně držitelem majetku až do pozemkové reformy r. 1924.⁵ V tomto roce zakoupila louňovický zámek TJ Sokol.⁶

Dne 4. září 1854 se Antonín Sakař oženil v Louňovicích pod Bláníkem s Barborou Novákovou, narozenou 25. prosince 1826 v Dolních Břežanech čp. 45. V jejím křestním listu se dočteme: „*Otec Josef Novák, syn vrátného Jana Nováka z Břežan; matka Anna cera Václava Trefila a matky Roziny Ryzcový ze Lhoty. Kmotři: Anna Doudová, selka ze Zlatník a Pavel Holeš ze Zvole, cutrajbr (pozn. autorky – náhončí). Baptizavit: Cajetanus Kruis; bába Anna Skřivan.*“⁷

Jak došlo k seznámení Antonína Sakaře s Barborou Novákovou, není známo, Klínek a Dolní Břežany jsou vzdáleny více než 80 km, což v případě sňatku nebylo obvyklé. „*Naši předci se drželi rodné hroudy a jen zřídka kdy vyráželi do vzdálenějšího okolí. Kvůli tomu si i své nastávající manželky vybírali v okruhu několika málo kilometrů, nejčastěji ovšem v téže vesnici. Pokud se totiž zahleděli do děvčete ve vsi sousední, hrozilo, že se v roli cizáka budou muset utkat s tamějšími chasníky, samozvanými ochranyteli něžnější poloviny usedlého obyvatelstva. Ze statistik vyplývá, že lidé uzavírali sňatky v rámci jediné farnosti nebo alespoň jediného panství v celých devadesáti procentech případů.*“⁸ „*Tradiční podoby namlouvání a svatby, odvozované od prožití dobrého života, udržovala zejména silná pouta příbuzenství, vědomí*

³ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsběrka historická, i. č. 14158.

⁴ Srov. Arcibiskupství pražské. Polesí Vysočina. [online]. [cit. 22. 12. 2016]. Dostupné na WWW: <<http://www.apha.cz/polesivysocina>>.

⁵ Srov. Wikipedia. Louňovice pod Bláníkem. [online]. [cit. 22. 12. 2016]. Dostupné na WWW: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Louňovice_pod_Bláníkem>.

⁶ Srov. Hrady. Louňovice pod Bláníkem. [online]. [cit. 22. 12. 2016]. Dostupné na WWW: <http://www.hrady.cz/wnd_show_text.php?tid=3373>.

⁷ Státní oblastní archiv v Praze, Matrika narozených f. ú. Zlatníky, inv. č. 7, časové rozmezí 1785 – 1841, folio 45.

⁸ PEREMSKÁ, Lenka. *Váš rodokmen krok za krokem*. Praha: Cpress, 2015, s. 55

*odkázanosti vesnického společenství na vlastní síly, stabilita majetkově právních představ a aktů a ukotvení v duchovním přírodně božském řádu.*⁹

Je ovšem zapotřebí přihlédnout k historickým souvislostem: břežanské panství bylo rovněž v majetku pražského arcibiskupství (v roce 1715 je vykoupil od Trautmansdorfů arcibiskup František Ferdinand z Kühnburku)¹⁰ a náleželo mu až do roku 1945. Je tedy velmi pravděpodobné, že budoucí manželé Antonín a Barbora se seznámili při některé společenské události, odbývajících se v rámci arcibiskupské državy.

V matrice sňatků se ohledně tohoto prvního manželství Antonína Sakaře dočteme: „1854, 20., 27. srpna, 3. září prohlášení a 4. září v sňatek manželský požehnání v Břežana (pozn. autorky – Dolní Břežany) čís. 46 soudu i podk/raje/ jílov/ského/, kraje pražského a bývalého panství břežanského; oddávající kněz: Ferdinandus Pechar, curatus (pozn. autorky – farář). Ženich: Sakař Antonín, panský zahradník v Louňovicích čís. 1, soudu vlašimského, podkr/aje/ benešovského, kraje budějovského a bývalého panství louňovického, vlastní syn Františka Sakaře, mistra obuvnického ze Klínce čís. 38, a matky Marie, rozené Pešákové ze Slab (pozn. autorky – Slapy) čís. 4, náboženství katolického, 27 let, svobodný. Nevěsta: Novák Barbora, vlastní dcera Josefa Nováka, mistra zednického z Břežan čís. 46, soudu i podkraje jílov/ského/, kraje pražsk/ého/ a bývalého panství břežansk/ého/, a matky Anny, rozené Trefilové ze Lhoty, náboženství katolického, 27 let, svobodná. Svědkové: Sládek Josef, učitel ze Zlatník, Josef Kulháněk, mistr krejčovský ze Zlatník. Poznámání: 1. Povolení pro ženicha od obce klínecké dto. 13. srpna 1854 N. Exh.2. 2. Plnoletost ženicha vykázaná křestním listem z Líšnice dto. 13. srpna 1854 N. Exh. 94 Par. 3. Plnoletost nevěsty vykázaná křestním listem ze Zlatník dto. 13. srpna 1854 N. Exh. 76 par., vel vida matr. Bap. Ab. An. 1826 pag. 45 Zlatnicae. 7. Prohlášky vykázaný listem z Louňovic dto. 3. září 1854 N. Exh. 89 par. Vide acta cop. Ab 1854 lit. A n.9.“¹¹

Oba snoubenci tedy byli v době sňatku sedmadvacetiletí, což odpovídá dobovým statistikám, nevěsta byla nepatrně starší, než bylo obvyklé. „*Přestože se dnes traduje, že se lidé v minulosti sezdávali podstatně dříve než dnes, nelze toto tvrzení považovat za nezvratné. V raném novověku byl podle statistik průměrný věk ženy při vstupu do manželství 23 let, mužům bývalo okolo 27. Postupně se však zvyšoval. Zajímavé je, že*

⁹ NAVRÁTILOVÁ, Alexandra. *Namlouvání láska a svatba v české lidové kultuře*. Praha: Vyšehrad, 2012, s. 11.

¹⁰ Srov. *Wikipedia*. *Dolní Břežany*. [online]. [cit. 22. 12. 2016]. Dostupné na WWW: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Dolní_Břežany>.

¹¹ Státní oblastní archiv v Praze, Matrika oddaných f. ú. Zlatníky, inv. č. 12, časové rozmezí 1842 – 1860, folio 61.

věkový rozdíl mezi snoubenci činil ve většině sledovaných období čtyři léta. Plnoletost byla od poloviny 18. století stanovena na 24 let, jakmile se chtěla oženit nebo vdát osoba mladší, musela od roku 1811 doložit otcovský souhlas. Věk byl mimo jiné ověřován i předložením rodného listu u těch jedinců, kteří se narodili mimo farnost, v níž vstupovali do manželství. Záznam o jeho doručení k rukám oddávajícího je většinou uveden v rámci matričního zápisu.¹²

Ze zápisu je rovněž patrné, že Antonín Sakař žil v době svého sňatku přímo v louňovickém zámku, tedy v čp. 1 (Příloha II.).

V Louňovicích pod Blaníkem se manželům Sakařovým narodilo v téměř pravidelných odstupech dvou let pět potomků: 26. 7. 1855 Bedřich, 24. 5. 1857 Antonín, 28. 3. 1859 Františka, 14. 4. 1861 Ludvík a 17. 6. 1863 Aloisie.

Všechny potomky Sakařových přivedla na svět v Louňovicích bába Josefa Volšický (Volšická). „V druhé polovině 19. století byla na venkově ještě zcela nepatrná porodnická praxe a k porodům, i těm těžším, se volala jen babička... pro lékaře neposlali, dokud rodička dýchala, protože by utrpěla na pověsti, že musela mít doktora k pomoci.“¹³

Zajímavé obřadní úkony spojené s narozením dítěte, právě z oblasti Podblanicka, zachycuje ve své knize Alexandra Navrátilová: „Na Podblanicku přišel k ležící rodičce nejprve její otec, pak matka a později ostatní příbuzní a sousedky. Na čelo novorozence dělali křížek se slovy: Vítám tě na svět boží, abys rostlo k radosti nás všech.“¹⁴

Prvorozeného Bedřicha pokřtil jakožto Bedřicha Josefa kaplan Josef Schak, kmotry mu byli Bedřich Gautsch, hospodářský adjunkt v Louňovicích a Růžena Stránský, dcera Josefa Stránského, hospodářského správce v Louňovicích.¹⁵ Důležité je povšimnout si jména Gautsch, budeme se s ním setkávat i v pozdějších příbuzenských vztazích rodiny Sakařovy.

Druhorozeného Antonína pokřtil farář P. Anton Sklenář a kmotři byli totožní, jako před necelými dvěma lety v případě Bedřicha: kostelník Jan Javůrek z Louňovic

¹² PEREMSKÁ, Lenka. *Váš rodokmen krok za krokem*. Praha: Cpress, 2015, s. 58.

¹³ NAVRÁTILOVÁ, Alexandra. *Narození a smrt v české lidové kultuře*. Praha: Vyšehrad, 2004, s. 67.

¹⁴ NAVRÁTILOVÁ, Alexandra. *Narození a smrt v české lidové kultuře*. Praha: Vyšehrad, 2004, s. 73.

¹⁵ Srov. Státní oblastní archiv v Praze, Matrika narozených f. ú. Louňovice, inv. č. 8, časové rozmezí 1848 – 1859, folio 144.

v zastoupení Bedřicha Gautsche, hospodářského adjunkta v Sovínkách, a Rosa Stránský, dcera Josefa Stránského, hospodářského správce v Louňovicích.¹⁶

Jako třetí přišla na svět dcera Františka. Byla pokřtěna jako Františka Marie opět kaplanem Josefem Schakem. Zajímavá jsou ovšem jména kmotrů, která naznačují, že otec Antonín Sakař již udržoval styky s vltavotýnským panstvím, kam se později rodina stěhovala. Hlavní kmotrou byla Franziska Mikota, dcera zemřelého Šimona Mikoty, měšťana z Vltavotýna (Šimon Mikota byl vltavotýnský stavitel lodí)¹⁷ a opět Bedřich Gautsch, hospodářský adjunkt v Sovínkách.¹⁸

Čtvrtým dítětem manželů Sakařových byl Ludvík. Pokřtěn byl jako Ludvík Antonín kaplanem P. Vojtěchem Koubou. Kmotry byli Anton Swoboda, hospodářský kontrolor v Louňovicích, a opět Františka Mikota, dcera zemřelého Šimona Mikoty, měšťana z Vltavotýna.¹⁹ Poprvé se zde setkáváme se jménem Antona Swobody (Antonína Svobody), který byl později v Týně nad Vltavou kmotrem Josefa Sakaře. Je tedy zřejmé, že rodina Sakařových a Svobodových udržovala přátelské vztahy, které zpečetila kmotrovstvím, a zřejmě tedy později přesídlily obě rodiny na arcibiskupské panství do Týna nad Vltavou společně.

Posledním potomkem, narozeným ještě v Louňovicích, byla dcera Aloisie. Byla pokřtěna Aloisie Barbora kaplanem P. Vojtěchem Koubou. Kmotry byli Franziska Růžek, choť kníž. arcib. správce v Louňovicích Josefa Růžka a znovu Antonín (pozn. autorky – zde psáno česky) Swoboda, kníž. arcib. controller v Louňovicích.²⁰

Jak lze vyčíst z matričních zápisů, manželé Sakařovi se v Louňovicích několikrát stěhovali. Panský zahradník Antonín Sakař měl v době svého sňatku uvedenou adresu Louňovice čp. 1, tedy přímo louňovický zámek, kde pravděpodobně bydlel v části vyhrazené personálu. Při narození prvního syna Bedřicha již uváděl jako své bydliště dům v Louňovicích čp. 14, o dva roky později, při narození druhého syna Antonína, uvádí adresu Louňovice čp. 49, stejně jako při narození dalších potomků.

¹⁶ Srov. Státní oblastní archiv v Praze, Matrika narozených f. ú. Louňovice, inv. č. 8, časové rozmezí 1848 – 1859, folio 183.

¹⁷ Srov. SAKAŘ, Josef. *Dějiny města Týna nad Vltavou a okolí*. IV. díl. Týn nad Vltavou: nákladem Vlastivědného kroužku musea v Týně nad Vltavou, 1957, s. 8.

¹⁸ Srov. Státní oblastní archiv v Praze, Matrika narozených f. ú. Louňovice, inv. č. 8, časové rozmezí 1848 – 1859, folio 225.

¹⁹ Srov. Státní oblastní archiv v Praze, Matrika narozených f. ú. Louňovice, inv. č. 15, časové rozmezí 1859 – 1881, folio 20.

²⁰ Srov. Státní oblastní archiv v Praze, Matrika narozených f. ú. Louňovice, inv. č. 15, časové rozmezí 1859 – 1881, folio 51.

Posledním potomkem manželů Sakařových byla dcera Maxmiliana, narozená 7. 3. 1866. Ta se již narodila v Týně nad Vltavou čp. 1 (čísle popisném vltavotýnského zámku), v zahradnickém domku v areálu hospodářského dvora za arcibiskupským zámkem, který se následně stal také rodištěm Josefa Sakaře. Na svět ji přivedla porodní bába Marie Šmídová. Byla pokřtěna kaplanem Mauriciem Budeciem jakožto Maxmiliana Barbora, kmotry byli Maxmiliana Fischer, hospodyně v Týně nad Vltavou čp. 1 a Prokop Graff, příručí arcibiskupského hospodářského úřadu v Týně nad Vltavou čp. 1.²¹

Přesné datum přesídlení rodiny Sakařovy z Louňovic do Týna nad Vltavou není známo. Arcibiskupský zahradník Antonín Sakař je v Týně nad Vltavou zmiňován od roku 1865,²² stěhování tedy muselo proběhnout v rozmezí 17. 6. 1863 (narození Aloisie ještě v Louňovicích) až 1865.

²¹ Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, Sbírka matrik Jihočeského kraje, Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou, sv. 13, inv. č. 5827, časové rozmezí 1858 – 1866, folio 316.

²² Srov. SAKAŘ, Josef. *Dějiny města Týna nad Vltavou a okolí*. III. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1936, s. 83.

2. Stopy Antonína Sakaře v Týně nad Vltavou

Antonín Sakař v Týně nad Vltavou pokračoval v celoživotní profesi panského zahradníka, věnoval se jí od roku 1865 až do své smrti r. 1897.²³ Řada zpráv o Antonínově práci ve městě je zachycena v písemné podobě, částečně v díle jeho syna Josefa Sakaře: Dějiny města Týna nad Vltavou a okolí, částečně v městské kronice.

K r. 1880 máme zprávu o tom, že byla 24. 4. vysázena lipová alej na náměstí před arcibiskupským zámekem na počest zásnub korunního prince Rudolfa Habsburského a nazvána „Rudolfovo stromořadí“.²⁴ Těchto 15 lip, vysazených žáky místní školy, však ještě téhož roku uschlo, proto r. 1881 vysázel panský zahradník Antonín Sakař alej novou (alej již neexistuje, byla nahrazena výsadbou javorů).²⁵ V roce 1880 byl rovněž v Týně založen Sadařský spolek, jehož se stal Antonín Sakař členem. V květnu 1882 pak založil jakožto spolkový zahradník sad u děkanského kostela sv. Jakuba (Příloha III.), dnes je dochována jediná lípa (Příloha IV.). „Na Rámech“ nad budovou Vinařického školy vysázel kaštiny (Příloha V.), od obilní sýpky k prachárně založil akátovou alej.²⁶ V roce 1884 rozhodlo městské zastupitelstvo na žádost Sadařského spolku dokončit výsadby u kostela sv. Jakuba, vysázet alej u tábořské silnice od kaple Panny Marie k sýpce (Příloha VI.) a alej od mostu k obci Neznašov (dnes již neexistuje).²⁷

V roce 1885 doznalo město jednu z největších změn. Na návrší, na místě původního hradu Týna, které bylo v té době již jen zarostlým rumištěm, vybudoval Sadařský spolek Bedřichovy sady (Příloha VII.).²⁸ Kronika města k této události zaznamenává: *„Dlouhá léta leželo místo na starém zámku ladem. Až teprve, když r. 1881 zdejší sadařský spolek vstoupil v život, uvažováno o tom, zdali by nebylo možno na starém zámku zříditi městské sady. Po vícero úradách dospělo se k tomu cíli, že náklad sice bude značným, nicméně ale že pro okrasu města bude přece jenom nutností*

²³ Srov. SAKAŘ, Josef. *Dějiny města Týna nad Vltavou a okolí*. III. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1936, s. 141.

²⁴ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou. Pamětní kniha města Týna nad Vltavou I., nesignováno, s. 62.

²⁵ Srov. SAKAŘ, Josef. *Dějiny města Týna nad Vltavou a okolí*. IV. díl. Týn nad Vltavou: nákladem Vlastivědného kroužku musea v Týně nad Vltavou, 1957, s. 40.

²⁶ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou. Pamětní kniha města Týna nad Vltavou I., nesignováno, s. 65.

²⁷ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou. Pamětní kniha města Týna nad Vltavou I., nesignováno, s. 69.

²⁸ Srov. SAKAŘ, Josef. *Dějiny města Týna nad Vltavou a okolí*. IV. díl. Týn nad Vltavou: nákladem Vlastivědného kroužku musea v Týně nad Vltavou, 1957, s. 47.

na projektovaném místě městské sady založiti. Jelikož pozemek na starém zámku jest majetkem arcibiskupského velkostatku, viděl se sadařský spolek nucen k Jeho Eminenci panu arcibiskupovi pražskému podruhé zažádati o povolení, zdali by mohl na starém zámku městské sady založiti. Vzhledem k podané žádosti došlo od Jeho Eminence příznivé rozhodnutí s připojením nájemní smlouvy... Po přijetí a potvrzení vyhotovené smlouvy započaly ihned práce planýrkou, pak návozem úrodné země, aby příštím jarem vysazováním k založení sadů přikročiti se mohlo. Předchozí nutné práce do jarní doby s nemalými obtížemi skončeny a naznačeným dnem počato vysazováním stromů a křovin. Laskavostí člena spolku p. Josefa Hoyer, knížecího arcibiskupského nadlesního, zde dostalo se sadařskému spolku přes 6000 sazenic smrček a modřínů, jimiž za dozoru lesního arcibiskupského příručího p. Aloise Šusty vysázeno jest úbočí 'Zámku' na stranách západní, severní a východní a stráň valu v ulici Veselské. Sem i také vysázeno něco akací a březin. Při kopání a rovnání hřebene tohoto valu nalezeno jest několik koster lidských, bez pochyby padlých a na místě tom ihned pohřbených bojovníků z války 30leté. Pozůstatky tyto zanešeny jsou na hřbitov a zde pochovány. Pan revirník z Litoradlic a jeho lesní příručí p. Osvald darovali nám několik set kusů větších stromků, hlavně krásných dubů a jasanů, jimiž vysázeno jest údolí mezi valem a 'Zámkem'. Po urovnání horní části valu zavezen jest bývalý rybníček na straně západní a provedena oprava velice již pobořeného můstku a úprava náležitého k němu náspu z kamení a drnu, načež za návodu a řízení p. místopředsedy Aloise Gerstenhorna udělána jest ona široká a pohodlná cesta přes můstek na 'Zámek'. Pozn.: Vzhledem k tomu, že Jeho Eminence nejdůstojnější kníže arcibiskup a kardinál Bedřich ze Schwarzenbergů, co protektor spolku sadařského ještě za žití svého dal svolení ku zařízení sadů na 'Zámku', navrženo ve výborové schůzi, aby sady ty nazývaly se 'Bedřichovými' ku stálé památce zvěčnělého knížete arcibiskupa Bedřicha ze Schwarzenbergů. Návrh ten schválen. Název ten jest vkusně proveden a umístěn na domku v hořejší jihovýchodní části sadů. Po úmrtí bývalého protektora zvolen jednohlasně za protektora spolku sadařského František de Paula, hrabě ze Schönbornů, arcibiskup v Praze, který dal spolku na vědomí, že protektorát přijímá.²⁹

²⁹ Městské muzeum v Týně nad Vltavou. Pamětní kniha města Týna nad Vltavou I., nesignováno, s. 75 – 77.

Poslední zmínka o činnosti Antonína Sakaře se váže k datu 1. 6. 1889, kdy Sadařský spolek vysázal topolovou alej v Podskalí (Příloha VIII.).³⁰

³⁰ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou. Pamětní kniha města Týna nad Vltavou I., nesignováno, s. 91.

3. Život rodiny Sakařových v Týně nad Vltavou

Rok po narození dcery Maxmiliany, 2. července 1867, matka Barbora Sakařová v Týně nad Vltavou umírá na tuberkulózu s rychlým průběhem („rychle tuberkule“). V matrice zemřelých farního úřadu Týn nad Vltavou byl chybně zapsán její věk: 44 let, přičemž ve skutečnosti byla o 4 roky mladší.³¹ Antonín Sakař, v té době devětatřicetiletý, se stal vdovcem s šesti nezaopatřenými dětmi.

Již za necelý rok po manželčině úmrtí, 23. června 1868, se Antonín Sakař v Týně nad Vltavou podruhé oženil. Jeho manželkou se stala Anna Hallová (Příloha IX.), narozená 14. 12. 1834 v Bechyni, dcera kožešnického mistra z Bechyně Vojtěcha Hally (původem ze Sedlice) a Marie rozené Petráčkové, dcery zemřelého sládka Jana Petráčka z Prahy a Evy (neuvedeno příjmení) ze Sedlice (Příloha X.).³²

Svatba se konala v Bechyni, ženich, vdovec Antonín Sakař, má uveden věk 41 let, nevěsta 34 let. Svědky sňatku byli Václav Masák, mistr truhlářský z Týna, a František Florský, mistr provaznický z Bechyně.³³

Za necelé dva roky, 29. dubna 1870, se manželům narodil jediný potomek, syn Josef Sakař (Příloha XI.).

Jaké byly další osudy rodiny a všech sourozenců Sakařových se mi podařilo zdokumentovat díky Miroslavu Sambolkovi z chorvatského Sisaku (Siska), který je vnukem Maxmiliany Sakařové.

Miroslav Sambolek charakterizuje rodinu Sakařových takto: „*Můj pradědeček Antonín... miloval svou práci a tu lásku k půdě měla i moje babička a otec... praděd byl dobře placen penězi a ostatní dostával ze všeho, co hospodářství dávalo... bylo toho tolik, že ještě dával svým dětem, i těm v Chorvatsku. Ty balíky posílal železnici, neboť už v té době existovala dráha z Vídně do Siska... Praděd se oženil s mojí prababičkou Barborou a z toho manželství se narodilo nejméně pět dětí. Nevím, kdo byl nejstarší, ale moje babička byla nejmladší, neboť její matka zemřela krátce po jejím narození... Praděd se znovu oženil s modistkou, vážnou dívkou z Týna.*³⁴ *Jejich jediné dítě byl Josef. Moje babička Maxmilianu velice chválila svou druhou matku 'babičku Ančku', protože*

³¹ Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, Sbírka matrik Jihočeského kraje, Matrika zemřelých f. ú. Týn nad Vltavou, sv. 34, inv. č. 5848, časové rozmezí 1863 – 1871, folio 136.

³² Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, Sbírka matrik Jihočeského kraje, Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou, sv. 12, inv. č. 12, časové rozmezí 1834 – 1850, folio 8.

³³ Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, Sbírka matrik Jihočeského kraje, Matrika oddaných f. ú. Bechyně, sv. 21, inv. č. 73, časové rozmezí 1859 – 1889, folio 85.

³⁴ Poznámka autorky: chybný údaj, jak je uvedeno výše, Anna Hallová pocházela z Bechyně.

byla moc hodná a nedělala rozdíly mezi dětmi.“³⁵ V rodinném památníku schraňovaném Miroslavem Sambolkem je dochováno rukopisné věnování Anny Sakařové dceři Maxmilianě (Příloha XII.).

Prvorozený syn Sakařových, Bedřich, sloužil jako poddůstojník rakouské armády (Příloha XIII.), zúčastnil se osvobození Bosny a Hercegoviny. Vliv na uspořádání tohoto území měla rusko-turecká válka v letech 1876 – 1878. Vítězné Rusko uzavřelo v roce 1878 s Tureckem mír v San Stefanu, jehož výsledkem byl vznik tzv. Velkého Bulharska pod Ruským vlivem. S tím nesouhlasily ostatní velmoci, zejména Rakousko-Uhersko, a svolaly berlínský kongres, který smlouvu nahradil novou dohodou, na jejímž základě byla část území navrácena zpět Turecku a Bosna a Hercegovina byla předána Rakousko-Uhersku. 29. července 1878 vstoupila rakouská vojska do Bosny. Bosna a Hercegovina se staly součástí Habsburské monarchie.

Bedřich se později oženil a žil s rodinou v Kutné Hoře (Příloha XIV.). Podle informací Miroslava Sambolka měl dvě dcery: Marii a Růženu (Příloha XV.).³⁶ Průzkumem matrik se mi podařilo zjistit, že měl Bedřich Sakař tři potomky: syna Antonína Ludvíka³⁷ narozeného 2. 4. 1888, dceru Marii³⁸ narozenou 20. 12. 1893 a dceru Růženu³⁹ narozenou 10. 7. 1898.

Druhorozený syn Sakařových, Antonín (Příloha XVI.), profesí kožešník a sklář, odešel do Sisaku přibližně v 80. letech 19. století. Je možné, že přesídlil do Chorvatska na popud svého staršího bratra Bedřicha, který znal situaci v Chorvatsku z vojenského tažení. Této domněnce by odpovídala i volba místa, protože Sisak byl městem s českým velitelským plukem. *„Okupace Bosny a Hercegoviny r. 1878 také značně přispěla k urychlenému stěhování do Chorvatska. Mezi jednotkami určenými k tažení do Bosny byly také české pluky. Vojáci v nich sloužící měli příležitost poznat hospodářskou situaci v Chorvatsku, seznámit se s možností koupě levných pozemků a přistěhování. Byly případy, že vysloužilý pak spěchal domů do Čech, prodal vše, co měl, a znovu se vrátil koupit několikrát větší majetek, než v Čechách měl... K značným změnám došlo za*

³⁵ Korespondence s Miroslavem Sambolkem. Archiv autorky.

³⁶ Korespondence s Miroslavem Sambolkem. Archiv autorky.

³⁷ Srov. Státní oblastní archiv Praha, Kutná Hora (Římskokatolická církev), Matrika narozených f. ú. Kutná Hora, inv. č. Kutná Hora 42, B XVIII, časové rozmezí 1887 – 1892 [online]. [cit. 27. 12. 2016]. Dostupné na WWW: <<http://ebadatelna.soapraha.cz/d/7434/69>>.

³⁸ Srov. Státní oblastní archiv Praha, Kutná Hora (Římskokatolická církev), Matrika narozených f. ú. Kutná Hora, inv. č. Kutná Hora 61, Narození/Index, časové rozmezí 1868 – 1915 [online]. [cit. 27. 12. 2016]. Dostupné na WWW: <<http://ebadatelna.soapraha.cz/d/74353/37769>>.

³⁹ Srov. Státní oblastní archiv Praha, Kutná Hora (Římskokatolická církev), Matrika narozených f. ú. Kutná Hora, inv. č. Kutná Hora 61, Narození/Index, časové rozmezí 1868 – 1915 [online]. [cit. 27. 12. 2016]. Dostupné na WWW: <<http://ebadatelna.soapraha.cz/d/74353/37769>>.

*velkého stěhování na území bývalé Posavské hranice a vůbec podél řeky Sávy. Před tím se Češi vyskytovali pouze ve městech a v sídlech velitelství pluků, jako např. v Sisku, Nové Hradišce... Jazvenik u Sisku, nejzápadnější osada v Chorvatsku, kam Češi pronikli ve větším počtu. První české příjmení se tam vyskytuje již od r. 1869, avšak velké stěhování probíhá v letech 1884 až 1890, v menším měřítku trvalo i déle. V blízkosti Sisku se pak usadilo více českých rodin v Lekeniku, Odře... Přistěhovalci se většinou usazovali na širokém prostranství podle toho, kde jim úřady nebo panství vykazovala nová sídliště. Později to více záleželo na majetkových poměrech osídlenců, neboť chudší kupovali levnější půdu v odlehlých osadách. O rozptýlenosti českých přistěhovalců nasvědčuje skutečnost, že se nejvýchodnější skupina usadila u Petrovaradinu a Slankamenu a nejzápadnější v Záhřebu a v okolí Sisku.*⁴⁰

Antonín se v Chorvatsku nevěnoval zemědělské hospodářské činnosti, zřídil si v Sisaku obchod. Oženil se s Českou Vítězslavou (Viktorií) Trnkovou, jejíž rodina pocházela z Českých Budějovic. Měli tři děti: nejstarší syn zemřel v dětském věku, druhý syn Jaroslav se stal prvním profesorem anatomie na veterinářské fakultě v Záhřebu, jako třetí se jim narodila dcera Adéla, která se provdala za obchodníka ze Sisaku Sigura (Příloha XVII).

O třetím potomku Sakařových, dceři Františce, nemá Miroslav Sambolek žádné zprávy.

Čtvrtý z potomků, Ludvík, působil poblíž Rokycan jako poštovní úředník, více podrobností z jeho života bohužel Miroslav Sambolek nezná (Příloha XVIII). Pravděpodobně měl pouze jediného potomka, dceru.

Aloisie (Luisa) žila v Týně nad Vltavou se svou nevlastní matkou a poté vedla domácnost svému nevlastnímu bratru Josefu Sakařovi. Nikdy se nevdala, přestože vynikala neobyčejnou krásou (Příloha XIX.). V rodinném památníku se dochovalo Aloisiino rukopisné věnování sestře Maxmilianě (Příloha XX.).

Nejmladší Maxmilian (Příloha XXI.) odjela do Sisaku na pozvání svého bratra Antonína, aby mu pomohla s výchovou dětí a chodem domácnosti. Miroslav Sambolek píše: *„Předpokládám, že moje babička měla kolem 18 let, když se vydala do širého světa. Mnohokrát vyprávěla o tom svém cestování, takže je možné, že to bylo zcela poprvé, kdy opustila Týn jako dospělá, neboť se jí ten zážitek zaryl hluboko do paměti. Byla zima, když v Týně nasedla do poštovního kočáru, kterým cestovala do Českých*

⁴⁰ MATUŠEK, Josef. *Češi v Chorvatsku*. Daruvar: Nakladatelství Jednota Daruvar, 1994, s. 207.

Budějovic. Maminka jí na cestu dala pod nohy horkou cihlu a do rukávníku jí zahrála tašku ze střechy, aby ji ruce nezábly. V Budějovicích nasedla na vlak do Vídně, kde přespala u nějaké příbuzné. Ta příbuzná, již Vídeňáčka, ji málem urazila, když ji nazvala Landpomeranze (pozn. autorky – venkovanka). Druhý den babička pokračovala vlakem do Sisaku.“⁴¹

Seznámila se zde s vdovcem Miroslavem Sambolkem a stala se hodnou matkou jeho dvěma dětmi z prvního manželství. Nepochybně ji vlastní zkušenost naučila, co znamená být sirotkem bez matky. Kdy se konal sňatek Maxmiliany s Miroslavem Sambolkem není známo, ale pravděpodobně se jednalo o rok 1896 (Maxmilian byla tehdy třicetiletá), protože u jejího zápisu v matrice narozených kaplan doplnil poznámku lb (= baptizmales litterae) o vydání opisu jejího křestního listu 19. 8. 1896.⁴² Spolu se svým manželem pak měla Maxmilianu, kterou oslovovali v chorvatštině „Majkica“, dalších 7 dětí, dvě dcery, které zemřely v dětském věku, další dvě dcery, které se dožily vysokého věku (přes 80 let) a tři syny: Maxmiliána, Iva a Kamila. Kamilovým synem je Miroslav Sambolka. Podle jeho slov dnes koluje Sakařova krev v 23 chorvatských příbuzných. Maxmilianu „Majkicu“ zemřela 4. 4. 1947 „... u 82 godini zemalskoga života“.⁴³

Josef Sakař podle vzpomínek Miroslava Sambolky nejvíce miloval ze všech svých sourozenců právě Maxmilianu (byla mu věkově nejbližší) a její děti. Proto také Josef Sakař odkázal svůj dům v Pardubicích Maxmilianiným dětem.⁴⁴ Dle výpisu z katastru nemovitostí se Maxmilianu Sambolková stala majitelkou Sakařova domu čp. 287 v Pardubicích 4. 4. 1941.⁴⁵

Zda někdy Josef Sakař navštívil své příbuzné v Sisaku nelze doložit, ale je jisté, že s nimi udržoval kontakt, o čemž svědčí například jeho kresba rodného Týna nad Vltavou v rodinném památníku (Příloha XXII).

⁴¹ Korespondence s Miroslavem Sambolkem. Archiv autorky.

⁴² Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, Sběrka matrik Jihočeského kraje, Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou, sv. 13, inv. č. 5827, časové rozmezí 1858 – 1866, folio 316.

⁴³ Korespondence s Miroslavem Sambolkem. Archiv autorky.

⁴⁴ Srov. SUDOVÁ, Martina. Příbuzní historika Josefa Sakaře žijí v Chorvatsku. *Výběr*, 2005, roč. 42, č. 2, s. 132 – 139.

⁴⁵ Srov. Katastrální úřad pro Pardubický kraj, Pozemková kniha Katastrální obce Pardubice, knih. vložka č. 1894, Dům čp. 287 na Bílém předměstí.

4. Dětství Josefa Sakaře

Psal se rok 1870. Město Týn nad Vltavou prožívalo období klidu po nedávné Prusko-rakouské válce, která přinesla do města epidemii cholery; již dva roky bylo centrem soudní i politické správy (bylo zde sídlo c. k. okresního hejtmánství a c. k. okresního soudu). Jeho obyvatelé žili vlasteneckým probuzením, což se projevovalo v zakládání nových spolků, pořádání „táborů lidu“, národních dožíněk a dalších slavností, a nadějí, že rakousko-uherské vyrovnání bude v krátké době změněno ve prospěch českého národa na rakousko-uhersko-české. Vltavotýnský ochotnický výbor se změnil ve spolek Vltavan (spolek trvá dodnes, shodou okolností sídlí právě v místě, kde se Josef Sakař narodil, v přestavěné budově na jejímž průčelí byla Josefu Sakařovi umístěna pamětní deska), městská rada žádala o telegrafní spojení s Tábořem, hlavní farní škola byla změněna na pětiletou obecnou školu, jejím ředitelem se stal Petr Stuchl (který později ještě nakrátko zasáhl do života Josefa Sakaře jakožto první ředitel při jeho školní docházce).

Jen několik desítek metrů od zadního průčelí zámku, na protější straně nevelkého hospodářského dvora v domě panského zahradníka (Příloha XXIII.), zaplakal poprvé 29. dubna syn manželů Anny a Antonína Sakařových, Josef.

Josef Sakař byl posledním potomkem panského zahradníka Antonína Sakaře a jediným potomkem z jeho druhého manželství. V matričním záznamu (Příloha XXIV.) stojí: „*Otec, Sakař Antonín, zahradník v kníže arcibiskupském zámku v Týně č. I, syn Františka Sakaře, obuvníka z Klínce, okres Zbraslav, a Marie, dcery Matěje Pešáka ze Slap. Matka, Anna, dcera Vojtěcha Hally, mistra kožešnického v Bechyni a Marie rozené Petráček z Prahy.*“⁴⁶

Překvapující je, že jako křtítel není uveden kaplan nebo děkan, jako u ostatních novorozenců zaznamenaných v matrice v tomto roce, ale porodní bába Marie Šmídová. Existují dvě vysvětlení: buď se jedná o chybný zápis matrikáře, který namísto křtitele uvedl jméno porodní báby, nebo byl novorozený Josef slabý a hrozilo brzké úmrtí, proto jej porodní bába pokřtila, aby nezemřel jakožto „nekřtěnátko“. Tuto běžnou tradici popisuje ve své knize Alexandra Navrátilová: „*Součástí babické přísahy*

⁴⁶ Státní oblastní archiv Třeboň, Sběrka matrik Jihočeského kraje, Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou, sv. 14, inv. č. 5828, časové rozmezí 1867 – 1873, folio 120.

byl... také křest z nouze, který babky prováděly ještě na počátku 20. století – když bylo dítě slabé a bylo nebezpečí, že dlouho nevydrží naživu...“⁴⁷

Následujícího dne, 30. dubna, byl Josef Sakař pokřtěn. Kmotry mu byli Anton Swoboda (kníže arcibiskupský pojezdny, 46letý) a Franziska Ulbrüch (26letá), dcera Swobodovy ovdovělé sestry Josefy Ulbrüch, tedy Swobodova neteř.

Kmotři byli obvykle velmi pečlivě voleni z okruhu rodinných přátel a známých, byl kladen důraz především na jejich majetkové poměry a možnost případného finančního zabezpečení svých kmotřenců. Kmotrovství bylo celoživotním závazkem, pokud by rodiče zemřeli, měli kmotři povinnost se o dítě postarat, bylo tedy zapotřebí racionálně uvážit, kdo se po rodičích stane nejbližším příbuzným dítěte. Není divu, že Antonín Sakař oslovil osoby, s nimiž se stýkal jak profesně, tak jistě i po stránce osobního přátelství. Tradičně se vybírali dva kmotři, hlavní kmotr byl volen podle pohlaví dítěte, u chlapců jím byl muž, u děvčete žena.

V matrice jsou u Sakařova jména ještě dodatečně zaneseny dva údaje: datum úmrtí 25. 11. 1937 a datum 19. 4. 1892 se zápisem „ad studia“ a zkratkou „lit. bapt.“, tedy opět opis Sakařova křestního listu, zde za účelem studia.

Díky dochovaným sbírkovým předmětům muzea v Týně nad Vltavou známe také křtící oděv Josefa Sakaře. Byl oblečen do pleteného kabátku z bílé bavlněné příze s prolamovaným vzorem, s protaženou modrou hedvábnou stužkou, a růžového plátěného čepečku potaženého bílým tylem (Příloha XXV.).

Rodinné poměry Sakařových při narození Josefa lze vysledovat ze sčítání lidu z předchozího roku 1869.⁴⁸ Nalézáme zde, kdo byl trvale hlášen na čp. 1 v Týně nad Vltavou, tzn. ve všech obytných prostorách zámku a přilehlého hospodářského dvora – v podstatě veškerý personál arcibiskupské rezidence. Je zde uvedena kompletní rodina Sakařových: Antonín Sakař, ženatý, v arcibiskupské službě, zahradník; jeho manželka Anna; dítka: Bedřich, svobodný, kameník, učeďník – je zatržen jakožto cizí, tj. v místě bydliště trvale nepřítomný; Antonín, chodí do školy, školák; Františka dtto jako předchozí; Ludwig dtto jako předchozí; Alojsia dtto jako předchozí; Maxmiliana – je zde přeškrtnuta jakožto cizí, v místě bydliště trvale nepřítomná. Tento údaj je zarážející, vzhledem k tomu, že se narodila roku 1866, byla tedy teprve tříletá. Podle vzpomínek Maxmilianina vnuka Miroslava Sambolka: „... několik prvních let strávila u příbuzných

⁴⁷ NAVRÁTILOVÁ, Alexandra. *Narození a smrt v české lidové kultuře*. Praha: Vyšehrad, 2004, s. 66.

⁴⁸ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, fond Okresní úřad Týn nad Vltavou, Sčítání lidu r. 1869, Týn nad Vltavou, inv. č. 1110, sig. IV/A/c–18.

*mimo Týn... vrátila se k rodině, když Pepíčkovi byly 2 nebo 3 roky... Jejich první setkání bylo bolestné, protože Josefek svoji nevlastní sestru viděl poprvé, neznal ji a řekl, aby šla pryč, že není jejich.*⁴⁹

Jako další spolubydlící v Sakařově domácnosti jsou uváděni Barbora Pencová, svobodná, služka (16letá) a Josef Hanzlík, svobodný, zahradník, pomocník (18letý). Jmenovaný Josef Hanzlík se později stane významným vltavotýnským pedagogem a zaníceným amatérským historikem, na jehož poznámkách postaví Josef Sakař své životní dílo, Dějiny města Týna nad Vltavou.⁵⁰ V rodinném památkovníku je dochováno věnování Josefa Hanzlíka Maxmilianě z r. 1896 (Příloha XXVI.).

Při dalším sčítání lidu r. 1880 žila rodina Sakařova v zahradnickém domku za zámkem v tomto složení: Antonín Sakař, jeho manželka Anna, děti Aloisie, Maxmilian a Josef, dále Marie Hálová (babička, matka Anny Sakařové), 78 roků stará, vdova, zapsaná „co host“ a Marie Minieur, 63 roků stará, rozená ve Vonšově, vdova po hospodářském správci, pensistka. Nejstarší děti Sakařových žily již jinde: Bedřich, svobodný, byl vojínem u 13. praporu polních myslivců v Kutné Hoře; Antonín, svobodný, kožišnický tovaryš, žil v Budějovicích; Františka, svobodná, služka, žila v Praze; Ludvík, svobodný, působil jako zahradnický tovaryš ve Světeči. Rodina Antonína Swobody, kmotra Josefa Sakaře, již ve vltavotýnském zámku v tomto roce nežila, zato je zde nově uváděna rodina Gautschova (kmotr Bedřich /Friedrich/ Gautsch prvních dětí Antonína Sakaře), která se sem přistěhovala z někdejšího působiště Antonína Sakaře, Louňovic pod Blánkem. Tento zápis je důkazem přátelských styků rodiny Sakařových a Gautschových. Rodina Gautschova žila v Týně nad Vltavou v tomto složení: 62letý Friedrich Gautsch, jeho choť Maria Gautsch 43letá, šestiletý syn Johann Friedrich (narodil se jako Jan Bedřich Maršík a Gautschovi jej adoptovali)⁵¹ a dále devatenáctiletá neteř Wilhemine Gautsch, budoucí proslulá vltavotýnská pedagožka.⁵²

⁴⁹ Korespondence s Miroslavem Sambolkem. Archiv autorky.

⁵⁰ Josef Hanzlík (* 11. 3. 1850 Týn nad Vltavou, + 29. 11. 1916 Týn nad Vltavou). Po celý život působil ve svém rodišti. Byl dlouholetým členem městské rady, městského zastupitelstva a městské školní rady, ředitelem Občanské záložny a předsedou Okrašlovacího spolku. Jeho koníčkem byla historie. Ve svém rukopisném Listáři Josefa Hanzlíka položil základ k Dějinám města Týna nad Vltavou profesora Josefa Sakaře. Josefu Hanzlíkovi vyšlo tiskem pouze jedno drobné dílko, Dělostřelecký tábor Velký Depot, dále několik drobnějších statí v příležitostných tiscích, například Solní obchod v Týně nad Vltavou. V rukopise zůstala rovněž zachována historie vltavotýnského školství.

⁵¹ Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, Sbírka matrik Jihočeského kraje, Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou, sv. 15, inv. č. 5829, časové rozmezí 1874 – 1880, folio 17.

⁵² Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, fond Okresní úřad Týn nad Vltavou, Sčítání lidu r. 1880, Týn nad Vltavou, inv. č. 1123, sig. IV/A/d–11.

Rodiče Josefa Sakaře, jak je zmíněno výše, od sebe dělil nepříliš velký věkový rozdíl sedmi let. Matka Anna se ale dožila výrazně vyššího věku než otec Antonín. Antonín Sakař zemřel v Týně nad Vltavou ve věku 70 let, 31. července 1897. Jako příčina úmrtí je zapsán vleklý zánět ledvin.⁵³ Jeho manželka Anna Sakařová jej o téměř 16 let přežila. Ve stáří žila se svým synem Josefem a dcerou Aloisií v Josefově působišti v Pardubicích (Příloha XXVII., XXVIII.). Zemřela zde 6. června 1916 ve věku 82 let a byla uložena k poslednímu odpočinku do rodinné hrobky na městském hřbitově v Týně nad Vltavou.⁵⁴

Poslední dosud zjištěné členy rodiny Sakařových se mi podařilo dohledat díky několika dokumentům ze sbírky vltavotýnského muzea. Dochoval se zde dopis jistého Jana (příjmení neudává), z něhož vyplývá, že je synovcem Josefa Sakaře. Dopis byl psán 27. 4. 1930 v Dlouhé Brtnici (pozn. autorky – u Jihlavy) a obsahuje blahopřání k 60. narozeninám Josefa Sakaře. Jan se v dopise zmiňuje o nejstarší dceři Milce. Dopis je podepsán Jeník a Mařka a obsahuje dovětek: „*Lojsi pozdravujeme a líbáme*“, z čehož vyplývá, že svobodná sestra Josefa Sakaře, Aloisie, s ním sdílela domácnost i po jeho trvalém přesídlení do Prahy.⁵⁵ K identifikaci tohoto Jana mi dále pomohl kodex Josefa Sakaře, v němž jsou zmíněny Anna a Miluška Sakařovy, dcery Josefova bratrance Jana Sakaře ze Štěchovic u Prahy, kterým strýc Josef Sakař odkázal finanční hotovost.⁵⁶

Matriční zápis v matrice sňatků farního úřadu sv. Kilián, kam Štěchovice přináležely, mi prozradil více: Jan Sakař, rolník z Klínce, narozený 27. 3. 1876, se 15. ledna roku 1901 ve Štěchovicích ženil s Marií Burianovou ze Štěchovic. Matrika prozrazuje jména Sakařových rodičů: otcem byl František Sakař, zedník a domkář v Klínci a Marie rozená Slavíková z Klínce.⁵⁷ Z těchto skutečností tedy vyplývá, že František Sakař byl strýcem Josefa Sakaře (bratr Josefova otce Antonína). Jan Sakař, Františkův syn, byl tedy Josefovým bratrancem, jak je zmíněno výše.

Jak se dozvídáme z historie obce Štěchovic u Prahy, Jan Sakař byl významnou osobností Štěchovic. Při prvních volbách ve svobodné zemi roku 1919 byl zvolen starostou obce.⁵⁸ Zajímavým způsobem vstoupil také do dějin českého trampingu: když se nejznámější tramská osada u Štěchovic, Ztracená naděje, zvaná Ztracenka, musela

⁵³ Srov. Státní oblastní archiv Třeboň, Sbírká matrik Jihočeského kraje, Matrika zemřelých f. ú. Týn nad Vltavou, sv. 36, inv. č. 5850, časové rozmezí 1890 – 1904, folio 119.

⁵⁴ Srov. Východočeské muzeum v Pardubicích, Sbírká Slavín, Josef Sakař, i. č. SI0420/013.

⁵⁵ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14018.

⁵⁶ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podpírka historická, i. č. 34947.

⁵⁷ Srov. Úřad městyse Štěchovice, Matrika oddaných f. ú. Svatý Kilián, č. 35, folio 68 a, folio 68 b.

⁵⁸ Srov. CABALOVÁ, Kristína. *Štěchovice v čase. Geografie malého regionu* [online]. [cit. 27. 12. 2016]. Dostupné na WWW: < <http://www.stechovice.info/file.php?nid=10017&oid=4511897> >.

roku 1924 za četnické asistence vystěhovat z původního místa, které bylo pozemkem strahovských premonstrátů, získali trampové nový pozemek právě od štěchovického starosty Jana Sakaře; tedy místo, na němž stojí osada dodnes.⁵⁹

⁵⁹ *Historie trampské osady Ztracená naděje* [online]. [cit. 27. 12. 2016]. Dostupné na WWW: <<https://sites.google.com/site/nastrampvto/abc/z/toztracenanadejepraha1918/vznik1osadyztracenanadeje1918>>.

5. Školství v době studií Josefa Sakaře

Josef Sakař nastoupil povinnou školní docházku ve školním roce 1875/76. Vývoj vzdělávací soustavy v době jeho školní docházky a studií byl poměrně překotný a nepřehledný a vydal by na samostatnou práci. Pro orientaci v tématice proto uvádím nejzákladnější informace, pro představu, jakým způsobem probíhalo Sakařovo vzdělání.

Od 18. století je rakouské školství charakterizováno významnými reformami školského systému. Začala se formovat moderní podoba všeobecného vzdělávacího školství. 6. prosince 1774 začal v habsburské monarchii platit nový školský řád, Allgemeine Schulordnung a metodika Methodenbuch, vypracované pedagogem Johannem Ignazem Felbigerem. „Pro města zřídil školy německé (normální i hlavní), tj. školy pro příslušníky živností a průmyslu, na venkově pak školy triviální pro děti poddanských rodičů.“⁶⁰ K další reorganizaci došlo r. 1805, bylo kodifikováno Politické zřízení německých škol v c. k. německých dědičných zemích, tzv. Schulkodex.⁶¹

V roce 1849 byl potvrzen dokument nazvaný Nástin organizace gymnasií a reálných škol v Rakousku. Tento nástin přinesl změny ve středoškolském vzdělání. Gymnázia byla ze šesti let prodloužena na osmiletá a rozdělena na dva relativně nezávislé stupně: nižší a vyšší gymnázium. „Změněny byly také osnovy. Výrazně, asi o čtvrtinu, bylo omezeno vyučování klasických jazyků. Jejich výuka ovšem i nadále zabírala téměř polovinu celkového vyučovacího času, neboť rakouský stát očekával, že výuka klasických jazyků a literatur se stane jednotícím kulturním faktorem mnohonárodnostní monarchie.“⁶² Mezi střední školy byla nově zařazena reálná škola, která poskytovala vzdělání zaměřené především na praxi. Reálné školy se soustředily zejména na vzdělání přírodovědného, technického, obchodního a živnostenského charakteru (s tím, jak výrazně pokračoval rozvoj průmyslu a podnikání), tzn., že tyto předměty převažovaly nad předměty humanitními a připravovaly studenty pro praxi, případně na vysokoškolské studium technického směru. Gymnázia poskytovala

⁶⁰ GREGOR, Vladimír.; SEDLICKÝ, Tibor. *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*. 2. vydání. Praha: Supraphon, 1990, s. 22.

⁶¹ SOMR, Miroslav. *Dějiny školství a pedagogiky*, 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, s. 157 – 158.

⁶² ŘEZNÍČKOVÁ, Kateřina. *Študenti a kantoři za starého Rakouska. České střední školy v letech 1867 – 1918*. Praha: Libri, 2007, s. 17.

především všeobecné vzdělání, zaměřené na humanitní obory, a byla prvořadě přípravou k vysokoškolskému univerzitnímu studiu.⁶³

V roce 1869 byla provedena další reforma rakouského obecného školství. Novým říšským školním zákonem z 14. 5. 1869, tzv. Hasnerovým školským zákonem, byl zrušen stávající systém triviálních, hlavních a normálních škol. Obyčejné obecné školy nahradily šestileté triviální školy, na venkově byly osmileté, ve městech pětileté s navazujícími tříletými měšťankami. Vznikem osmiletých obecných a měšťanských škol vznikl v Rakousko-Uhersku dvousměrný školský systém. Obě školy poskytovaly ukončené zákonné povinné vzdělání. V posledních třech ročnících osmileté a ve všech ročnících tříleté měšťanské školy měly být odděleny dívky od chlapců. Osnovy pro každou kategorii obecných škol vydávalo ministerstvo kultu a vyučování, naproti tomu místní školní rada měla pravomoc určit, jaký druh měšťanské školy bude v obci zřízen.⁶⁴

Reforma se dotkla pochopitelně také školství v Týně nad Vltavou. Kronika obecní školy Týn nad Vltavou v roce 1869 na jedné straně chválí tuto reformu: „... *nové zákony o zřizování a vydržování škol, jimiž velice zlepšeno hmotné postavení učitelstva, osnova vyučovací i řád školní valně ku všeobecnému prospěchu změněny jsou...*“⁶⁵ na druhou stranu to ovšem poukazuje na nepříliš šťastné personální změny: „*Tímto rokem museli pp. Jakub Weichet, Josef Fürst a Karel Paleček z nedostatku vysvědčení pro hlavní školy zde míst svých se vzdáti, ač jinak všickni tři všeobecně co velmi horliví a svědomití učitelé známi byli. Na uprázdněná jimi místa zvoleni zde a dekretem z 16. srpna již definitivně ustanoveni jsou pp. Jan Bayer, co druhý učitel, Antonín Mašek, co druhý podučitel, a Lukáš Ledvinka, co třetí podučitel; místo čtvrtého podučitele podržel p. Hynek Valek, jenž tím rokem zkoušku podučitelskou pro hlavní školy složil; co první podučitel zůstal na dále již dříve sem dosazený p. Václav Pešta.*“⁶⁶

Byla stanovena povinná osmiletá školní docházka pro děti do 14 let. Po absolvování povinné docházky mohl žák pokračovat ve středoškolském studiu, buď na

⁶³ Srov. ŘEZNÍČKOVÁ, Kateřina. *Študáci a kantoři za starého Rakouska. České střední školy v letech 1867 – 1918*. Praha: Libri, 2007, s. 18.

⁶⁴ Srov. VALISOVÁ, Alena; KASÍKOVÁ, Hana. *Pedagogika pro učitele*. 2. vyd. Praha: Grada, 2011, s. 73.

⁶⁵ Státní okresní archiv České Budějovice, fond I. národní škola Týn nad Vltavou, 1833 – 1953, Kronika obecní školy Týn nad Vltavou 1873 – 1893, sig. B2247, s. 231.

⁶⁶ Státní okresní archiv České Budějovice, fond I. národní škola Týn nad Vltavou, 1833 – 1953, Kronika obecní školy Týn nad Vltavou 1873 – 1893, sig. B2247, s. 231.

reálkách (školy reálných, věcných nauk) nebo gymnáziích. Tento Hasnerův zákon platil s drobnými úpravami v českém školství až do roku 1948.⁶⁷

Tento přehled ukazuje na nejednoznačnou koncepci obecného vzdělání: v podstatě existovaly tři druhy obecných škol. Měšťanská škola se od obecné odlišovala rozsahem učiva a možnostmi pro navazující středoškolské studium. Z obecných škol děti většinou odcházely přímo do praxe, protože středoškolské vzdělání bylo finančně náročné (platilo se vysoké školné).⁶⁸

V roce 1883 došlo k novelizaci Hasnerova zákona tzv. Taaffeho reformou. 8. června 1883 bylo vydáno ministerské nařízení č. 10.618, které zrušilo osmileté měšťanské školy, jejich místo převzaly buď obyčejné školy obecní, nebo škola obecná s měšťankou.

Pozitiva Taafovy novely jsou tedy významná především ve vztahu k měšťanským školám, které začaly být chápány jako vyšší školy připravující žáky jak pro praxi (průmysl, zemědělství), tak ke studiu na odborných školách a učitelských ústavech.⁶⁹

⁶⁷ Srov. ČAPKA, František. *Dějiny českých zemí 1800–1918*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, 2003, s. 140.

⁶⁸ Srov. KÁDNER, Otakar. *Vývoj a dnešní soustava školství*. 1. díl. Praha: Sfinx, 1929, s. 116.

⁶⁹ Zákon říšský ze dne 2. května 1883 č. 53 ř. z. kterýmž se mění některá ustanovení zákona ze dne 14. května 1869 č. 62 ř. z. In: ČELAKOVSKÝ, Jaromír. *Zákony a nařízení u věcech obecného a pokračovacího školství, na ten čas platné v království Českém*. Třetí rozmnožené vydání. Praha: Edward Grégr, 1886, s. 63.

6. Školní léta Josefa Sakaře

Obecnou školu absolvoval Josef Sakař v Týně nad Vltavou (Příloha XXVIX.) a posléze také v malotřídce v blízkých Kolodějích nad Lužnicí. Ve sbírkách Městského muzea Týn nad Vltavou nalézáme jeho školní zprávy (vysvědčení). Nejstarší školní zpráva je ovšem až ze 4. ročníku školy, starší nejsou dochovány. Dle datace ale můžeme vyvodit, že Josef Sakař nastoupil do 1. ročníku školy ve školním roce 1875/76 (Příloha XXX.).

Složení vltavotýnského učitelského sboru bylo v tomto školním roce následující: ředitel Petr Stuchl, učitelé Jan Gayer, Václav Pešta, Antonín Mašek a podučitelé Hynek Valek, Josef Hanzlík, Karel Paleček a Vojtěch Prejer (Příloha XXXI.). V lednu roku 1876 se rozstonal a v květnu zemřel ředitel Petr Stuchl a na jeho místo nastoupil učitel Antonín Mašek.⁷⁰

Z datace vyplývá, že Josef Sakař dosáhl věku šesti let až ve druhém pololetí svého prvního školního roku 1875/76. Snad to byla právě věková nezralost, snad ještě dětskost malého žáčka, která zapříčinila, že byl Josef spíše průměrným až podprůměrným žákem. Zmíněné nejstarší dochované vysvědčení ze školního roku 1878/79 je ze 4. třídy pětitřídní obecné školy v Týně nad Vltavou.⁷¹ Josefovým třídním učitelem byl již výše zmiňovaný Josef Hanzlík, někdejší spolubydlící v domácnosti Sakařových (Příloha XXXII.), ředitelem školy Antonín Mašek (Příloha XXXIII.).⁷² Vysvědčení je rozděleno na čtvrtletí, stupnice známek na reversu ukazuje, že nejhorší známkou (nedostatečnou) byla známka 4. Návštěvu školy (čili školní docházku) měl Josef ve všech čtvrtletích hodnocenu 1, stejně jako mravní chování. Nebyl hodnocen

⁷⁰ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, fond I. národní škola Týn nad Vltavou, 1833 – 1953, Kronika obecní školy Týn nad Vltavou 1873 – 1893, sig. B2247, s. 235 – 246.

⁷¹ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 34465.

⁷² Blíže o Antonínu Maškovi prozrazuje Kronika obecní školy v Týně nad Vltavou. Tato citace je zároveň názorným příkladem kariérního postupu pedagoga období přelomu 19. a 20. stol.: „Narozen v Bavorově. R. 1863 absolvoval dvouletý učitelský kurs v Č. Budějovicích; 1868 podrobil se další doplňovací zkoušce, 1869 pak zkoušce učitel. způsobilosti pro hlavní školy. Podučiteloval nejprve od 20. VIII. 1863 – 31. VIII. 1865 při dvoutrídni obec. škole v Opařanech, od 17. IX. 1865 – 30. X. 1867 při trojtřídní obec. škole v Protivíně, od 30. X. 1867 – 16. VIII. 1869 co def. podučitel při trojtřídní obec. škole v Bavorově. Od (pozn. zde chybí záznam) co II. podučitel při farní hlavní škole v Týně nad Vltavou. V lednu pak 1871 jmenován zde učitelem, 8. pak srpna 1885 říd. učitelem po Stuchlovi. 12. III. 1893 konečně ředitelem při nově zřízené měšť. škole chlapec. v Týně nad Vltavou, kdež účinkoval až do dne 4. V. 1902, kdy za příčinou vážné choroby (sarkom konečnicku) nucen podrobiti se bolestivé operaci, jež jej sice vyléčila, avšak k dalšímu zastávání školního úřadu nezpůsobilým učinila, následkem čehož prodlužována mu za příčinou churavosti dovolená až do 1. ledna 1904. Do doby to zákon. urovnání našich pětiletých služeb. přídavek, dle nového zákona školního, načež pak ihned podal žádost o penzionování.“ Státní okresní archiv České Budějovice, fond I. národní škola Týn nad Vltavou, 1833 – 1953, Kronika obecní školy Týn nad Vltavou 1873 – 1893, sig. B2247, s. 396.

jakožto příliš pilný žák, v prvních dvou čtvrtletích byla pilnost klasifikována 3, v dalších dvou se zlepšil na 2. Ze čtení měl první půlrok dvojky, ve třetím čtvrtletí 1 a ve čtvrtém čtvrtletí opět 2. Nepříliš dobře se mu vedlo také v mluvnici a pravopisu, kdy měl trojky, vyjma třetího čtvrtletí, kdy dostal dvojku. Trochu lépe mu šly počty: 3, 2, 2, 2. Nejvíce se zlepšil v zeměpise a dějepise, kdy měl v prvních dvou čtvrtletích 3, ve zbývajících 1. Znalost věcí přírodních (přírodopis): 2, 2, 2, 1; znalost tvarů měřických a jejich kreslení (geometrie): 2, 2, 2, 2; psaní: 3, 3, 3, 2; zpěv: 1, 1, 1, 1; tělocvik: 2, 2, 1, 1; němčina: 3, 3, 3, 3; zevnější podoba písemných úkolů: 2, 3, 3, 2. Nejhorší hodnocení ovšem obdržel ze slohu (!): 4, 3, 3, 4, tudíž na konci školního roku třídní učitel Hanzlík napsal: „*Žák tento není způsobilý ku vstupu do vyšší třídy*“ (Příloha XXXIV.). Josef proto musel 4. třídu opakovat.

Jistě to pro něho nebylo snadné, na druhou stranu ale můžeme říci, že toto posunutí věkové hranice a opakování 4. ročníku Josefovi prospělo, pravděpodobně pro něho také byl tento neúspěch zároveň motivací. Jeho novým třídním učitelem se stal Karel Karásek,⁷³ nově jmenovaný podučitel,⁷⁴ ředitelem zůstal Antonín Mašek. (Příloha XXXV.). V průběhu školního roku 1879/80 se Josefův prospěch jakožto repetenta 4. třídy výrazně zlepšil, ze všech předmětů byl klasifikován jedničkou, nejhůře dvojkou, pouze z náboženství měl ve všech čtvrtletích trojku (Příloha XXXVI.).⁷⁵ Paradoxem dějin tak zůstává, že se budoucí teolog a významný spisovatel potýkal ve školních letech právě s náboženstvím a slohem. Možná je zde na místě domněnka, že právě osobnost nového třídního učitele a milovníka historie a etnografie Karla Karáska zapříčinila zlepšení prospěchu a ovlivnila budoucí životní dráhu Josefa Sakaře. Společně také později spolupracovali při pořádání velkolepé národopisné výstavy v budově školy v roce 1894 (viz dále).

⁷³ Pedagog Karel Karásek pocházel z Třeboně, byl prvním iniciátorem vzniku muzea v Týně nad Vltavou, v roce 1894 spoluorganizoval v budově Vinařického školy rozsáhlou národopisnou výstavu. Byl otcem Bedřicha Karáska, zakladatele a prvního ředitele muzea v Týně nad Vltavou. Bedřich Karásek pokračoval v pedagogické kariéře svého otce a po studiích nastoupil jako učitel do Koloděj nad Lužnicí, od roku 1925 až do konce života působil v Týně nad Vltavou. V roce 1929 vznikla z jeho iniciativy muzejní komise, o rok později muzejní spolek. Tím byl položen základ vltavotýnského muzeu. Bedřich Karásek byl jmenován správcem sbírek a jednatelem. Muzeum bylo založeno v domě čp. 225 pod kostelem, pro veřejnost bylo zpřístupněno v roce 1932. Bedřich Karásek byl veřejně činný jako vzdělavatel a starosta vltavotýnského Sokola, zakládající člen a dlouholetý principál Loutkového odboru Matěje Kopeckého, zpěvák v pěveckém spolku Puchmír, ochotník Vltavanu. V roce 1953 odešel Bedřich Karásek z činné služby a stal se ředitelem nového muzea, které bylo v roce 1955 přestěhováno do současného sídla, budovy zámku.

⁷⁴ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, fond I. národní škola Týn nad Vltavou, 1833 – 1953, Kronika obecní školy Týn nad Vltavou 1873 – 1893, sig. B2247, s. 259.

⁷⁵ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsírká historická, i. č. 34463.

Velkým otazníkem zůstává poslední dochované vysvědčení z povinné základní docházky Josefa Sakaře ze školního roku 1882/83 (Příloha XXXVII.). Vyplývá z něho, že byl Josef žákem 3. oddělení jednotřídní obecné školy v Kolodějích nad Lužnicí.⁷⁶ Jakožto ředitel je na něm podepsán B. Kreisky. V Pamětní knize Obecné školy v Kolodějích nad Lužnicí se však ve zmíněném období dočítáme, že byla tato škola dvou a později trojtřídní, nikoliv jednotřídní, ani jméno Kreisky se v učitelském sboru nevyskytuje. Ve sčítání lidu z roku 1890⁷⁷ se dozvídáme, že Benedikt Kreisky (Kraisky) byl učitel v Kolodějích nad Lužnicí, žil v čp. 114, byl izraelitského vyznání a jeho úřední řečí byla němčina. Ze zjištěných skutečností tedy vyplývá, že Josef Sakař navštěvoval kolodějskou židovskou školu v domě čp. 114, nazývaném „Kišovna“ (Příloha XXXVIII.).⁷⁸ Židovské školy byly zřizovány židovskými obcemi s větším počtem židovských rodin, což byl v 80. letech 19. století případ i blízkých Koloděj nad Lužnicí, vzdálených 2 km od Týna nad Vltavou, které jsou dnes přidruženou obcí města. Navíc získala tato židovsko-německá škola v roce 1876 práva veřejné školy.⁷⁹ Povinným vyučovacím jazykem v těchto školách byla němčina. Nabízí se tedy hypotéza, že Josefovi rodiče volili jednoletý přestup do kolodějské školy z důvodu synkových obtíží s tehdy velice důležitým úředním jazykem – němčinou. Pobyt v jednotřídní škole se ukázal být pro Josefa velmi prospěšným. Na konci školního roku již neměl na vysvědčení jedinou trojku a v němčině se výrazně zlepšil: Lesen (čtení) v jednotlivých čtvrtletích: 3, 2, 2, 1. Sprachelehre (gramatika) und Rechtschreiben (pravopis): 2, 2, 2, 1; Schriftlicher Gedantenausdruck (výraz písemného projevu): 3, 3, 3, 2.

Po ukončení povinné školní docházky roku 1883 pokračoval Josef Sakař v osmiletém studiu na gymnáziu v Českých Budějovicích, dnes Jirsíkově gymnáziu, založeném biskupem J. V. Jirsíkem r. 1868 (Příloha XXXIX., XL., XLI., XLII.).⁸⁰

Tato škola jako by mu byla „šita na tělo“, záhy se stal premiantem třídy (Příloha XLIII.). Studoval zde: náboženství, latinský jazyk, český jazyk, německý jazyk, dějepis a zeměpis, matematiku, přírodopis, krasopis, tělocvik a kreslení. V prvním pololetí

⁷⁶ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 34464.

⁷⁷ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, fond Okresní úřad Týn nad Vltavou, Sčítání lidu r. 1890, Koloděje nad Lužnicí, inv. č. 1134, sig. IV/A/e-11.

⁷⁸ Srov. SUDOVÁ, Martina. *Židovství na Vltavotýnsku*. Týn nad Vltavou: Město Týn nad Vltavou–Městské muzeum, 2003, s. 36.

⁷⁹ Srov. SAKAŘ, Josef: *Dějiny města Týna nad Vltavou a okolí*. III. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1936, s. 79.

⁸⁰ *Encyklopedie Českých Budějovic* [online]. [cit. 27. 12. 2016]. Dostupné na WWW: <<http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/gymnazia>>.

(1883) měl ze všech předmětů jedničky, vyjma českého jazyka a krasopisu, kde byl klasifikován dvojkou, a kreslení, z něhož měl dokonce trojku. (Pokud nahlédneme do obrazové přílohy na Sakařovu kresbu ve výše zmiňovaném památníku jeho sestry Maxmiliany, vidíme, že v kresbě skutečně příliš nevynikal). Mezi 46 žáky v ročníku byl ale se svým studijním průměrem na druhém místě.⁸¹ Ve druhém pololetí (1884) si zlepšil český jazyk na jedničku, dvojku měl opět z krasopisu a trojku z kreslení. V celkovém průměru byl opět druhý ve třídě ze 41 žáků.⁸²

Z dochovaných vysvědčení vyplývá, že měl Josef Sakař od počátku studia až do jeho ukončení r. 1891 odpuštěno placení školného. Výška školného byla tehdy pro střední školy v monarchii odstupňována podle místa, kde škola sídlila. Nejvíce se platilo ve Vídni a větších městech.⁸³ „*Zemská školní rada mohla (a velmi často to i dělala) na základě žádosti zprostit placení zcela nebo alespoň z poloviny ty, kteří měli prospěch alespoň první třídy, mravy alespoň uspokojivé a pilnost náležitou (byli ohodnoceni nejhůře druhým stupněm možné klasifikace)*.“⁸⁴ Prospěch jmenované první třídy měli ti, kteří neměli horší známku než dobrou, přičemž každá dobrá musela být vyvážena alespoň jednou výbornou.⁸⁵ Tyto podmínky tedy Josef Sakař splňoval a školné mu bylo odpuštěno.

V 1. pololetí 2. ročníku (1884) si zlepšil krasopis na jedničku, dvojku měl z latiny a opět trojku z kreslení. Opět byl druhý z nyní 46 žáků ve třídě.⁸⁶ Zato ve druhém pololetí školního roku (1885) již měl samé jedničky a z kreslení dvojku, takže se stal se svým průměrem 1. mezi 45 žáky.⁸⁷

Třetí ročník absolvoval Josef Sakař neméně úspěšně, v prvním pololetí (1885)⁸⁸ se stejným prospěchem jako v druhém pololetí ročníku předchozího, stejný průměr měl ve druhém pololetí (1886),⁸⁹ tentokrát ale neměl dvojku z kreslení, ale ze zpěvu.

Od čtvrtého ročníku se Sakařův studijní průměr poněkud zhoršuje, ale stále patřil mezi nejlepší ve třídě. V prvním pololetí (1886)⁹⁰ měl dvojky z latiny, řečtiny,

⁸¹ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14161.

⁸² Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14162.

⁸³ Srov. KÁDNER, Otakar. *Vývoj a dnešní soustava školství*. 1. díl. Praha: Sfinx, 1929, s. 319.

⁸⁴ ŘEZNÍČKOVÁ, Kateřina. *Študenti a kantoři za starého Rakouska. České střední školy v letech 1867–1918*. Praha: Libri, 2007, s. 37.

⁸⁵ Srov. ŘEZNÍČKOVÁ, Kateřina. *Študenti a kantoři za starého Rakouska. České střední školy v letech 1867–1918*. Praha: Libri, 2007, s. 44.

⁸⁶ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14163.

⁸⁷ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14164.

⁸⁸ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14165.

⁸⁹ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14166.

⁹⁰ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14167.

matematiky, němčiny, francouzštiny a trojku z těsnopisu, ve druhém pololetí (1887)⁹¹ totožné známky, jen latinu si zlepšil na jedničku a těsnopis na dvojku.

V 1. pololetí 5. ročníku (1887)⁹² měl dvojku z latiny, řečtiny, češtiny, zeměpisu a dějepisu, zpěvu a těsnopisu, trojku z němčiny. V dalších ročnících se klasifikace víceméně opakuje, je zřejmé, že Josef Sakař nejvíce zápolil s jazyky, objevují se dvojky i trojky z latiny a řečtiny a také čtyřka z němčiny. V prvním pololetí 7. ročníku (1889) dokonce obdržel trojku z tělocviku.⁹³ Podle dochovaných fotografií vidíme, že byl Josef Sakař spíše útlé a drobné postavy, nosil brýle kvůli zhoršenému zraku, není proto divu, že byl fyzicky poněkud neobratný (Příloha XLIV.).

Poslední dochované vysvědčení je z prvního pololetí 8. ročníku (1890), kdy měl Josef Sakař dvojky z latiny, řečtiny, češtiny, zeměpisu a dějepisu, matematiky a francouzštiny a trojky z němčiny a opět tělocviku.⁹⁴

Vysvědčení z posledního pololetí posledního ročníku (1891) se nám bohužel nedochovalo, ale ve sbírkách SOkA České Budějovice nacházíme jeho opis v třídním katalogu 1890/91.⁹⁵ Oproti předchozímu pololetí si Josef Sakař zlepšil francouzštinu z dvojky na jedničku a tělocvik dokonce z trojky na jedničku. Opravil si také vnější úpravu písemných prací, v prvním pololetí klasifikovanou jakožto obstojnou, na konci roku jako řádnou.

Maturitní zkoušku skládal Josef Sakař ve středu 27. července 1891 dopoledne.⁹⁶ Vzhledem k tomu, že absolvoval povinnou osmiletou docházku a osm let studia na gymnáziu, bylo mu tehdy již 21 let.

Jaký byl průběh tehdejší maturitní zkoušky? „*V písemné části se skládala zkouška z mateřského jazyka, na kterou bylo vyhrazeno pět hodin. Studentům při ní mělo být zadáno takové téma, aby zároveň prokázali i svou všeobecnou vzdělanost (nesmělo to ale být téma, na jaké už ve škole nějakou práci psali). Dalších pět hodin trvala zkouška z latiny, při které se překládalo jak z latiny, tak do latiny. Kratší byly*

⁹¹ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14168.

⁹² Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14169.

⁹³ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14173.

⁹⁴ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14175.

⁹⁵ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, fond Jirsíkovo státní gymnázium České Budějovice, třídní katalog 1890/91, kniha 32, s. 18.

⁹⁶ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, fond Jirsíkovo státní gymnázium České Budějovice, protokol o maturitních zkouškách 1891, kniha 1016, nestránkováno.

písemné práce z matematiky (čtyři hodiny) a řečtiny (tři hodiny, jen překlad z řečtiny).“⁹⁷

Maturitní vysvědčení se opět nedochovalo, ale z protokolu o maturitních zkouškách⁹⁸ se dozvídáme, že Josef Sakař odmaturoval z písemné zkoušky z latiny chvalitebně (ústní zkouška mu byla prominuta), z řečtiny z písemné zkoušky chvalitebně, z češtiny z písemné zkoušky chvalitebně, z ústní rovněž chvalitebně, z matematiky z písemné zkoušky chvalitebně. Výsledek zkoušky: dospělý s vyznamenáním (Příloha XLV.). *„Komise vždy na závěr všech zkoušení rozhodovala o tom, zda je abiturient dospělý nebo nedospělý k návštěvě univerzity... V případech vynikajících výsledků mohl být absolvent prohlášen dokonce za dospělého s vyznamenáním.*“⁹⁹ Josef Sakař tedy ukončil středoškolská studia jakožto vynikající student.

K českobudějovickým studiím Josefa Sakaře se vztahuje jeden zajímavý dokument z pozdějších let, z roku 1929. Jedná se o dopis ředitele biskupského studentského semináře Jana Valenty z 11. 6. 1929, adresovaný Josefu Sakařovi. Jan Valenta tímto dopisem děkuje Josefu Sakařovi za zasláný dar 100,- Kč věnovaný na opravy studentského semináře, tedy na opravy budovy dnešní čp. 1273, orientační č. 1, ve Skuherského ulici (tehdejší čp. 241, orientační č. 5). Jan Valenta píše, že byl nucen kvůli zchátralosti a neutěšenému stavu budovy obtěžovat všechny bývalé chovance: *„Stará budova vyžaduje každoročně mnohé opravy, ale časem nutno udělati více, nejen opravovati, ale i novým nahrazovati. A to nastalo teď! Nutno téměř všechna okna vyměnit, dáti novou podlahu místo vyšlapané do museí a místo shnilé do jídelny, nutno dáti do museí a jídelen nové stoly a židle, do ložnice místo červotočem zkažených železné postele, nutno opravit záchody na klosety atd., zkrátka nutno podniknouti opravy ve slohu větším a obnoviti nábytek, což vyžaduje obnosu téměř 150000 Kč. Kde je vzít?! Na fond se sáhnouti nesmí a chudí chovanci tolik platiti nemohou. Proto, nemá-li budova ještě více spustnouti – přinucen byl podepsaný obtěžovati všechny bývalé chovance prosbou...*“¹⁰⁰ Tento dokument tedy dosvědčuje, že byl Josef Sakař

⁹⁷ ŘEZNÍČKOVÁ, Kateřina. *Študáci a kantoři za starého Rakouska. České střední školy v letech 1867 – 1918.* Praha: Libri, 2007, s. 47.

⁹⁸ Srov. Státní okresní archiv České Budějovice, fond Jirsikovo státní gymnázium České Budějovice, protokol o maturitních zkouškách 1891, kniha 1016, nestránkováno.

⁹⁹ ŘEZNÍČKOVÁ, Kateřina. *Študáci a kantoři za starého Rakouska. České střední školy v letech 1867 – 1918.* Praha: Libri, 2007, s. 48.

¹⁰⁰ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsírka historická, i. č. 14125.

v době středoškolských studií ubytován v tomto tzv. Malém semináři pro studenty. Tzv. Velký seminář tehdy sídlil v budově dnešní teologické fakulty v Kněžské ulici čp. 8.

Po středoškolských studiích se v r. 1891 Josef Sakař zapsal ke studiu teologické fakulty c. k. české Karlo-Ferdinandovy university (Univerzity Karlovy).

Je zřejmé, že při volbě studia využil situace v českém vysokém školství. V roce 1882 byla totiž Karlo-Ferdinandova univerzita rozdělena na českou a německou, a právě roku 1891 zde byla otevřena česká teologická fakulta.¹⁰¹ Josef Sakař byl tedy jedním ze zcela prvních českých studentů teologie v Praze.

O tom, že byl Josef Sakař považován již v době svých studií za jednoho z čelních představitelů studentstva a že jej již tehdy zajímala historie, svědčí jeho vedoucí úloha při pořádání národopisné výstavy a slavnosti v roce 1894 v rodném Týně nad Vltavou. Zdejší studenti uspořádali spolu s Karlem Karáskem (po vzoru ostatních měst) v budově školy národopisnou výstavu, provázenou velkou slavností. Předměty shromážděné na výstavu se následně staly základem sbírky vltavotýnského muzea. Tato regionální událost věrně odpovídá obecné tradici vzniku českých muzeí. Česká muzeologie má, na rozdíl od muzejnictví evropského, jistá specifika. Hlavní rozdíl spočívá historicky v účelu a způsobu vzniku muzeí. Zatímco v Evropě vznikala velká muzea především z obsáhlých soukromých sbírek (panovníků, šlechty nebo bohatých jednotlivců), česká muzea měla již od počátku vlastenecký charakter – vznikla z národní potřeby uchovávat kulturní (a politické) hodnoty jednotlivých zemí v tehdejší habsburské monarchii. Posláním muzeí, jakožto veřejných ústavů a badatelských center, mělo být především dokumentovat a uchovávat prostřednictvím sbírek historii, umění, staré tisky, přírodu i současnost... Hlavním impulsem pro vznik muzeí byly především dvě velké výstavy: r. 1891 Jubilejní výstava v Praze a r. 1895 Národopisná výstava československá v Praze. Tyto výstavy byly několik let předem pečlivě připravovány, předcházelo jim množství krajinských výstav a četné národopisné slavnosti. V Týně nad Vltavou to byla právě velká národopisná výstava uspořádána místními pedagogy a studenty v roce 1894 v budově Vinařického školy.¹⁰² *„Horečná pile studujících, obyvatelstvem velmi vlídně přijatá, šťastně odkryla vzácné poklady nedoceněných, neb i pohozených památek pod krovy domů městských i vesnických chatek, oživila lásku k rodnému dědictví, zachránila přemnohé před zkázou a výmluvným názorem zplodila vděčnou myšlenku na trvalou ochranu shromážděných starožitností v příštím městském*

¹⁰¹ Srov. KÁDNER, Otakar. *Vývoj a dnešní soustava školství*. 1. díl. Praha: Sfinx, 1929, s. 110.

¹⁰² Srov. SUDOVA, Martina. *Historie českých muzeí. Vltavín*, 2014, č. 4, nečíslováno.

muzeu,¹⁰³ zapsal v Dějinách města Týna nad Vltavou Josef Sakař. Zde se tedy výjimečně setkáváme s vyjádřením jeho osobního postoje a můžeme vyčíst Sakařův vztah k národopisu i historii vůbec. Své jméno, jakožto předsedy tehdejších studentů, tedy hlavního organizátora celé akce, který národopisnou slavnost, konanou 26. srpna od půl desáté dopolední, zahájil svým proslovem k hojně shromážděným občanům města, zástupcům městské rady, studentům a četným spolkům, poznamenal v textu skromně, a dokonce neuvedl ani celé své jméno, pouze J. Sakař.¹⁰⁴

Toto je tedy první doklad Sakařovy veřejné činnosti a předzvěst jeho budoucí celoživotní tvůrčí činnosti v oblasti místopisu a historiografie. „*O třetí hodině odpolední hnul se proud nevídané mohutnosti, zkrášlený banderiem a skupinou národních krojů, do 'Lázně' (pozn. autorky – tehdejší obvyklé místo pořádání kulturních akcí v hostinci Na Lázni s velkou prostornou zahradou, v městské čtvrti zvané Peklo). Středem národní slavnosti tamější bylo věrné vyličení radovánek týnského venkova a svatby podle vyšetření studentského pořadatelstva i účastí některých venkovanů, starobylé obyčeje tehdy ještě osobně pěstujících. Plesem 'U Chrástánských' skončila slavnost nedělní. Následující dni 27. a 28. srpna shromáždily na výstavišti ve škole Vinařického veliký počet místních i cizích zájemníků a dokončily svůj úkol po všech stránkách velmi šťastně... Výstava národopisná naplnila tři školní síně prvního patra a chodbu, která změnila se v obrazárnu, vytvořenou z maleb arcibiskupského zámku a děkanství. Byly tu však rozprostřeny také veliké mapy archivu zámeckého z doby Josefínské. Prvá síň – selská jizba – zdělána byla v celku i v podrobnostech přesně podle námětů, při shledávání zajímavostí v selských statcích předsedou místního studentstva (pozn. autorky – Josefa Sakaře) v hojnosti získaných. Instalace jizby, zdobené původním nářadím, obrázky, nádobím a krojovými figurami prací studujících i laskavou pomocí odborného učitele měšť. šk. K. Karáska vytvořila věrný obrázek našeho selského bytu v minulosti. Pozoruhodné kusy měl městský pokoj. Z dědictví týnských patricijů ukazoval se tu vzácný nábytek, obrazy a kuchyňské náčiní, z něhož zvláště vynikal majolíkový cechovní pohár z r. 1712. Kreslírnu zkrášlily sbírky archeologické, zbraně, památky městské i cechovní; z knih zvláště vynikal pergamenový*

¹⁰³ SAKAŘ, Josef: *Dějiny města Týna nad Vltavou a okolí*. IV. díl. Týn nad Vltavou: nákladem Vlastivědného kroužku musea v Týně nad Vltavou, 1957, s. 42.

¹⁰⁴ Srov. SAKAŘ, Josef: *Dějiny města Týna nad Vltavou a okolí*. IV. díl. Týn nad Vltavou: nákladem Vlastivědného kroužku musea v Týně nad Vltavou, 1957, s. 42.

gradual děkanství z r. 1465 a rukopisné zpěvníky choru z XVII. věku. Bohaté soubory národních krojů kryly stěny a několik stolů.“¹⁰⁵

V průběhu studií se objevuje rovněž první Sakařova publikační činnost. V roce 1893 publikoval svůj první článek v Blahověstu s názvem Sbor Bratří českých v Týně nad Vltavou.¹⁰⁶

Vysokoškolské teologické studium ukončil Josef Sakař v roce 1895 a 14. července téhož roku byl v kostele Nejsvětějšího Salvátora v Praze vysvěcen na kněze (Příloha XLVI., XLVII.). Svoji primici pak sloužil 21. 7. 1895 v kostele sv. Jakuba v Týně nad Vltavou (Příloha XLVIII.).¹⁰⁷ Autentickou zprávu o této události máme z rukopisné knihy Paměti staré vlastenky Kateřiny Dewetterové: „*Jedny prázdniny bylo v zámku veselo. Panského zahradníka syn Sakař byl v Praze vysvěcen na kněze. První mši svatou měl v Týně nad Vltavou. Družičky byly: Julinka Veselých a naše dceruška Růženka. Byla velká hostina, bylo mnoho hostů pozváno, bylo veselo a živo samé přípitky.*“¹⁰⁸

K Josefově svěcení se s blahopřáním připojilo mnoho jeho přátel, příbuzných i obyvatel Týna nad Vltavou. Můžeme z nich vydedukovat, v jakém společenském okruhu se Josef Sakař pohyboval. Blahopřejný dopis zaslal např. Karel Dewetter, manžel citované Kateřiny Dewetterové, arcibiskupský duchodní v Týně nad Vltavou, otec zmíněné „družičky Růženky“ a spisovatele Karla Dewettera.¹⁰⁹ „*Důstojný Pane! Ku Vašnostina tak velevýznamnému památnému dosažení vytknutého žádoucího cíle, račte laskavě ode mne a celé rodiny přijmouti naše upřímná blahopřání. Pán Bůh všemohoucí račiž Vašnosti ve všem síliti a svaté spokojenosti v pevném zdraví a blahu uštěďrovati, kterážto přání opakujeme. Znamenám se s veškerou úctou a upřímným*

¹⁰⁵ SAKAŘ, Josef: *Dějiny hradu města Týna nad Vltavou a okolí*. IV. díl. Týn nad Vltavou: nákladem Vlastivědného kroužku musea v Týně nad Vltavou, 1957, s. 42 – 43.

¹⁰⁶ Srov. SAKAŘ, Josef. Sbor bratří českých v Týně nad Vltavou. *Blahověst*, 1893, s. 553. Blahověst. Katolický týdeník pro Čechy, Moravany, Slováky a Slezany založil r. 1847 kanovník Václav Štulc. Zanikl r. 1885. Byl protipólem odborného Časopisu katolického duchovenstva, jednalo se o lidový týdeník obsahující vedle katolických zpráv také prózu a poesii.

¹⁰⁷ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsíbírka historická, i. č. 14159. o posvěcení na kněze 14. 7. 1895 v chrámu sv. Salvátora v Praze a o primici 21. 7. 1895 v kostele sv. Jakuba v Týně nad Vltavou.

¹⁰⁸ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsíbírka historická, i. č. 47444.

¹⁰⁹ Karel Dewetter (*2. 10. 1882 Dobřichovice u Prahy, + 12. 9. 1962 Praha), spisovatel. Dětství a mládí prožil v Týně nad Vltavou u svých prarodičů (jeho matka Kateřina pocházela z Týna nad Vltavou). Naše město se Dewetterovi stalo dějištěm řady beletristických i básnických děl. Ve Vltavínu, jak Týn nad Vltavou nazýval, nacházel příběhy svých Listů z Vltavína, Světél buditelů, Románu Richarda Loma, Našeho pradědečka, Hříchu Jany Grimové a dalších. Také některé jeho pohádky, například Drahokam z hvězd nebo Městečko na ostrově, se odehrávají v Týně nad Vltavou. K jeho nejznámější knize dodnes náleží Neuvěřitelná dobrodružství Davida Damiána.

pozdravem 'Zdař Bůh'. Vašnosti vždy oddaný K. Dewetter.¹¹⁰ Blahopřejný telegram zaslal také Josefovi do arcibiskupského semináře v Praze bratr Bedřich z Küttenbergu (Kutné Hory): „Srdečné blahopřání dnešnímu dnu“.¹¹¹ Další blahopřejný telegram zaslal z Budyně Victor Mann.¹¹² Připojila se i rodina Karla Královce, mlynáře z blízkých Hněvkovic: „K dosažení vzácného důstojenství“.¹¹³ Blahopřejný telegram přišel také od přátel rodiny Sakařových z chorvatského Sisaku: „Danasujem milow svecaru najsrdacniji cestitke zivijo! Pozdrav obitelj Pfleger.“¹¹⁴ Dopis s blahopřáním zaslal i Dr. Vilém Plešner, advokát v Praze.¹¹⁵ Vizitku s přáním ke kněžství zaslal Mansvet Waldstein, koncipista magistrátu hl. města Prahy.¹¹⁶ Další soukromý blahopřejný telegram zaslala rodina Wesselých.¹¹⁷ S přáním se připojily také místní korporace: výbor Besedy v Týně nad Vltavou: Jan Samec předseda, Jan Zelenka jednatel¹¹⁸ a týnské studentstvo: „K slavnosti velevýznamné blahopřeje, v duchu jsou účastny“.¹¹⁹

Blahopřání k primici Josefu Sakařovi zaslali: Václav Stehlík z Čenkovy a Treustettu, c. k. okresní hejtman,¹²⁰ Bohumil Smrčka, c. k. soudní adjunkt v Týně nad Vltavou: „Blahopřání k zahájení Vaší činnosti ve zvoleném Vámi váženém a významném povolání“,¹²¹ vltavotýnský obchodník Alexander Pleschner: „Důstojný pane! K dnešnímu nejslavnějšímu dnu v životě Vašem, míším se já v řadu gratulantů, bych Vám přál, aby Jste v krásném stavu tomto byl spokojen, a Bůh aby sílil Vás svými

¹¹⁰ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14007.

¹¹¹ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14005.

¹¹² MUDr. Viktora Mann, původem z Budyně, působil jako panský lékař na zámku v Týně nad Vltavou, byl r. 1891 zakladatelem a prvním náčelníkem vltavotýnského Sokola, r. 1894 odešel zpět do Budyně.

¹¹³ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14021.

¹¹⁴ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14043.

¹¹⁵ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14045. Rodina Pleschnerových, původem z blízkého Neznašova, vlastnila od r. 1876 dům čp. 25 na vltavotýnském náměstí, významným členem rodiny byl např. Max. Pleschner, významný člen Svazu českých pokrokových židů a přítel T. G. Masaryka. Potomci této rodiny všichni zahynuli v roce 1942 v Osvětimi.

¹¹⁶ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14065.

¹¹⁷ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14066. Rodina Wesselých náležela k jednomu z nejvýznamnějších měšťanských rodů v Týně nad Vltavou, telegram s největší pravděpodobností zaslal Karel Wesselý, který byl 22. 8. 1895 zvolen starostou města (funkci složil r. 1901 a věnoval se dál již jen hospodářství v Týně nad Vltavou a na svém velkostatku ve Štěchovicích u Strakonice a zámku Střele). Zemřel v Týně nad Vltavou v roce 1909 ve věku 69 let. V devadesátých letech 19. století manželé Karel a Eliška Wesselých darovali zdarma městu „nadační dům“ čp. 342 pro budoucí sirotčinec.

¹¹⁸ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14069. Měšťanská beseda vznikla jako spolek v Týně nad Vltavou r. 1883, její náplní bylo pěstování společenského života a charita. Jan Samec byl vltavotýnským mlynářem, Jan Zelenka pedagogem.

¹¹⁹ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14140.

¹²⁰ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14056. Václav Stehlík z Čenkovy je pohřben u kostela sv. Víta na vltavotýnském hřbitově. Od 18. 10. 1894 do 1. 7. 1909 zastával úřad c. k. okresního hejtmána v Týně nad Vltavou.

¹²¹ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14054.

dary. Žijte blaze a působte jako pravý otec mezi ovečkami, jako věrný syn vlasti a svého národa. Bůh Vás sílíž a žehnej! Vám vždy oddaný Alex Plešner“.¹²² Tento blahopřejný dopis je zároveň ukázkou bezproblémového vztahu mezi vltavotýnskými křesťany a židy, rodina Pleschnerových byla místními tradičními židovskými usedlíky.

S přáním se připojil také řídící učitel Jan Nepomuk Kučera,¹²³ učitel Matěj Bartuška: „*Vaším kněžským prvotinám a budoucímu blahodárnému působení Vašemu na poli církve a národa volám upřímné a srdečné „Zdař Bůh!“*“,¹²⁴ a další.

Ještě téhož roku 1895 se Josef Sakař zapsal ke studiu dějepisu a zeměpisu na filosofické fakultě Karlo-Ferdinandovy univerzity. I nadále pokračoval v publikační činnosti. V roce 1896 mu v českobudějovickém Budivoji vyšel článek Kollegiální kapitula v Týně nad Vltavou.¹²⁵ V roce 1897 publikoval v Časopise Musea Království českého stať Solní komora v Týně nad Vltavou.¹²⁶ Spolupracoval rovněž s nejstarším českým spolkem pro vlastivědu a kulturní dědictví, Společností přátel starožitností českých.¹²⁷

Na fakultě náležel Josef Sakař k žákům profesora Jaroslava Golla, který jej ovlivnil svojí pozitivistickou školou. „*V historickém studiu universitním uveden byl v badatelskou praxi zvlášť universitním profersorem Dr. Jar. Gollem, který našemu národu vytvořil řadu významných pracovníků na universitě a v ústavech vědeckých.*“¹²⁸

Pozitivismus je charakterizován zejména důrazem na systematickou práci s prameny a přísně vědeckou metodologií a odmítá podřizování výkladu dějin jakýmkoli zkreslujícím skutečnostem a deformacím, ať již politickým, nacionalistickým nebo i subjektivním názorům autorů. Tento směr se následně projevil ve většině Sakařových děl, což je ovšem pro bádání v jeho soukromém životě omezující.

¹²² Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsíbka historická, i. č. 14046.

¹²³ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsíbka historická, i. č. 14027.

¹²⁴ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsíbka historická, i. č. 14003.

¹²⁵ Srov. SAKAŘ, Josef. Kollegiální kapitula v Týně nad Vltavou. *Budivoj*, 1896, roč. 32, č. 90, s. 2 – 3. Budivoj byl periodikem založeným na podnět Besedy českobudějovické, vycházel 2x týdně v letech 1864 – 1914. Vydavateli byli: Alois Bauman, od r. 1869 Konstantin Foitl, poté Český politický spolek a od r. 1897 až do zániku Družstvo Budivoj.

¹²⁶ Srov. SAKAŘ, Josef. Solní komora v Týně nad Vltavou. *Časopis Musea Království českého*, 1897, roč. 71, s. 516 – 525.

Časopis Českého muzea (dnes Časopis Národního muzea) založil r. 1827 František Palacký. Původní název byl Časopis společnosti vlastenského Musea v Čechách. Dnes Časopis Národního muzea. Jedná se o nejstarší český vědecký časopis, který kontinuálně trvá od svého vzniku.

¹²⁷ Společnost přátel starožitností byla založena r. 1888, je jedním z nejstarších dosud existujících českých spolků, zaměřuje se na poznávání a ochranu národního kulturního dědictví. Od roku 1893 vydává Časopis Společnosti přátel starožitností.

¹²⁸ *Pardubické kostely a památky*. Pardubice: Vydal za spolupráce dp. arciděkana Vincence Šetiny Emil Krbec, 1940, s. 44.

„Společným znakem většiny Sakařových prací je absence autorova osobního stanoviska i subjektivního hodnocení historických událostí či společenských jevů...“¹²⁹

V roce 1899 ukončil Josef Sakař vysokoškolská studia státní zkouškou, která jej opravňovala vyučovat dějepis a zeměpis na vyšších středních školách.

¹²⁹ KOTYK, Aleš. *Život a dílo Josefa Sakaře*. Hradec Králové, 1987. Diplomová práce. Pedagogická fakulta Hradec Králové. Katedra historie. Vedoucí práce Doc. PhDr. Karel Štefek, CSc., s. 11.

7. „Druhý domov“ Josefa Sakaře – Pardubice

V roce 1907 přesídlil Josef Sakař natrvalo do Pardubic, které se mu staly druhým domovem, prožil zde většinu svého života. Vyučoval na pardubické reálce plných dvacet let, až do svého odchodu na odpočinek r. 1927.¹³⁰

V Pardubicích žil Josef Sakař v domě čp. 287 na Bílém předměstí v Bubeníkově ulici, jejíž část nese od roku 1936 jeho jméno.¹³¹ Na domě byla r. 1987 u příležitosti padesátého výročí Sakařova úmrtí odhalena pamětní deska (viz dále).

V Pardubicích žila s Josefem Sakařem ve společné domácnosti jeho svobodná sestra Aloisie: „*Pan profesor Sakař byl nesmírně skromný člověk. Bydlel se svou sestrou v nynější Sakařově ulici...*“¹³² Na sklonku života žila v Pardubicích také Josefova matka Anna Sakařová, která byla majitelkou zmíněného domu čp. 287, vlastnila jej od 22. února 1912.¹³³ Žila zde čtyři roky, 6. června 1916 v tomto domě ve věku 82 let zemřela. Zádušní mše se konala 9. června v kostele Bolesné Panny Marie na Bílém předměstí v Pardubicích (Příloha XLIX.).¹³⁴ K poslednímu odpočinku byla Anna Sakařová uložena na hřbitově v Týně nad Vltavou, do rodinného hrobu Sakařových.¹³⁵ Roku 1917 byl jako vlastník domu zanesen do katastru nemovitostí Josef Sakař.¹³⁶ Kde žil v Pardubicích Josef Sakař v mezidobí od roku 1907 do roku 1912 se mi nepodařilo zjistit.

Záhy po přesídlení do nového působiště se Josef Sakař aktivně zapojil do společenského života a věren své profesi i celoživotnímu koníčku se začal dopodrobna seznamovat s místopisem a historií Pardubic. „*Studiem archivalií místních a v předních archivech i knihovnách českých začíná k tomuto účelu již r. 1907. Zvlášť však je uplatňuje od r. 1910 a to nejen na poli literárním, nýbrž i v prostředí architektury, když pověřen jsa předsednictvím městské památkové komise, snažil se podle autentických pramenů slovem i perem hájiti zvláště při monumentálních památkách svérázu věrného*

¹³⁰ Srov. SAKAŘ, Josef: *Dějiny města Týna nad Vltavou a okolí*. IV. díl. Týn nad Vltavou: nálkadem Vlastivědného kroužku muse v Týně nad Vltavou, 1957, úvod – nečíslováno.

¹³¹ Zemřel čestný občan, vědec a přítel. *Večerní České Slovo*. Příloha k deníku České slovo, 27. 11. 1937.

¹³² KOTYK, Aleš. *Život a dílo Josefa Sakaře*. Hradec Králové, 1987. Diplomová práce. Pedagogická fakulta Hradec Králové. Katedra historie. Vedoucí práce Doc. PhDr. Karel Štefek, CSc., s. 14.

¹³³ Srov. Katastrální úřad pro Pardubický kraj, Pozemková kniha Katastrální obce Pardubice, knih. vložka č. 1894, Dům čp. 287 na Bílém předměstí.

¹³⁴ Srov. Východočeské muzeum v Pardubicích, Sbírka Slavín, Josef Sakař, i. č. SI0420/013.

¹³⁵ KOTYK, Jří. Nové poznatky k životopisu prof. Josefa Sakaře. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1980, roč. 15, č. 6, s. 122.

¹³⁶ Srov. Katastrální úřad pro Pardubický kraj, Pozemková kniha Katastrální obce Pardubice, knih. vložka č. 1894, Dům čp. 287 na Bílém předměstí.

obrazu Starých Pardubic. Na těchto jeho zásadách bylo lze podepřítí návrat malebného ochozu na věži Zelenou, nádhernou úpravu starožitného Pernštejnova chrámu děkanského, rozsáhlé práce opravné a obnovné v zámku Pardubském i na mnohých patricijských domech v městě.“¹³⁷

Ani v Pardubicích však Josef Sakař nehodlal zpřetrhat pouta se svým rodným krajem a nadále se věnoval jeho historii (k níž se pak s nezměrným nasazením vrátil po svém odchodu do penze). V roce 1908 zpracoval pro edici Království České v nakladatelství Pavla Körbra do 3. dílu věnovanému jižním Čechám popis Vltavotýnska a Hlubocka.¹³⁸

Významným životním předělem Josefa Sakaře se stal rok 1910. Vše nasvědčuje tomu, že právě nyní vystoupal tehdy čtyřicetiletý profesor na nejvyšší mezník – na pomyslný horizont své profesní kariéry, po němž putoval bez zakolísání či propadů až do konce svého života.

V roce 1910 Josef Sakař navštívil Egypt a z jeho cest záhy vznikla přednáška a roku 1911 článek v periodiku Studentská hlídka.¹³⁹ Jaký to musel být pro pana profesora zážitek! Je velká škoda, že se nepodařilo nalézt bližší záznamy z této Sakařovy cesty. V článku ve Studentské hlídce, zařazeném do rubriky turistika, Josef Sakař podrobně popisuje Kairo (Káhiru). Výjimečně se zde objevuje i jeho osobní postoj a názor na „... úporný zápas, jež po věky sváděl o vliv nad Egyptem duch Orientu s dorůstající silou Evropy“.¹⁴⁰ Egypt byl v době Sakařovy cesty v područí Velké Británie. Anglie a Osmanská říše bojovaly o nadvládu nad Egyptem od počátku 19. stol a od r. 1882 byl Egypt obsazen britskými vojenskými jednotkami. V r. 1914 se Egypt stal britským protektorátem. Sakař toto prolínání dvou kultur hodnotí ve prospěch Evropy: „Chce-li kdo viděti výborný postup idejí, Evropou zplozených, nad stárnoucí duší Východu, stačí, vystoupí-li z ponurých uliček kairských – jerusalémským valně podobných – a zabočí do nádherných po pařížsku vystrojených čtvrtí tohoto afrického

¹³⁷ *Pardubické kostely a památky*. Pardubice: Vydal za spolupráce dp. arciděkana Vincence Šetiny Emil Krbec, 1940, s. 44.

¹³⁸ Srov. SAKAŘ, Josef. Okres Hlubocký. In: *Království České III., Jižní Čechy*. Praha: Nakladatelství Pavla Körbra, 1908, s. 27 – 45; SAKAŘ, Josef. Okres Vltavotýnský. In: *Království České III., Jižní Čechy*. Praha: Nakladatelství Pavla Körbra, 1908, s. 46 – 57.

¹³⁹ Srov. SAKAŘ, Josef. Kairo. *Studentská hlídka. List katol. studentstva československého*, 1911, roč. 3, č. 9, s. 287 – 290.

Studentská hlídka byla periodikem vydávaným Českou ligou akademickou v letech 1909 – 1918. Časopis přinášel články z oblasti náboženství, pedagogiky, vzdělání a výchovy, turistiky, otiskoval i autorskou prózu a poesii.

¹⁴⁰ SAKAŘ, Josef. Kairo. *Studentská hlídka. List katol. studentstva československého*, 1911, roč. 3, č. 9, s. 287.

veleměsta.“¹⁴¹ „Pořádek má na starosti domácí policie; vrchní dozor udržuje posádka v kávověžlutém kroji vystrojených Angličanů, kteří se zde ukazují na všech čelných místech jako symbol zájmů Británie, do Egypta přinášejících. A sedí v Kairu pevněji než Francouzové, jimž zde k vlivu dopomáhal sám místokrál Mehmed Ali... neuměl dobře kryti lesklým šatem západní civilisace vlastní sobě orientální despotismus.“¹⁴²

Ze Sakařova přirovnání káhirských uliček k jeruzalémským vyplývá, že při své cestě navštívil také Palestinu (v té době rovněž pod Britskou nadvládou). Dosvědčuje to rovněž zcela unikátní a jediná fotografie z této cesty, kterou se mi podařilo identifikovat ve sbírce vltavotýnského muzea. Byla odeslána jako pohlednice z Královských Vinohrad od blíže neidentifikovatelného Sakařova přítele a adresována Josefu Sakařovi do Pardubic (Příloha L.).¹⁴³ Neznámý, který je podepsán zkratkou L (část s podpisem chybí) se dotazuje Josefa Sakaře, zda je snímek pořízen v Betlémě či Jeruzalémě. Josef Sakař si tužkou na pohlednici připsal: „V srpnu v Betlémě 1910.“¹⁴⁴ Pohlednice byla darována do sbírky vltavotýnského muzea v roce 1934 MUDr. Antonínem Lvem.¹⁴⁵ Je tedy pravděpodobné, že pisatelem byl přímo on. Dokonce se zdá, že jeden z mužů na fotografii je MUDr. Lev osobně, bohužel ale tuto tezi nemůžeme potvrdit, chybí jakékoliv písemné důkazy, že by podnikl zmíněnou cestu společně s Josefem Sakařem. Je zde ovšem nápadná fyzická podobnost při srovnání s ostatními dochovanými lékařovými portréty (Příloha LI.).

Ve zmíněném roce 1910 stanul Josef Sakař také poprvé ve vedení města Pardubic, byl zvolen členem městského zastupitelstva, od r. 1918 byl také členem první poválečné rady města, která zasedala až do roku 1923.^{146 147} Josef Sakař byl zvolen městským zastupitelem opakovaně. Na kandidátních listinách se objevuje ve volebních rocích 1910 a 1914. V některých pramenech se vyskytuje údaj, že byl Josef Sakař členem zastupitelstva města Pardubic do roku 1920, tento údaj ovšem není správný. Jak vyplývá z dokumentů SOkA Pardubice, v dalším volebním roce 1919 se již Josef Sakař

¹⁴¹ SAKAŘ, Josef. Kairo. *Studentská hlídka. List katol. studentstva československého*, 1911, roč. 3, č. 9, s. 287.

¹⁴² SAKAŘ, Josef. Kairo. *Studentská hlídka. List katol. studentstva československého*, 1911, roč. 3, č. 9, s. 287.

¹⁴³ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 46387.

¹⁴⁴ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 46387.

¹⁴⁵ MUDr. Antonín Lev působil v Týně nad Vltavou, v letech 1914 – 1919 byl starostou města.

¹⁴⁶ Srov. KOTYK, Aleš. *Život a dílo Josefa Sakaře*. Hradec Králové, 1987. Diplomová práce. Pedagogická fakulta Hradec Králové. Katedra historie. Vedoucí práce Doc. PhDr. Karel Štefěk, CSc., s. 9.

¹⁴⁷ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14153.

nestal zastupitelem – buď nekandidoval, nebo nebyl zvolen.¹⁴⁸ Totéž potvrzuje kronika města Pardubic, kde jméno Josefa Sakaře mezi zvolenými zastupiteli nefiguruje. Vzhledem k jeho úspěchu v předchozích volebních rocích (roku 1910 byl dokonce počtem hlasů na prvním místě I. volebního sboru)¹⁴⁹ lze předpokládat, že ve volbách 1919 nekandidoval. Situace se změnila v roce 1921. V červnu odešel do Prahy radní Ing. Václav Fejfar a po něm byl zvolen členem městské rady Josef Sakař. Byl mu přidělen referát veřejných prací a památkové komise.¹⁵⁰ „Po odchodu dra Saturníka stal se II. náměstkem starosty Václav Dytrich, členy měst. Do rady byli zvoleni Fr. Matura a prof. Josef Sakař.“¹⁵¹

V roce 1921 se také v jediném doloženém případě setkáváme s uvedením Sakařovy politické příslušnosti. Jak potvrzuje dochovaný dopis Purkmistrovského úřadu¹⁵² a osobní legitimace,¹⁵³ byl Josef Sakař zvolen městským zastupitelstvem členem rady města 13. 7. 1921 za Občanský klub.¹⁵⁴ O několik dní později byl Josef Sakař pověřen referátem památkové komise a odboru pro veřejné práce a byl zvolen členem městské personální komise.¹⁵⁵ Jakožto předseda městské památkové komise se snažil vrátit „starým Pardubicům“ jejich historickou podobu podle dochovaných archivních pramenů. Jeho zásluhou například získala Zelená brána v Pardubicích zpět svůj ochoz, zasloužil se o rekonstrukci chrámu sv. Bartoloměje atd.¹⁵⁶

Roku 1910 se Josef Sakař rovněž stal členem Musejního spolku v Pardubicích, který mu svěřil se souhlasem městské rady předsednictví v městské památkové komisi. Musejní spolek byl v Pardubicích založen již r. 1880, kdy byly schváleny stanovy

¹⁴⁸ Srov. Státní okresní archiv Pardubice, fond Archiv města Pardubice, kniha 1, SK 1050.

¹⁴⁹ K vysvětlení toho, že Josef Sakař kandidoval v I. sboru – voličský seznam byl rozdělen na třetiny dle přímých daní. V prvním sboru tak byli plátcí nejvyšší daně včetně právnických osob, jakými byli např. univerzitní doktoři, ředitelé škol a učitelé, důstojníci, duchovní atd. Ve druhém sboru byli zařazeni plátcí střední daně, ve třetím zbývající poplatníci. Srov. TÁBORSKÝ, Ondřej. *Obecní samospráva v Pardubicích 1880 – 1914*. Praha, 2008. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta. Ústav hospodářských a sociálních dějin. Vedoucí práce Prof. PhDr. Jiří Štaif, CSc., s. 10.

¹⁵⁰ Srov. Státní okresní archiv Pardubice, Pamětní kniha kom. města Pardubice, díl II., s. 424 [online]. [cit. 27. 1. 2017]. Dostupné na WWW: <<http://archivpu.cz/Kronika%20m%ECsta%20Pardubic/index.html>>.

¹⁵¹ Státní okresní archiv Pardubice, Pamětní kniha kom. města Pardubice, díl II., s. 423 [online]. [cit. 27. 1. 2017]. Dostupné na WWW: <<http://archivpu.cz/Kronika%20m%ECsta%20Pardubic/index.html>>.

¹⁵² Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14110.

¹⁵³ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14153.

¹⁵⁴ Občanský klub vzniklý 1885 výrazně zasahoval do veřejných zájmů města. Svým vlivem například přispěl k výstavbě Pracovny, jezdeckých kasáren, druhé Novoměstské školy a Průmyslové školy, tím k založení Nového Města. Měl značný podíl na prudkém rozvoji města do 1. světové války. Srov. *Parpedie. Pardubická encyklopedie Klubu přátel Pardubicka*. [online]. [cit. 29. 12. 2016]. Dostupné na WWW: <http://www.parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=Obcansky_klub>.

¹⁵⁵ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14109.

¹⁵⁶ Srov. KOTYK, Jiří. Josef Sakař. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1975, roč. 10, č. 7 – 8, s. 3.

spolku.¹⁵⁷ Josef Sakař se stal jedním z nejvýznamnějších členů této organizace, stanul později v jejím čele a měl nezměrnou zásluhu na podobě pardubického muzea. „Konečný charakter muzeu vtiskl až jeho nejdůležitější člen a pozdější předseda muzejního spolku Josef Sakař. Byl to právě on, kdo se zasloužil o to, že z pardubického muzea se stalo muzeum vlastivědného charakteru, a ještě před první světovou válkou se přidalo k nejlepším muzeím tohoto druhu v Čechách.“¹⁵⁸ „Ve vedení muzejního spolku existovalo 6 základních funkcí, jejichž představitelé byli každoročně voleni během zasedání valné hromady. Mezi tyto funkce patřily: předseda, místopředseda, jednatel, pokladník, správce domu a správce sbírek. Funkce předsedy: 1919 – 1921 František Vácha (starosta města Pardubic), 1921 – 1927 Josef Sakař, 1927 – předsedou zvolen Václav Diviš Čistěcký, ale volbu nepřijal a v čele spolku tudíž stál Jan Roubal.“¹⁵⁹ „Funkce místopředsedy: 1917 – 1921 Josef Sakař.“¹⁶⁰

V témž roce 1910 se Josef Sakař podílel i na obnově pardubického odboru Klubu českých turistů (Příloha LII.).

V roce 1910 také poprvé publikoval v místním tisku, a sice v Neodvislých listech, které vycházely v Pardubicích od roku 1895 do roku 1915.¹⁶¹ Neodvislé listy byl týdeník věnovaný zájmům Národní strany svobodomyslné (mladočeši) ve východních Čechách. Josef Sakař zde publikoval články o zajímavostech z pardubického místopisu, např. o pardubickém zámku, Zelené bráně, panském soudu, sirotčích penězích, pardubických sousedech a další.

Jméno Josefa Sakaře v tomto období (Příloha LIII.) nalézáme v četných pardubických spolcích a sdruženích. Od r. 1911 až do roku 1927 vykonával Josef Sakař funkci předsedy Okrašlovacího spolku, navázal tak na šlépěje svého otce Antonína v Týně nad Vltavou. Jeho záslužnou činnost ocenil Okrašlovací spolek v Pardubicích v roce 1930 u příležitosti Sakařových 60. narozenin v blahopřejném dopise.¹⁶²

¹⁵⁷ Srov. Státní okresní archiv Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, spisy: Stanovy muzejního spolku, karton č. 18.

¹⁵⁸ VÁŇOVÁ, Zuzana. *Musejní spolek v Pardubicích v letech 1918 až 1945*. Pardubice, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice. Fakulta filosofická. Ústav historických věd. Vedoucí práce PhDr. František Šebek, s. 11.

¹⁵⁹ VÁŇOVÁ, Zuzana. *Musejní spolek v Pardubicích v letech 1918 až 1945*. Pardubice, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice. Fakulta filosofická. Ústav historických věd. Vedoucí práce PhDr. František Šebek, s. 16.

¹⁶⁰ VÁŇOVÁ, Zuzana. *Musejní spolek v Pardubicích v letech 1918 až 1945*. Pardubice, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice. Fakulta filosofická. Ústav historických věd. Vedoucí práce PhDr. František Šebek, s. 17.

¹⁶¹ Srov. *Parpedie. Pardubická encyklopedie Klubu přátel Pardubicka*. [online]. [cit. 29. 12. 2016]. Dostupné na WWW: <<http://parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=Casopisy&rozc=v%9Ae>>.

¹⁶² Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsběrka historická, i. č. 14102.

Byl rovněž členem Spolku divadelních ochotníků.¹⁶³ Tento jeho koníček jej dokonce podnítil k sepsání dvou divadelních her s námětem z pardubických dějin: Vinice (drama nedochováno) a Jan z Pernštejna.¹⁶⁴

Byl také členem Spolku majitelů domů a nemovitostí v Pardubicích¹⁶⁵ a odboru Ústřední matice školské.¹⁶⁶

V průběhu války se Josef Sakař zapojil do činnosti Červeného kříže, kde pracoval jako jednatel. „*O jeho jednatelské činnosti v Červeném kříži za světové války a v Jednotě pro architektonickou úpravu děkanského chrámu obšírně se zmiňují knihy spolkové...*“¹⁶⁷

7.1 Záchrana Kunětické hory a pardubického zámku

Za bezesporu největší zásluhu Josefa Sakaře je považována záchrana pardubického zámku a hradu Kunětická hora (Příloha LIV., LV.). Na špatný stav Kunětické hory upozornil již v roce 1916 na sjezdu Klubu českých turistů v Praze. Protože však veškeré úsilí o záchranu Kunětické hory prostřednictvím spolkové činnosti mařila válka, vstoupil profesor Sakař na pověření Musejního spolku v jednání přímo s majitelem objektu „*R. 1917 pověřil jej vyjednáváním s baronem Draschem o nájem Kunětické Hory a r. 1920 vydal mu plnou moc pro jednání o koupi téže památné zříceniny a Pardubského zámku. Když se mu získání obou těchto vzácných památek šťastně zdařilo, vyznamenal jej Musejní spolek čestným členstvím a předsednictvím, v němž trval až do volby svého nového bytu v Praze r. 1927.*“¹⁶⁸

¹⁶³ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsběrka historická, i. č. 14160.

¹⁶⁴ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsběrka historická, i. č. 30386.

¹⁶⁵ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsběrka historická, i. č. 14154 a 14155.

¹⁶⁶ Srov. KOTYK, Aleš. *Život a dílo Josefa Sakaře*. Hradec Králové, 1987. Diplomová práce. Pedagogická fakulta Hradec Králové. Katedra historie. Vedoucí práce Doc. PhDr. Karel Štefek, CSc., s. 9. Ústřední matice školská byla sdružením pro podporu škol, založená r. 1880 v Praze. Pardubický odbor vznikl r. 1883. V Pardubicích byl 14. 8. 1890 zahájen jubilejní X. sjezd Ústřední matice školské. 15. 8. 1890 navštívil Pardubice zdejší čestný občan dr. F. L. Rieger a předsedal valné hromadě Ústřední matice školské. Po regulaci Chrudimky r. 1910 převzal místní odbor Matice restauraci při oblouku Chudimky odříznutém regulací a rekonstruoval ji. Prostor mezi obloukem a novým řečištěm Chrudimky byl poté nazýván Matiční ostrov a slepé rameno Chrudimky Matiční jezero. Odbor zde konal společenské i osvětové schůze. V zimě na zamrzlém jezeře upravoval kluziště. Srov. *Parpedie. Pardubická encyklopedie Klubu přátel Pardubicka*. [online]. [cit. 29. 12. 2016]. Dostupné na WWW: <http://www.parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=Ustredni_matice_skolska&rozc=v%9Ae>.

¹⁶⁷ *Pardubické kostely a památky*. Pardubice: Vydal za spolupráce dp. arciděkana Vincence Šetiny Emil Krbec, 1940, s. 44.

¹⁶⁸ *Pardubické kostely a památky*. Pardubice: Vydal za spolupráce dp. arciděkana Vincence Šetiny Emil Krbec, 1940, s. 44.

Majitelem obou nemovitostí byl výše zmíněný bankéř, baron Richard Drasche von Wartinberg. Když byla v r. 1919 schválena pozemková reforma československého státu, došlo ke znárodnění veškerých pozemků přesahujících 150 ha zemědělské půdy. „*K takové parcelaci byl určen i pardubický velkostatek patřící bankéři baronu Richardu Draschemu von Wartinberg. Tím se muzejnímu spolku naskytla poměrně vhodná příležitost, jak za poměrně malý peníz zakoupit pardubický zámek s celým areálem okolo. Jednání o koupi zámku se chopil profesor Josef Sakař.*“¹⁶⁹

Musejní spolek se o záchranu Kunětické hory zajímal poměrně intenzivně, už na podzim roku 1919 byl zřízen stavební odbor Musejního spolku: „... *pro záchranu Kunětického hradu, kterýž se počal soustavně ujímati úpravy i zachování hradu*“.¹⁷⁰ Vyústěním spolkové snahy byla následně koupě hradu. 19. prosince 1919: „*Koupil Mus. spolek Kunětickou Horu a zahájil jednání o koupi zámku.*“¹⁷¹ „*Koupi Kunětické hory schválila valná hromada spolku 4. 1. 1920... 28. ledna byla smlouva podepsána baronem Draschem ve Vídni.*“¹⁷²

Kronika města Pardubic hned v úvodu zápisu z roku 1920 zaznamenává: „*Z potěšitelných událostí zvláště zaznamenati: dvě památné koupě: Kunětické Hory (4. led.) a pardubského zámku (25. ledna) a jejich schválení valnými schůzemi Musejního spolku.*“¹⁷³

V té době však již v Pardubicích existovalo průmyslové muzeum, založené na počátku 20. století, a proto se naskýkala ještě další možnost: nekupovat pro účely muzea budovu zámku, ale vybudovat zcela novou samostatnou budovu, společnou oběma muzeím, vlastivědnému i průmyslovému. Musejní spolek se proto zpočátku přikláněl k této druhé alternativě. Nakonec ale své rozhodnutí změnil. 17. 1. 1920 byla svolána výborová schůze, aby projednala možnost zakoupit zámek s přilehlým areálem a svým rozhodnutím doporučila valné hromadě Musejního spolku schválení záměru koupě zámku. „*Valná hromada se sešla 25. ledna roku 1920. Profesor Sakař nejprve přednesl*

¹⁶⁹ VÁŇOVÁ, Zuzana. *Musejní spolek v Pardubicích v letech 1918 až 1945*. Pardubice, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice. Fakulta filosofická. Ústav historických věd. Vedoucí práce PhDr. František Šebek, s. 13 – 15.

¹⁷⁰ Státní okresní archiv Pardubice, Pamětní kniha kom. města Pardubice, díl II., s. 384 [online]. [cit. 27. 1. 2017]. Dostupné na WWW: <<http://archivpu.cz/Kronika%20m%ECsta%20Pardubic/index.html>>.

¹⁷¹ Státní okresní archiv Pardubice, Pamětní kniha kom. města Pardubice, díl II., s. 385 [online]. [cit. 27. 1. 2017]. Dostupné na WWW: <<http://archivpu.cz/Kronika%20m%ECsta%20Pardubic/index.html>>.

¹⁷² Státní okresní archiv Pardubice, Pamětní kniha kom. města Pardubice, díl II., s. 386 [online]. [cit. 27. 1. 2017]. Dostupné na WWW: <<http://archivpu.cz/Kronika%20m%ECsta%20Pardubic/index.html>>.

¹⁷³ Státní okresní archiv Pardubice, Pamětní kniha kom. města Pardubice, díl II., s. 408 [online]. [cit. 27. 1. 2017]. Dostupné na WWW: <<http://archivpu.cz/Kronika%20m%ECsta%20Pardubic/index.html>>.

*svůj referát o historii pardubického zámku. Zmínil důležitost koupě nejen pro muzejní spolek, ale pro celé město, jelikož se tato vzácná historická památka spojená s rodem Pernštejnů opět dostane do českého vlastnictví. Po tomto projevu valná hromada jednomyslně schválila koupi pardubického zámku a přilehlého areálu. Cena byla stanovena na 750 000 Kč. Spolek složil hned 250 000 Kč a zbytek doplácet majiteli se 4% zúročením proti roční výpovědi. Na koupi zámku si spolek musel půjčit u třech finančních domů, a to u Obecní záložny 200 000 Kč, u Městské spořitelny taktéž 200 000 Kč a u sirotčí pokladny 300 000 Kč. Navíc ještě dostal finanční dotaci od Okresního výboru v Pardubicích ve výši 132 000 Kč.*¹⁷⁴

Musejní spolek se neprodleně pustil do rekonstrukce zámku i hradu Kunětická hora, který byl ve značně zanedbaném stavu. Zpočátku se jednalo především o nejnutnější záchranné práce na hradě. V roce 1923 bylo založeno samostatné Kunětické družstvo, jakožto zvláštní oddělení Musejního spolku, jehož hlavní náplní se stala rekonstrukce Kunětické hory, především získávání finančních prostředků: „1923 – Dne 26. března se ustavilo Kunětické družstvo, které si vzalo za úkol, opatřovati peněžní prostředky Musejnímu spolku na záchranu Kunětické Hory.“¹⁷⁵ V roce 1924 byl zvolen jakožto jeden z hlavních architektů rekonstrukce Kunětické hory Dušan Jurkovič.¹⁷⁶

Pardubický zámek, který byl v lepším stavebně-technickém stavu nežli Kunětická hora, otevřel Musejní spolek pro veřejnost již po necelém roce od koupě, 10. dubna roku 1921. Událost zachytil v tisku např. Východočeský republikán: „Slavnostní odevzdání zámku pardubické veřejnosti konalo se v neděli 10. t. m. za neočekávaného účastenství občanstva z Pardubic i okolí. Pozoruhodnou přednášku proslovil prof. Sakař. Na upravených zámeckých valech promluvil k shromáždění starosta Vácha a za Musejní spolek řed. Potěšil, neúnavný pracovník v bádání našich historických památek. Zámecké valy, v pěkný sad upravené, předány jsou veřejnosti a stanou se jistě vyhledávaným místem a shromaždištěm národních a lidových slavností.“¹⁷⁷

¹⁷⁴ VÁŇOVÁ, Zuzana. *Musejní spolek v Pardubicích v letech 1918 až 1945*. Pardubice, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice. Fakulta filosofická. Ústav historických věd. Vedoucí práce PhDr. František Šebek, s. 13.

¹⁷⁵ Státní okresní archiv Pardubice, Pamětní kniha kom. města Pardubice, díl II., s. 412 [online]. [cit. 27. 1. 2017]. Dostupné na WWW: <<http://archivpu.cz/Kronika%20m%C3%A9sta%20Pardubic/index.html>>.

¹⁷⁶ Srov. JIROUŠEK, Miloš. *Rekonstrukce zříceniny Kunětická hora Muzejním spolkem v Pardubicích*. Brno, 2010. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Fakulta filozofická. Vedoucí práce PhDr. Jiří Kroupa, CSc., s. 26.

¹⁷⁷ Slavnostní odevzdání zámku pardubické veřejnosti. *Východočeský republikán*, 1921, roč. 3, č. 16, s. 2.

Tímto počinem byl položen základ Městskému vlastivědnému muzeu, jehož pokračovatelem je v současnosti Východočeské muzeum v Pardubicích.

Jak se v průběhu několika následujících let ukázalo, koupí těchto dvou rozlehlých objektů se Musejní spolek zavázal k nelehkému úkolu, který vedl i ke sporům mezi členskou základnou spolku. Na počátku roku 1926 profesor Sakař z Musejního spolku náhle odstoupil. Příčinou byla vleklá krize mezi členy spolku, zapříčiněná sporem o restauraci, kterou Musejní spolek zřídil v budově zámku. Část spolkových členů nesouhlasila s tím, aby byly prostory, určené původně pro muzejní účely, využívány komerčně. Spolek byl rovněž podezříván, že půjčku, získanou od ministerstva školství a národní osvěty, vložil do zámecké restaurace, namísto do muzea.¹⁷⁸ 4. května 1926 byl ale Josef Sakař znovu zvolen předsedou spolku a zastával tutu funkci až do června následujícího roku.¹⁷⁹

¹⁷⁸ Srov. VÁŇOVÁ, Zuzana. *Musejní spolek v Pardubicích v letech 1918 až 1945*. Pardubice, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice. Fakulta filosofická. Ústav historických věd. Vedoucí práce PhDr. František Šebek, s. 25.

¹⁷⁹ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14087.

8. Josef Sakař – pedagog

Po ukončení vysokoškolských studií se prvním působištěm Josefa Sakaře stala reálka v Mladé Boleslavi, kde od roku 1900 vyučoval dějepis a zeměpis. Od roku 1901 působil na reálce v Pardubicích, v roce 1902 zde poprvé publikoval ve školní zprávě úvahu o Albrechtovi ze Šternberka.¹⁸⁰ V letech 1903 – 1907 byl profesorem na státním gymnáziu v Třeboni (Příloha LVI.). Při svém působení v Třeboni spolupracoval s místním odborem Národní jednoty Pošumavské.¹⁸¹ Kolem roku 1905 Národní jednota Pošumavská vydala Sakařův drobný spisek Dějiny stavu selského v Čechách. Josef Sakař udává, že dílo vyšlo roku 1908,¹⁸² ale jak zjistil Aleš Kotyk, exemplář uložený v Národním muzeu je opatřen razítkem s datem 24. 10. 1905, publikace tedy pravděpodobně vyšla již v tomto roce.^{183 184} V roce 1906 byla nákladem vltavotýnského knihkupce Jana Kučery vydána první Sakařova samostatná publikace, Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí, která se následně ve 30. letech stala základem monumentálních čtyřdílných Dějin města Týna nad Vltavou a okolí.

Po trvalém přestěhování do Pardubic v roce 1907 nastoupil Josef Sakař opět na Státní reálnou školu v Pardubicích a působil zde nepřetržitě dvě desetiletí, až do odchodu do penze 1. února 1927.

Pardubické školství bylo až do počátku 20. století v pozadí sousedního Hradce Králové. Ve městě byla jedinou střední školou c. k. Státní vyšší škola reálná, založená 11. 3. 1854 jakožto nižší reálná škola. Vznikla rozdělením 4. třídy hlavní školy, z níž byla vytvořena dvoutřídní nižší reálná škola. 1. 10. 1858 byla rozšířena na tříletou nižší reálnou školu. 29. 12. 1862 podali představitelé města žádost ministerstvu školství o zřízení vyšší reálné školy a 1. 10. následujícího roku začala tato škola fungovat s počtem 257 žáků. Město zároveň uvažovalo o zřízení samostatné budovy školy.

¹⁸⁰ SAKAŘ, Josef. Albert ze Šternberka. *Výroční zpráva c. k. české vyšší školy reálné v Pardubicích vydaná za školní rok 1902: zpráva XXVI.: školní rok od založení ústavu 39*. Pardubice: C. k. vyšší škola reálná, 1902, s. 5 – 37.

¹⁸¹ Srov. KOTYK, Aleš. *Život a dílo Josefa Sakaře*. Hradec Králové, 1987. Diplomová práce. Pedagogická fakulta Hradec Králové. Katedra historie. Vedoucí práce Doc. PhDr. Karel Štefek, CSc., s. 3.

¹⁸² Srov. SAKAŘ, Josef. *Dějiny Pardubic nad Labem*. III. díl, část 2. Pardubice: Nákladem města Pardubic, 1927, s. 191.

¹⁸³ Srov. KOTYK, Aleš. *Život a dílo Josefa Sakaře*. Hradec Králové, 1987. Diplomová práce. Pedagogická fakulta Hradec Králové. Katedra historie. Vedoucí práce Doc. PhDr. Karel Štefek, CSc., s. 51.

¹⁸⁴ Srov. SAKAŘ, Josef. *Dějiny stavu selského v Čechách*. Třeboň: Národní jednota Pošumavská, nedatováno.

19. 6. 1864 byl položen základní kámen budovy na Komenského náměstí, 9. 10. 1865 byla budova dokončena a vysvěcena, vyučování zde začalo 25. 10. téhož roku. 22. 10. 1866 se na této škole, jako vůbec jedné z prvních v Čechách, začalo vyučovat výhradně v českém jazyce. Škola byla od svého počátku financována a spravována městem, teprve 24. 6. 1881 se stala státní školou. V profesorském sboru se vystřídala řada významných českých osobností, například jazykovědec a literární historik Jan Gebauer, historik a spisovatel Zikmund Winter, historik a orientalista Justin Václav Prášek, pedagog a historik Otakar Kádner, hudební skladatel, dirigent a sbormistr Karel Moor a další.¹⁸⁵

Když Josef Sakař v roce 1907 nastupoval již podruhé do tohoto svého celoživotního působiště (Příloha LVII.), jistě netušil, že o století později bude rovněž uváděn ve výčtu těchto významných pedagogických osobností. Je téměř symbolické, že profesor Sakař ukončil svoji profesní kariéru v témž roce, kdy bylo rozhodnuto o stavbě nové budovy reálné školy, jejíž základní kámen byl položen v listopadu roku 1927.¹⁸⁶

Jakým byl Josef Sakař pedagogem a kterým předmětům na škole vyučoval, prozrazuje několik pramenů. Jedním z nich jsou dva klasifikační zápisníky, dochované ve sbírce Městského muzea v Týně nad Vltavou. První klasifikační zápisník je z let 1913 – 1914, z něhož vyplývá, že vyučoval historii a německý jazyk.¹⁸⁷ Druhý zápisník není datován, na dvou místech jsou uvedeny roky 1918 a 1919. Jakožto vyučované předměty jsou zde uvedeny dějepis a zeměpis (Příloha LVIII., LVIX., LX.).¹⁸⁸

Podrobnější informace pocházejí ze dvou vzpomínek Sakařových žáků, Ing. Viléma Duška a Ing. Adolfa Kordy, kteří studovali na pardubické reálce v letech 1909 – 1915. Obě vzpomínky jsou z roku 1984 a zůstaly dochovány díky diplomové práci Aleše Kotyka, od něhož jsem získala kopie těchto strojopisných vzpomínek (dnes již bohužel pamětníci Josefa Sakaře nežijí).

Vilém Dušek zachytil Josefa Sakaře ve svých vzpomínkách následovně: *„Na pardubickou reálku postoupil roku 1901 jako provizorní učitel a při reorganizaci reálky v roce 1907 byl jmenován řádným profesorem D + Z + Nb, ale nepamatuji se, že by byl náboženství učil... Profesor Sakař byl řádovým knězem, domnívám se, že piarista... Byl to člověk svobodomyšlný a liberální (určitě ne klerikál) a někdy dovedl*

¹⁸⁵ Srov. *Parpedie. Pardubická encyklopedie Klubu přátel Pardubicka*. [online]. [cit. 29. 12. 2016]. Dostupné na WWW: <<http://parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=Realka&rozc=v%9Ae>>.

¹⁸⁶ Srov. *Parpedie. Pardubická encyklopedie Klubu přátel Pardubicka*. [online]. [cit. 29. 12. 2016]. Dostupné na WWW: <<http://parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=Realka&rozc=v%9Ae>>.

¹⁸⁷ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsírka historická, i. č. 14180.

¹⁸⁸ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsírka historická, i. č. 14181.

být i veselý. Pro svou poctivost, spravedlnost a řadu dalších dobrých vlastností byl všeobecně oblíben. Miloval cestování a snad každé prázdniny cestoval Evropou. Své poznatky z cest uplatňoval ve svých přednáškách, kterými dovedl studenty upoutat. Náboženskému životu na reálce se nevěnoval, ale snad každou neděli sloužil mši v kostelíčku svého bydliště U kostelíčka. Miloval své studenty a oni měli rádi i jeho. Ve chvílích dobré nálady vymýšlel pro studenty přiléhavé pseudonymy a radoval se, když sklídl veselý ohlas. Byl dobrák! Mám o profesorovi Sakařovi nejlepší mínění, které nekalí žádné nedobré vlastnosti. Byl ctěn a vážen pro svou spravedlivost a dobrotu. Měl rád své žáky a oni mu to opláceli. Byl na reálce jedním z nejoblíbenějších profesorů a tutéž oblibu měl i u svých spoluobčanů... Považuji pedagogické schopnosti profesora Sakaře za vynikající a všichni jeho bývalí žáci ho rádi vzpomínají. Nelze opomenouti jeho velikého a záslužného díla jako historiografa města Pardubic a svého rodiště, tyto dějiny jsou nejkrásnějším pomníkem jeho činnorodého života. Měli jsme spolu v sextě jedno nepříjemné setkání, v době kdy zastupoval našeho nemocného třídního profesora Pazderníka, ale nemohu než uznat svou plnou vinu a zcela spravedlivé stanovisko profesora Sakaře a zůstali jsme i nadále dobrými přáteli a musím uznat, že já svoji cenzuru zasloužil a přežil. A ještě po stránce pedagogické: nemíval zvyk při vyučování sedat u stolku, ale stále obcházet lavice a sledovat při tom zkoušeného u tabule. Pokud chodil stejnoměrně, byl klid, a teprve když se zastavil, došlo ku vzniku kritické situace, ale to již žáci znali a ihned na to reagovali svým způsobem. Profesor Sakař měl také určitou svou speciální vyučovací metodu, zvláště při zeměpisu, že využíval při přednáškách poznatků ze svých cest. Seznamoval žáky s podstatou hlavní evropské železniční sítě a podstatou železničních řádů a 'učil' je hlavní železniční spoje, zkrátka jezdit po Evropě po železnici a stručné podstatě cestování. Také je z toho zkoušel, ale s mírným klasifikováním...“¹⁸⁹

Tato slova potvrzuje i mladší ze zmíněných klasifikačních zápisníků, kde má Josef Sakař tužkou zaznamenány odjezdy vlaků z Pradubic do různých míst republiky.¹⁹⁰

V této vzpomínce je překvapivá zmínka o tom, že byl Josef Sakař zřejmě členem řádu piaristů. V jiných pramenech se tato informace neobjevuje. Vznela jsem proto dotaz na Biskupství královéhradecké, odkud jsem obdržela odpověď:

¹⁸⁹ Vzpomínky Sakařova žáka Viléma Duška, strojopis, ze soukromého archivu Aleše Kotyky, kopie v archivu autorky.

¹⁹⁰ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsběrka historická, i. č. 14181.

„Vážená kolegyně, v našich záznamech není žádná zmínka o tom, že by P. Josef Sakař byl členem řádu piaristů. Sice svým učitelským a i vědeckým působením měl k piaristům velmi blízko, ale členem řádu nebyl.“¹⁹¹

Ing. Adolf Korda ve vzpomínkách zaznamenal: *„Pan profesor Sakař byl nesmírně skromný člověk... Přesný ve svých povinnostech, za celých 7 roků se nepamatuji, že by vynechal vyučování. Politikou se nezabýval, žil jen pro vědu, historii a přírodu. Jeho zásluhou vykvetla 'Vinice' a zkrášlilo se město. Zvláštní zájem měl o Kunětickou horu a zámek... Pan profesor nesnesl lež. Provinilec nebyl jím trestán, ale musel počítat se 'studeným' poměrem, nikoliv pronásledováním! Profesor Sakař byl zbožný, nikoliv však přepjatý! Sloužil každou neděli mši u 'Kostelička', kde byl velmi oblíben zvláště u starých občanů 'Starobince' a v sirotčinci. V Pardubicích byl velmi váženým a ctěným občanem, členem v městském zastupitelství a mnoha vlasteneckých a dobročinných spolicích. Názor spolužáků. Nemůže být jiný než můj. Byli jsme všichni bezmezně oddáni panu profesorovi a rádi jsme mu 'pomáhali' při úpravě Vinice... Pedagogické schopnosti prof. Sakaře. Výborný učitel, nesmírně vzdělaný. Jeho paměť byla námi obdivována, protože nikdy se nepodíval do knihy, celou konferenci přednášel, nakonec pak zkoušel. Přednášel vždy v několika třídách a vždy věděl, kde poslední přestal. Nikdy nepřednášel vsedě, prochodil celou hodinu, byl obdivuhodným chodcem. Doba řecké a římské historie byla jeho zvláštním koníčkem. S pietou vykládal českou historii, byl vřelým a uvědomělým vlastencem... V úctě, obdivu a s pietou vzpomínám, jako všichni žáci reálky v Pardubicích, na vzácného profesora Josefa Sakaře.“¹⁹²*

V roce 1925 obdržel Josef Sakař dekret pochvalného uznání od ministra osvěty a vyučování.¹⁹³

Výstižně shrnul charakteristiku Josefa Sakaře jakožto pedagoga Dr. Pavel Thein v článku v periodiku Zprávy Klubu přátel Pardubicka v roce 1970: *„Na profesora Sakaře vzpomínaly a vzpomínají nespočetné generace pardubických realistů, které do toho zdánlivě neuctivého 'Pepíček Sakař' zároveň vkládaly nejen svou lásku a úctu, ale také hned jeho lidské hodnocení.“¹⁹⁴*

¹⁹¹ E-mail od Mgr. Martina Rechtorika, archiváře BiHK, z 11. 8. 2016, archiv autorky.

¹⁹² Vzpomínky Sakařova žáka Adolfa Kordy, ze soukromého archivu Aleše Kotyka, kopie v archivu autorky.

¹⁹³ Srov. KOTYK, Aleš. *Život a dílo Josefa Sakaře*. Hradec Králové, 1987. Diplomová práce. Pedagogická fakulta Hradec Králové. Katedra historie. Vedoucí práce Doc. PhDr. Karel Štefěk, CSc., s. 9.

¹⁹⁴ THEIN, Pavel. Josef Sakař. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1970, roč. 5, č. 7 – 8, s. 6.

9. Josef Sakař – spisovatel

Dílo, které po sobě Josef Sakař zanechal, je neobyčejně obsáhlé. Od drobných článků v tisku – novinách, časopisech a sbornících, přes historické studie u příležitosti výročí různých institucí (školy, spořitelna, děkanství, spolky atd.) nebo setkání a sjezdů, divadelní hry, až po dvě nejvýznamnější souborná díla: Dějiny města Týna nad Vltavou a okolí a Dějiny Pardubic nad Labem. Podrobnou bibliografii prací Josefa Sakaře, pečlivě shromážděnou Alešem Kotykem v roce 1987, připojuji v obrazové příloze této práce (Příloha LXXXVI.).

Podrobněji zde analyzuji čtyři práce: Dějiny Pardubic nad Labem a Dějiny města Týna nad Vltavou a okolí, neboť se jedná o dvě stěžejní díla Josefa Sakaře. Dále část publikace Království České III. – Jižní Čechy, vydané nakladatelstvím Pavla Křibra v Praze roku 1908, kde Josef Sakař publikoval popis okresů hlubockého a vltavotýnského. Tato Sakařova práce je významná ze dvou pohledů: zaprvé se jedná o ukázkou práce z raného spisovatelova období, je jednou z prvních rozsáhlejších uveřejněných prací Josefa Sakaře, zadruhé zde vedle faktografie použil Josef Sakař také svá osobní hlediska a postoje, což je důležité pro dokumentaci jeho osobnosti. Čtvrtou analyzovanou prací je jediné dochované rukopisné Sakařovo drama, Jan z Pernštejna (druhé drama Vinice je nezvěstné). Rozbor dramatu volím z několika důvodů: ve všech dosud známých publikacích je toto Sakařovo dílo označováno za nedokončené, nebo dokonce ztracené, ale prokazatelný originál je uložen ve sbírce Městského muzea Týn nad Vltavou. Tato informace o „nalezení“ dramatu je tedy zásadní. Dále považuji toto dílo za mimořádně důležité, neboť se vymyká obvyklému Sakařovu přístupu. Jedná se o jednu z mála Sakařových prací, která není podřízena zásadám pozitivistické historiografie, naopak, jde o autorovu fikci, do níž vložil své vlastní myšlenky, což je opět cenné z hlediska autorovy osobnosti.

9.1 Dějiny Pardubic nad Labem

Jedná se o nejrozsáhlejší Sakařovo historiografické dílo, obsahující pět dílů. Souborné dílo bylo vydáno nákladem města Pardubic. První část prvního dílu byla vydána roku 1920, 2. část v roce 1923; 1. část II. dílu r. 1924, 2. část r. 1925; 1. část III. dílu r. 1926,

2. část r. 1927. Čtvrtý díl má celkem čtyři části: 1. část byla vydána r. 1928, 2. r. 1930, 3. r. 1931 a 4. r. 1933. Poslední pátý díl vyšel r. 1935. Původně zamýšlel Josef Sakař sepsat ještě VI. díl, jak uvádí ve struktuře zamýšlené práce v úvodu I. dílu dějin. Tento VI. díl měl nést název Správa bývalého Pardubského panství. K jeho sepsání ale již Sakař nepřikročil, snad k tomu mohlo vést zhoršování jeho zdraví, snad spory v Musejním spolku (Příloha LXI.).

K tomuto dílu je ještě zapotřebí přičíst samostatnou publikaci s názvem Staré Pardubice, vydanou opět nákladem města v roce 1929. Tato práce je ovšem textově zcela shodná s 1. částí IV. dílu, liší se pouze v obrazové části (jsou přidány i další ilustrace z jiných částí IV. dílu). Tato samostatná publikace byla vydána jakožto propagační tisk pro potřeby rady města.

Rozhodnutí vydat Sakařovo dílo padlo 29. října roku 1919: „*Městská rada usnesla se ve schůzi 29. října, že vydá historické dílo šestidílné, na němž pracoval 12 let profesor zdejší reálky Josef Sakař – Dějiny Pardubic nad Labem. Čin velice záslužný!*“¹⁹⁵

Profesor Sakař nabídl městu svoji práci nezištně a zcela zdarma. Po vydání obou svazků I. dílu mu rada města ve schůzi 12. 9. 1923 věnovala čestný dar 10 000,- Kč.¹⁹⁶ Josef Sakař na tento dar zareagoval svým skromným způsobem. V dopise z 18. 9. 1923 žádá radu města, aby „... mohl čestný dar sl. městskou radou za *Dějiny Pardubic* dobotivě mu věnovaný obrátiti v závodní kapitál pro další, zrychlené vydávání jmenovaného díla“¹⁹⁷ a zároveň píše: „... z čistého výtěžku knižního osmělil by se v účtě podepsaný oddělití přiměřený peníz pro nadání, svým milým Pardubčanům obecně prospěšné.“¹⁹⁸

Dle úvodu I. dílu zamýšlel Josef Sakař členit dějiny následujícím způsobem: I. Dějinný přehled města, zámku a bývalého panství; II. Zřízení městské; III. Dějiny kulturní; IV. Místopis Pardubský (Podrobný výpis vývoje města a jeho budov veřejných i soukromých); V. Dějiny Pardubských živností a spolků; VI. Správa bývalého Pardubského panství. V konečné podobě bylo dílo vydáno následovně: I. Dějinný přehled města, zámku a bývalého panství; II. Zřízení městské do r. 1900; III. část

¹⁹⁵ Státní okresní archiv Pardubice, Pamětní kniha kom. města Pardubic, díl II., s. 386 [online]. [cit. 28. 1. 2017]. Dostupné na WWW: <<http://archivpu.cz/Kronika%20m%ECsta%20Pardubic/index.html>>.

¹⁹⁶ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14111.

¹⁹⁷ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14110.

¹⁹⁸ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14110.

1. Život náboženský do r. 1900, část 2. Školství; IV. Místopis starých Pardubic; V. Cechy městské.

Kompletní struktura Dějin Pardubic nad Labem ve finální tištěné podobě s názvy dílů, částí a jednotlivých kapitol:

I. díl Dějinný přehled města, zámku a bývalého panství

1. část

1. Geologický vývoj Pardubska.
2. Pardubsko od pravěku až po záhubu Přemyslovců.
3. Pardubice nad Labem. Tvrz, město a panství do r. 1490.
4. Doba Pernštejnů.
5. Královské komorní panství Pardubské.

2. část

5. (pokračování) Královské komorní panství Pardubské.
6. Rok 1848.
7. Doba absolutismu Bachova.
8. Pardubice v nové době (1860 – 1900).

II. díl Zřízení městské do r. 1900

1. část

1. Výsady, nadání a majestáty města Pardubic nad Labem.
2. Dům radní.
3. Úřad městský.
4. Soudnictví.
5. Hospodářství městské.
6. Policejní a zdravotní péče.

2. část

7. Sousedé.
8. Pivovarství.
9. Vojenství.

III. díl (bez názvu)

1. část Život náboženský do r. 1900

1. Život náboženský v přehledu.
2. Správa farní.
3. Osoby chrámové.
4. Čeští Bratři.

	5. Církev evangelická.
	6. Židé.
2. část	Školství
	7. Školy doby starší.
	8. Vývoj školství od století XVIII.
	9. Školy nové.
	10. Vzdělávací ohniska mimoškolní.
IV. díl Místopis starých Pardubic	
1. část	1. Pardubice Staré.
	2. Pardubice Pernšteinské.
	3. Rozvrat města (1639 – 1645).
	4. Obnova města po válce třicetileté.
	5. Zámecká čtvrť.
	6. Městské stavební památky.
2. část	7. Město „V ohradě“.
3. část	8. Předměstí Dlouhé – Zelené.
4. část	9. Soupis domů předměstí Malého – Bílého.
V. díl Cechy městské	
1. část	1. Vývoj pardubské živnosti.
	2. Soupis pardubských cechů a živností do r. 1859.

Jak je z přehledu patrné, Josef Sakař věnoval veškerý svůj um i volný čas, a především profesní poctivou práci, na tvorbu tohoto díla. Dějiny Pardubic nad Labem dodnes nebyly překonány a jsou „slabikářem“ regionální východočeské historie, což potvrzují opakované citace v pramenných základnách publikací i dalších prací s mladším datem vydání. Dějiny jsou přehledné, každý díl obsahuje podrobný jmenný i věcný rejstřík. Všechny díly obsahují bohatý obrazový materiál, sestávající z reprodukcí dobových kreseb a rytin, fotografií Josefa Pírky, fotografií z archivu profesora Otakara Vodrážky a kreseb akademického malíře Jana Šíra.

9.2 Dějiny města Týna nad Vltavou

Dějiny rodného města jsou druhou nejrozsáhlejší prací Josefa Sakaře, po dějinách Pardubic. První díl vyšel tiskem ještě před Sakařovým odchodem do Pardubic, v době, kdy působil na gymnáziu v Třeboni. Vydal jej v roce 1904 vltavotýnský knihkupec Josef Kučera vlastním nákladem, pod názvem Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí (Příloha LXII.). Jednalo se o první celistvou Sakařovu knižně vydanou práci. Josef Sakař zde zaznamenal dějiny města od pravěkého osídlení do roku 1698, zániku hradu v Týně nad Vltavou. Pokračování se dějiny dočkaly až po profesorově odchodu na penzi. Druhý díl s pozměněným titulem Dějiny města Týna nad Vltavou a okolí vyšel až po třiceti letech, r. 1934 nákladem knihkupce Bohuslava Kučery, syna zmíněného Josefa Kučery. O rok později se uskutečnila reedice doplněného prvního dílu a v roce 1936 vyšel třetí díl. Poslední, čtvrtý díl, měl být vydán v roce 1937, ale Josef Sakař se konečné podoby svého díla nedočkal. Přestože rukopisně byly dějiny hotové, po jeho smrti byl tisk zastaven. Bylo vytištěno 17 archů, tedy 136 stran. Text končil v polovině popisu historie domu U Modré hvězdy. Dílo zůstalo nedokončeno dlouhých 20 let. Dokončení knihy se ujal v roce 1957 Vlastivědný kroužek musea v Týně nad Vltavou. Členové kroužku doplnili původní archy o nové dle dochovaného rukopisu a nově sestavili věcný a jmenný rejstřík v závěru knihy. Zbytek IV. dílu byl dotištěn na náklad spolku v Jihočeských tiskárnách n. p. Písek. V knize je tato skutečnost dobře patrná, do str. 136 je odlišný font písma, jeho síla i barva, než v následném dotisku.

Konečná struktura Dějin města Týna nad Vltavou a okolí s názvy dílů, částí a jednotlivých kapitol je následující:

I. díl Do zániku hradu Týna nad Vltavou 1698

1. část	Týn nad Vltavou – zboží biskupské.
2. část	Týnské panství ve správě kráovské komory.
3. část	Týn nad Vlt. – Město královské. Od roku 1609 – 1620.
4. část	Panství týnské za obnovené vlády arcibiskupské. Od roku 1620 – 1700.

II. díl Století osmnácté

1. část Přehled dějin Týna nad Vltavou a okolí v století osmnáctém.
2. část Správa města.
3. část Církev a škola.
4. část Zemědělství.

III. díl 1790 – 1848

1. část Dějinný přehled v l. 1790 – 1848.
2. část Městská správa.
3. část Církev a škola.
4. část Správa panství.
5. část Živnosti.

IV. díl 1849 – 1900

1. část Dějinný přehled doby nové 1849 – 1900.
2. část Městské zřízení.
3. část Církev a škola.
4. část Místopis. (Tato část je ještě dále členěna na 3 pododdíly: Památná místa. Starožitné domy. Malá Strana.)

Také toto dílo, podobně jako je tomu v případě Pardubic, nebylo dodnes překonáno. Čerpá z něho mnoho novodobějších autorů, je nejčastěji půjčovaným titulem v rámci muzejní knihovny v Týně nad Vltavou. Já sama s ním pracuji téměř denně, je základem pro poskytování informací badatelům. Vždy, když držím dějiny, umělecky svázané v kůži místním uměleckým knihařem Ladislavem Hodným st. do dvou obsáhlých knih, nezbývá mi, než obdivovat precizní a doslova mravenčí práci, kterou Josef Sakař vytvořil. Navíc, v době neexistence technických pomůcek, počítače, internetu apod. Vystačil si s obyčejnou tužkou a gumou. Opravoval, přepisoval, cizeloval – až do konečné podoby.

Dějiny se setkaly s ohromným ohlasem již v době svého vzniku, za všechny uvádím např. dopis již výše zmíněného prvního ředitele vltavotýnského muzea Bedřicha

Karáska z r. 1935: „*Slovutný pane profesore! Nenalézám slov díky, kterými bych rád projevil svou vděčnost za tak vzácnou pozornost – darování mně tak drahých Dějin hradu a města Týna nad Vltavou s vlastnoručním věnováním. Byly-li mi dříve slabikářem, budou nyní mými modlitbami bych mohl alespoň ve stínu Vašich šlépějí kráčet v práci pro naše rodné drahé hnízdo...*“¹⁹⁹

Na rozdíl od pardubických dějin neobsahují dějiny Týna nad Vltavou obrazový materiál, což jim sice neubírá na faktografické hodnotě, přesto dnes, s odstupem času, můžeme jen litovat, že tomu tak není a že se původní záměr, dokumentovaný dobovou korespondencí, nedočkal realizace. Z roku 1928 je dochován dopis akademického malíře O. Kaufmanna, který oznamuje Josefu Sakařovi, že reaguje na dopis notáře Kuny z Týna nad Vltavou a sjednává si se Sakařem schůzku: „*Tuším, že se jedná o případné ilustrace vašeho díla Dějiny města Týna...*“²⁰⁰ K realizaci ilustrací však, bohužel, nedošlo ani v jednom ze čtyř dílů.

9.3 Království České

Království České byl rozsáhlý a nedokončený projekt pražského nakladatele Pavla Körbra, realizovaný v letech 1907 – 1919. Záměrem nakladatele bylo vydat komplexní popularizačně-vlastivědnou publikaci, mapující historii a současnost všech okresů v Čechách. Celkem bylo vydáno 7. dílů, v nichž nakladatel kladl důraz zejména na obrazový materiál, který je dnes cenným svědectvím a dokumentací mnoha míst naší země na počátku 20. století. Josef Sakař je autorem dvou rozsáhlých statí popisujících hlubocký a vltavotýnský okres (Příloha LXIII.).

9.3.1 Okres Hlubocký

Na stránkách 27 – 45 charakterizuje Josef Sakař hlubocký okres. Popisuje jeho hranice, geologické a zeměpisné poměry, demografii, zemědělské podmínky včetně rozsahu

¹⁹⁹ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14019.

²⁰⁰ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14020.

půdy a chovu hospodářských zvířat, vodní hospodářství (Příloha LXIV.). Při popisu obce Hluboká se zaměřuje na státní správu i samosprávu, farní a vikariátní úřad, školství, finančnictví (záložny), historii obce. Podrobně popisuje historii i současný vzhled zámku Hluboká. V krátkosti zmiňuje i další obce okresu, velkou část textu věnuje popisu a charakteristice svébytné části okresu, Svobodných Blat. „*V obrovském kruhu sedí tu devět obcí v podobě oživotnělých mezníků, jež stráží úsilně ochráněnou dražebnost těchto lánů...*“²⁰¹ „*V Blatácích našich zachoval se význačný rys širé jihočeské rodiny blaťácké, zejména v kroji žen, ač i tu duch času mnoho a mnoho již změnil.*“²⁰²

V několika odstavcích také popisuje případ odbojného zbudovského rychtáře Jakuba Kubaty a jeho památku. Popis Hlubocka končí nostalgickými až básnickými větami, z nichž zaznívá smutek nad porobou českého národa. „*Staletí přelétla již přes širé lány Blatské, staletí zapomněné a opět vzkříšené památky Kubatovy. Tesklivá je ta historie selského hrdiny, tesklivá a smutná jako historie českého národa, s níž tolik má podobnosti.*“²⁰³ „*Staletí přelétla – zaschly slzy, dávno a dávno spí již svědkové tragedie českého lidu věčný sen, jen vzpomínky zbyly... A když jdeš nyní krajem, když vidíš tu panensky bílou postavu Hluboké, nevěřil bys, že ona mohla mít druhdy srdce tak sobecké, tak kamenné, ba tvrdší nežli ten kámen, z něhož zbudována. Na skále vysoké ty pyšná Hluboká, cos nám slz krvavých vehnala do oka... teskní zlidovělá píseň. Ne, nevěřil bys, kdyby historie nevolala tě zpět. Přisahal bys, že není oku i srdci lahodnějšího místa nežli idylla Hlubockého zátiší, to harmonicky sladěné umělecké zákoutí českého jihu, v němž něha velebné přírody snoubena s výtvořem umělecké duše... Žel, tolikrát žel, že kniha osudů české země a českého lidu musela být na tolika a tolika listech popsána krví, a to krví a duší nejpoctivějších lidí.*“²⁰⁴

9.3.2 Okres Vltavotýnský

Popis vltavotýnského okresu, tedy přímo „rodné hroudy“ Josefa Sakaře, je překvapivě kratší, nežli okres hlubocký. Obsahuje 12 stran: s. 46 – 57 (Příloha LXV.). Neznamená

²⁰¹ SAKAŘ, Josef. Okres Hlubocký. In: *Království České. Jižní Čechy*. Praha: Pavel Körber, 1908, s. 42.

²⁰² SAKAŘ, Josef. Okres Hlubocký. In: *Království České. Jižní Čechy*. Praha: Pavel Körber, 1908, s. 42.

²⁰³ SAKAŘ, Josef. Okres Hlubocký. In: *Království České. Jižní Čechy*. Praha: Pavel Körber, 1908, s. 44.

²⁰⁴ SAKAŘ, Josef. Okres Hlubocký. In: *Království České. Jižní Čechy*. Praha: Pavel Körber, 1908, s. 44.

to ale, že by mu Josef Sakař věnoval méně pozornosti. Důvodem je zcela jistě obsáhlejší pramenná základna v případě Hluboké nad Vltavou i bohatší historická látka a dějinné události. Hlubocko bylo historicky daleko významnějším regionem nežli sousední Vltavotýnsko. Josef Sakař se zde rovněž věnuje zeměpisnému popisu a geologickým podmínkám, blíže se zaměřuje na charakteristiku dvou největších jihočeských řek, Vltavy a Lužnice. I v této části nezůstal u pouhého konstatování faktů, ale svoji charakteristiku zpoetizoval: „*Sesílený proud Vltavin hned potom se vrhá na kamenná prsa příkré Kalvárie, avšak po marném útoku na strmé stěny stáčí svůj směr vpravo a vzdorně zrychluje svůj spád.*“²⁰⁵

Věnuje se popisu nejvyšších vrcholů okresu včetně nadmořské výšky, podnebí, průměrné roční teplotě, zemědělství a pěstovaným plodinám, řemeslné výrobě a dopravě, voroplavbě, demografii. Pouští se dokonce i na pole sociologie, když se pokouší charakterizovat místní obyvatelstvo: „*Lid jest od průměru postavy ztepilý, tváří hubených, těla zřídka otlého, ne příliš důvěřivé povahy, ale také nevýbojné.*“²⁰⁶ V tomto případě se nabízí analogie s tábořským sociologem Emanuelem Chalupným, který se snažil zachytit charakteristické rysy Jihočechů a jihočeské povahy.

Josef Sakař se dále blíže zaměřuje na historii a současnost ústředního sídelního celku okresu, města Týna nad Vltavou, popisuje státní správu i samosprávu, školství, spolky, průmysl, počet domů a obyvatel. Jakožto historik vyzdvihuje nejvýznamnější památky: hrad, zámek, kostel, solnici a další. V poslední třetině stati pak popisuje okolní obce a jejich význačnosti, tvrze, zámky atd.

Z tohoto raného díla (téměř prvotiny) je zřejmé, že Josef Sakař nebyl pouhým pozitivistickým historikem, který faktograficky popisuje dané skutečnosti, ale také znamenitým pozorovatelem a vypravěčem. S vroucím srdcem a citem dokázal vystihnout charakter jihočeské krajiny a jihočeské duše. Místy mi připomněl Stehlíkovu Zemi zamyšlenou. Navíc dokázal vypointovat děj, takže čtenář může číst i dnes jeho více než století staré řádky se zatajeným dechem, slova v něm dokáží rozeznít i ty nejhluběji uložené struny a vzbudit emoce, nutí jej zaujmout k jižním Čechám určitý postoj, jižní Čechy jej nemohou nechat chladným. To byl, jak se domnívám, vedle pregnantního zachycení reálií, hlavní smysl této práce Josefa Sakaře.

²⁰⁵ SAKAŘ, Josef. Okres Vltavotýnský. In: *Království České. Jižní Čechy*. Praha: Pavel Körber, 1908, s. 46.

²⁰⁶ SAKAŘ, Josef. Okres Vltavotýnský. In: *Království České. Jižní Čechy*. Praha: Pavel Körber, 1908, s. 48.

9.4 Drama Jan z Pernštejna

Drama Jan z Pernštejna není datováno, můžeme uvažovat o jeho vzniku po roce 1912, kdy byl Josef Sakař prokazatelně členem ochotnického spolku v Pardubicích. Dílo, dochované v rukopise ve sbírce Městského muzea Týn nad Vltavou,²⁰⁷ obsahuje 95 číslovaných stran, je psáno obyčejnou tužkou (jsou znatelné autorovy úpravy a přepisy textu) na linkovaných listech vytržených ze sešitu (Příloha LXVI.).

Děj je zasazen do let 1546 – 1548. Odehrává se na sklonku života hlavní postavy, Jana z Pernštejna (* 4. 9. 1487, + 8. 9. 1548), v bouřlivé době stavovského povstání proti králi Ferdinandu I. Habsburskému roku 1547, jehož se Jan z Pernštejna aktivně účastnil. Jan z Pernštejna, zvaný Bohatý, byl za svého života významným politikem, jakožto vůdce českých a moravských stavů sehrál důležitou úlohu zejména na zemských sněmech v letech 1541, 1542 a 1543.²⁰⁸ Jan z Pernštejna, novoutrakvista, otevřeně se hlásící k reformaci lutherského typu,²⁰⁹ byl jedním z vůdců stavovské nekatolické opozice. Z tohoto Pernštejnského období v historii města Pardubic se dochovalo množství historických pramenů, není proto divu, že Josef Sakař zvolil ke svému dramatu právě toto téma, neboť Pernštejnská éra byla pro Pardubice jednou z nejdůležitějších.

Drama je rozděleno do pěti dějství. První dějství se odehrává na Lichnici, ostatní na pardubickém zámku. Josef Sakař zasadil do děje jak historicky doložené postavy, tak postavy smyšlené, a přisoudil jim určité povahové rysy (přepisují v původním znění). Historicky doložené postavy: „*Jan z Pernštejna a na Helfenštejně, pán na Pardubicích – 60letý, občasné tísněný prudkou dnou, vůdce českých evangelíků, milovník pozemských statků, povahy vrtkavé. V životě svém snaží se spojití úctu k autoritě královské s pokusem o zesílení stavovských práv a uhájení svobod zemských. Mandalena Zeklovna z Ormozdu, jeho manželka – paní as 50letá, sebevědomé, ztepilé postavy. Kateřina z Pernštejna, dcera pana z Pernštejna a manželka Jošta ze Švamberka na Bechyni – 30letá, jemné povahy. Bohuše Kostka z Postupic a na Litomyšli – 50letý, nábožensky velice založený, ochránce Jednoty českých bratří,*

²⁰⁷ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsírka historická, i. č. 30386.

²⁰⁸ Srov. KOTYK, Jiří. Jan z Pernštejna a jeho podíl na stavovském odboji roku 1547. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1981, roč. 16, č. 5, s. 154 – 157.

²⁰⁹ Jan byl kališníkem od roku 1523, kdy v Pardubicích poprvé veřejně přijímal podobojí. Srov. KOTYK, Jiří. Jan z Pernštejna a jeho podíl na stavovském odboji roku 1547. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1981, roč. 16, č. 5, s. 157.

*hejtman kraje Chrudimského. Libuše z Lomnice, jeho manželka – povahy vesele laděné. Vilém Šťastný z Valdštejna a na Rychmburce – 50letý, horlivý zastánce věci stavovské. Mandalena z Chlumu a Košumberka, jeho manželka – 35letá, srdečná. Diviš Slavata z Chlumu a na Košumberce – 25letý, příznivec Jednoty bratrské a v čas odboje stavovského jeden z direktorů jednoty, povahy mělké. Alžběta z Hradce, jeho manželka – 20letá, vlídného vzhledu. Jan Trčka z Lípy a na Lichtemburce jinak Lichnici – as 50letý, ctitel stavovských práv, ale slabý hospodář. Václav Žehusický z Nestajova – 30letý, vzor lehkomyšlného, ale srdečností překypujícího šlechtice. Sigmund Anděl z Ronovce a na Městci Heřmanově – mladý 37letý šlechtic bujné povahy, sarkastického projevu a příznivec Č. bratří. Albrecht z Kounic, komorník Pernštejnský – muž 40letý. Vilém Muchek z Budkova, královský truksas. Jan Jantha, primátor pardubský, hradecký a chrudimský, řezník, muž 60letý, vážený bodrý soused.*²¹⁰

Postavy smyšlené: „*Pavel Šperber, osobní bradýř Jana z Pernštejna – Němec původem. Muřík 35letý, těla drobného, žertovný, řeči s přízvukem německým. Václav Žlutický, zámecký hejtman na Lichnici – stařec 90letý, husitského výrazu. Maruška z tvrze Tuněchovské, vnučka Žlutického – 20letá, chudá, zemanka veselé a boдрé povahy; panoš Ješek, snoubenec Maruščin – 25letý, vzor chudého, vlastenecky zaníceného zemana. Dva průvodčí pardubského primátora – konšelé. Lid zbrojný, trubači, pážata, čeled.* 22 postav + lid zbrojný, trubači, pážata, čeled.”²¹¹

U některých postav má Josef Sakař připsáno herecké obsazení, bohužel, některá jména jsou nečitelná. Z čitelných: Mandalena Zeklovna – p. Nováková; Kateřina z Pernštejna – p. Skácelová; Alžběta z Hradce – sl. Heslová; Václav Žehusický – p. Cerekvický; Albrecht z Kounic – p. Potěšil; Vilém Muchek – p. Kerhart; Pavel Šperber – p. Kuchyňka; Maruška z tvrze – sl. Pavlová; panoš Ješek – p. Jírek; Jan Jantha, primátor – p. Kubeška.

Je tedy zřejmé, že Josef Sakař zamýšlel drama realizovat. Bohužel se nedochovaly doklady o tom, že by snad bylo někdy odehráno, jako je tomu např. v případě druhého Sakařova dramatu Vinice, k jehož produkci zapsal v r. 1970 Dr. Pavel Thein: „... *drobný obrázek Vinice o době, kdy Vojtěch z Pernštejna r. 1522 obrátil stráž při Pardubičkách na založení vinic sousedských; naši ochotníci aktovku provedli v rámci oslav 28. října 1919.*”²¹² Bohužel není toto představení zaznamenáno

²¹⁰ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 30386.

²¹¹ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 30386.

²¹² THEIN, Pavel. Josef Sakař. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1970, roč. 5, č. 7 – 8, s. 6.

v kronice města Pardubic, nic bližšího tedy o premiéře dramatu není známo. Bedřich Karásek v pamětní knize města Týna nad Vltavou zaznamenává, že hra byla uvedena v Pardubicích v roce 1920,²¹³ není však možné zjistit, z kterého zdroje čerpal tutu informaci. O dramatu Jan z Pernštejna bohužel kronika města Pardubic rovněž mlčí.

Některá ze Sakařem poznamenaných jmen amatérských herců-ochotníků nalézáme mezi významnými pardubickými osobnostmi, jsou zároveň autentickým svědectvím, s kým se Josef Sakař za svého života stýkal a přátelil. Například zmíněný p. Cerekvický byl ředitelem loutkového ochotnického divadla; p. Potěšil, celým jménem František Karel Potěšil, byl pardubickým pedagogem, členem řady kulturních spolků, stejně jako Josef Sakař se významně zasloužil o záchranu Kunětické hory, byl autorem publikace Z kroniky města Pardubic a stručný průvodce místopisný, jeho zásluhou byla řada pardubických ulic pojmenována jmény významných osobností.²¹⁴ P. Kerhart, celým jménem František Kerhart, byl městským radním a spolumajitelem firmy Kehrart a Tachecí, obchodující dřevem a stavebním materiálem.²¹⁵ P. Kuchyňka, celým jménem František Kuchyňka, byl povoláním řezník a uzenář, člen zastupitelstva i rady města Pardubic, v letech 1906 – 1910 byl pardubickým starostou, od r. 1908 poslancem zemského sněmu.²¹⁶

Děj dramatu:

V prvním jednání vypráví Václav Žlutický mladému Ješkovi o obléhání hradu Lichnice uherským králem Matyášem a o plenění kraje. Vyzdvihuje zásluhy Jiřího z Poděbrad. Josef Sakař vkládá Václavovi do úst vlastenecká slova: „*A mít král víc houfů svých, pravých českých lidí, stál by s větší chutí o svůj majestát on i jeho ctihodný rod. A nebyl by dnes národ nastavoval kůži za cizí...*“²¹⁷ Děj se dále točí kolem královského listu, kterým Ferdinand I. povolává zemskou hotovost do boje proti saskému kurfiřtovi Janu Fridrichovi. Z kontextu děje vyplývá, že se odehrává na počátku roku 1547, po tzv. „lednovém mandátu“ Ferdinanda I. Habsburského, kdy král požadoval na českých stavech vojenskou pomoc proti protestantům v tzv. Šmalkaldské válce. Josef Sakař prostřednictvím postavy Václava Žlutického cituje úvod tohoto

²¹³ Městské muzeum v Týně nad Vltavou. Pamětní kniha města Týna nad Vltavou II., nesignováno, s. 36.

²¹⁴ Srov. *Parpedie. Pardubická encyklopedie Klubu přátel Pardubicka*. [online]. [cit. 30. 12. 2016]. Dostupné na WWW: <http://parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=Frantisek_Karel_Potesil&rozc=v%9Ae>.

²¹⁵ E-mail od Mgr. Aleše Kotyky, z 2. 11. 2016, archiv autorky.

²¹⁶ Srov. *Parpedie. Pardubická encyklopedie Klubu přátel Pardubicka*. [online]. [cit. 30. 12. 2016]. Dostupné na WWW: <http://parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=Frantisek_Kuchynka&rozc=v%9Ae>.

²¹⁷ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsběrka historická, i. č. 30386.

mandátu. Dramatické postavy vyjadřují svůj nesouhlas s válkou, i zde zaznívá silný vlastenecký podtext.

Ve druhém jednání se na zámku Pardubice koná velká hostina. Historicky se skutečně tato událost odehrála, a sice 7. února 1547, kdy se radikální odpůrci Ferdinandovy politiky tajně sjeli na schůzku na pardubickém zámku, která byla později samotným Ferdinandem I. hodnocena jako počátek stavovské vzpoury.²¹⁸ „Protože jakékoli politicky motivované sjezdy se tehdy mohly konat jen se souhlasem panovníka, účastníci schůzky se v únoru 1547 dohodli, že do Pardubic jedou jakoby jen na kohoutí zápasy.“²¹⁹ Tato „spoušťka kohoutů“ byla tedy zvolena jako záminka sjezdu opozice. Sám Jan z Pernštejna se ovšem této schůzky nezúčastnil, pobýval ve Valašském Meziříčí. Přesto jej Josef Sakař v dramatu obsadil do role organizátora schůzky. Po jeho bok posadil při hostině také jeho manželku Mandalenu (Magdalenu) z Ormosdu (Sakař užívá tvar Ormozdu), přestože z dobových pramenů vyplývá, že tato druhá Pernštejnova žena, vdova po uherském magnátu Alexeji Thurzovi de Bethlenfalva, pobývala většinu svého života v Uhrách – manželé se tudíž vídali jen zřídka.

Snad pro dokreslení dobového koloritu zde Josef Sakař použil pro text svých postav téměř doslovné citace z tzv. Pokutních register (někdy také nazývána Bechyňská registra) Petra Voka z Rožmberka, která vznikla v období o málo mladším (1573 – 1576) a jsou dokumentací hodovních slavností na bechyňském zámku.²²⁰ Kupříkladu citace: „*Pán Bůh pomocník můj a Paní Maruška potěšení můj*“, je v originále výrokem Aleše Volbrama, jen namísto Alžběty je zde jmenována Maruška; nebo slova: „*Pí-pí-píti nemohu*“, která pronáší Žehušický, jsou původně výrokem Jindřicha Kořenského z Terešova.

U hostiny diskutuje Jan z Pernštejna s ostatními přítomnými o královském mandátu a povolání zemské hotovosti. Všichni vyjadřují svůj nesouhlas s tažením proti protestantským souvěrcům. Jan z Pernštejna zmiňuje svůj kritický dopis císaři: „*Psal jsem o tom jeho milosti světle. Přidal jsem také slovy nekrytými, že král svých poddaných, kteří jej pouhou a svobodnou vůlí za pána si vybrali – nemiluje, že poddaných proti vůli jejich tureckou válkou vyčerpává, sjezdův krajských maří, hranic*

²¹⁸ Srov. VOREL, Petr. *Páni z Pernštejna. Vzestup a pád rodu zubří hlavy v dějinách Čech a Moravy*. Praha: Rybka Publishers, 2003, s. 171.

²¹⁹ VOREL, Petr. *Páni z Pernštejna. Vzestup a pád rodu zubří hlavy v dějinách Čech a Moravy*. Praha: Rybka Publishers, 2003, s. 171.

²²⁰ ČECHOVÁ, Blanka. Pijte za pokutu. *Tajemství české minulosti*, 2011, čís. 11, s. 72 – 73.

úží a ve věcech víry lidu tiskne.“²²¹

Zde opět využil Josef Sakař autentický dokument z historie Pardubic, pouze jej časově zasadil do jiného období. Dochovaný dopis, formulující politická stanoviska stavovské opozice, pochází z 2. prosince roku 1539. V dopise Jan z Pernštejna králi vysvětluje, proč k němu nemají obyvatelé v království i v přivtělených zemích lásku a důvěru a domnívají se, že ani on je nemiluje a nedůvěřuje jim a zapomíná na to, že byl zvolen králem svobodnou vůlí stavů. Dále až s bezohlednou upřímností vytýká králi, že podnikl válku v Uhrách, čímž způsobil svým poddaným chudobu; že z obavy ze spiknutí zakazuje krajské sněmy, kde se v dobách dřívějších králů mohly stavy radit o zemských potřebách; na sněmech že se nic neprojednávává, jen schvalování berní – a obecné potřeby se zanedbávají; vedle dalších nedostatků také zvlášť připomíná náboženskou nesvobodu a útisk.²²² Tento list je považován za jediný významný dokument, v němž jsou zformulována politická stanoviska stavovské opozice.

V dalším výstupu druhého dějství přináší Muchek Pernštejnovi list od krále, v němž mu panovník vzkazuje, že má povědomost o tom, že se panstvo tajně schází na Pardubicích. Vyzývá Pernštejna, aby mu sdělil, o čem zde jedná, pokud se to týká věci království, neboť se dozvěděl o jakési vzpouře.

Ve třetím jednání Pernštejna trápí dna, stěžuje si bradyři. Historicky je skutečně prokazatelné, že Jan z Pernštejna trpěl touto nemocí, která jej nakonec v září následujícího roku 1548 donutila ulehnout na lůžko, aby z něho již nevstal. V ději dále přichází pardubický primátor Jantha s konšely a přináší Pernštejnovi peníze ze sirotčí truhlice. Muchek předčítá Pernštejnovi královo poselství: král jej žádá, aby vypravil do pole 500 mužů proti vpádu Maurice Saského do země. Vyzývá Pernštejna, aby se do deseti dnů dostavil nejprve do Prahy a poté do ležení k Litoměřicům. Josef Sakař zde opět využívá historické reálie: *„Počátkem února 1547 se měla z králova příkazu sejít u Litoměřic vojska české šlechty a měst, aby táhla do Saska. Členové české politicky aktivní společnosti se tehdy rozdělili do tří táborů. Jen několik jich uposlechlo a vypravilo vojsko. Většina šlechticů a zástupců měst sice do Litoměřic také přijela, ale bez vojáků, pouze s vůlí o celém konfliktu s králem jednat. Radikální odpůrci Ferdinandovy politiky nejeli do Litoměřic, ale do Pardubic.*“²²³

²²¹ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsběrka historická, i. č. 30386.

²²² *Archiv český čili staré písemné památky české a moravské, sebrané z archivů domácích i cizích.* XX. díl. Praha: František Dvorský, 1902, s. 82.

²²³ VOREL, Petr. *Páni z Pernštejna. Vzestup a pád rodu zubří hlavy v dějinách Čech a Moravy.* Praha: Rybka Publishers, 2003, s. 171.

V předčítaném listě král dále píše, že nemá dostatek peněz, zamýšlí zastavit některá panství, mezi nimi vyjmenovává Hlubokou, Týn nad Vltavou, Litomyšl a také výplatu Kunětické hory. Posel pokračuje, že pokud nemá Pernštejn 500 mužů, aby alespoň poskytl peníze na jejich dvouměsíční plat. Pernštejn předává Muchkovi jeden ze dvou měšců, získaný od konšelů.

Ve čtvrtém jednání přináší panoš Ješek Pernštejnovi poselství o dění v království. Vypráví o tom, jak král pokutoval vzbouřená pražská města. Děj se tedy již zjevně odehrává po Ferdinandově vítězství nad německými protestantskými knížaty u Mühlberka, kdy se vítězný Ferdinand vrátil do Čech potrestat hlavní organizátory odboje. V této záležitosti sehrál historicky Jan z Pernštejna významnou roli. „*Nasadil veškerý svůj diplomatický důvtip a stal se prostředníkem kompromisního řešení... Rozhodující většinu české šlechtické obce... král nabídl beztréstnost, pokud veřejně projeví svou loajalitu vůči panovníkovi a svou účast na odboji prohlásí za pomýlení.*“²²⁴ Pernštejn rozmlouvá s manželkou o královských zástavách.

Páté jednání se odehrává v Pernštejnově ložnici. Jana z Pernštejna trápí velké bolesti a tuší, že se jeho život chýlí ke konci. Pernštejn rozpráví o tom, jaké byly královské represe a která panství král konfiskoval. Říká: „*Dotud pejsek štěká, až na se vlka z lesa přivolá.*“²²⁵ Nato přicházejí primátoři Chrudimi a Hradce Králové, kteří byli konfiskacemi postiženi, stěžují si Pernštejnovi, že je král potrestal a mají přijít o své obecné statky, které má získat právě Pernštejn. Potvrzují, že s odevzdáním statků souhlasí a žádají, zda by jim Pernštejn časem postoupil nějaký grunt k užitku. Pernštejn říká, že jeho čas se už nachýlil, ale jeho dědic, syn Jan, už bude vědět, jak se statky naložit. „*Já-li, statkův přimnoživ – život ztrácím – Vy pak hrdel uchovavše, statečkův svých jse pozbyli – věztež – že ortel spravedlivý jest...*“²²⁶

Dle historických skutečností ale Jan z Pernštejna nezemřel v Pardubicích v roce 1547, jak by děj napovídal, ale 8. září 1548 v Hrušovanech, které náležely do majetku Pernštejnů.

Jak je psáno výše, drama není datováno. Vzhledem k silně vlasteneckému ladění si ale dovoluji předpokládat, že jej Josef Sakař tvořil v období 1. světové války nebo krátce po jejím skončení. Některé citace by skutečně mohly opravňovat k domněnce, že drama vznikalo jakožto reakce na válečnou situaci, např. ve 2. dějství říká Jan

²²⁴ VOREL, Petr. *Páni z Pernštejna. Vzestup a pád rodu zubří hlavy v dějinách Čech a Moravy*. Praha: Rybka Publishers, 2003, s. 172.

²²⁵ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 30386.

²²⁶ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 30386.

z Pernštejna: „... táhnou, nevědí proč, poněvadž to všechno, proč se děje, před nimi tajno jest – než o tom se ví, že žádného nepřítele nemáme a sami sme se žádnému za nepřítele nepostavili... Naplní se řeč Kristova: Království samo v sobě rozdělené zpustne a dům na dům padne... Dlouho-li se tomu dívati budeme, aby o to království tak Němci kupčili, je trhali, ujímali...“²²⁷ Z textů zaznívá také silné osobní vlastenectví a patriotismus Josefa Sakaře, např. ve slovech panoše Ješka z 1. dějství: „Či proto zplodila mne matka má – abych svou českou krví doléval vysychající mízu španělského krále a německého císaře... Silný jest hlas králův, mocná vůle stavů zemských, svatá jest však obecná potřeba země naší rodné.“²²⁸

Svoji lásku a blízký vztah k památkám Pardubicka vyjadřuje Josef Sakař např. v reakci Jana z Pernštejna na plánovanou zástavu Kunětické hory: „Na Horu Kunětickou – na Horu naši! Listem od předešlých králů erbům našim postoupenou že by se sáhnouti mělo?“²²⁹

V posledním jednání zaznívají prostřednictvím dramatických postav filosofické myšlenky Josefa Sakaře a jeho vnitřní přesvědčení, např. v citaci Jana z Pernštejna: „...Jako slunce vychází, jde – až zapadne, tak také člověk na svět vyšed, vždy k západu se míří... Vždyť máme zatím evangelium v ústech jen – v srdci svém – nešlechtnost. Všickni svého hledíme a žádný obecního. A přec – čeho potomkům svým nasejem, to po nás žítí budou. I strach jest, aby ta řeč neskončila v zlořečení. A tu v pravdě je potřebí, aby se ústa otevřela a aby se nejen mluvilo, nýbrž i jednalo. Co dobrého – potřebného – a užitečného. Potom kosti naše, v kostnici ležíc, ležeti budou v pokoji a bez zlého vzpomínání.“²³⁰

Pokud bychom měli posuzovat kvalitu dramatu je zřejmé, že byl cílen především na poučení diváků a na prezentaci nejvýznamnějšího období z dějin Pardubic. Jedná se tedy o drama konverzační, v němž je důraz kladen na text a jeho výpověď. Přesto by jistě na některých místech dokázal donutit diváka k zamyšlení. Obdivuhodná je rovněž autorova snaha o autenticitu českého jazyka z období 2. poloviny 16. století. Zde se projevila jeho zkušenost s archivními dokumenty.

²²⁷ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsběrka historická, i. č. 30386.

²²⁸ Tamtéž.

²²⁹ Tamtéž.

²³⁰ Tamtéž.

10. Závěr života

18. února roku 1926 jmenovalo zastupitelstvo města Týna nad Vltavou profesora Sakaře svým čestným občanem.²³¹ Josef Sakař zaslal radě města skromné poděkování a vyjádřil přání dokončit kompletní dějiny města: „*Laskavostí sl. městské rady bylo mi sděleno, že mé drahé, rodné město poctilo mne nejvyšším vyznamenáním čestného občanství. Vděčím-li se nejuctivějším díkem slavnému zastupitelstvu za lichotivou blahovůli, kterou rozhodlo se pro tento vzácný projev, přiznávám se současně k plnému vědomí své dávné tužby po dokončení dějinného obrazu svého milého rodiště, pokud by po této stránce nebylo badatelů povolanějších... S vděčným projevem upřímné úcty slavnému zastupitelstvu i sl. městské radě trvá prof. Sakař.*“²³²

Tento projev úcty rodného města předcházel téměř na rok přesně ukončení profesní kariéry Josefa Sakaře. Rozloučil se se svými žáky i pedagogickou praxí 1. února roku 1927.²³³ Krátce po svém pensionování se přestěhoval do Prahy. Co jej vedlo k tomuto rozhodnutí, nevíme. Ani dochovaná korespondence z tohoto období neumožňuje odhalit, jaká byla příčina pobytu Josefa Sakaře právě v Praze a proč se po ukončení profesní kariéry kupříkladu nevrátil do rodného Týna nad Vltavou, kde měl řadu přátel. Není ani zřejmé, proč opustil Pardubice, když mu zde ještě do r. 1935 vycházely jeho souborné Dějiny Pardubic nad Labem. Je možné, že jej k rozhodnutí odejít z Pardubic vedly vleklé spory v Muzejním spolku.²³⁴ Možná zvolil Prahu díky přátelství a profesním stykům s řadou významných osobností (historiků, umělců architektů atd.) v Klubu za starou Prahu, který 11. 3. 1925 jmenoval Josefa Sakaře zakládajícím členem.²³⁵ Josef Sakař se tak stal mimo jiné klubovým kolegou svého někdejšího profesora Jaroslava Golla.²³⁶

Jako místo jeho nového pražského pobytu bývá v pramenech nejčastěji uváděn nárožní dům čp. 75 na Třídě V. Piecka na Královských Vinohradech, kde

²³¹ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsíbírka historická, i. č. 14122.

²³² Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsíbírka historická, i. č. 14225.

²³³ Zemřel čestný občan, vědec a přítel. *Večerní České Slovo*. Příloha k deníku České slovo, 27. 11. 1937.

²³⁴ Srov. KOTYK, Aleš. *Život a dílo Josefa Sakaře*. Hradec Králové, 1987. Diplomová práce. Pedagogická fakulta Hradec Králové. Katedra historie. Vedoucí práce Doc. PhDr. Karel Štefek, CSc., s. 13.

²³⁵ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsíbírka historická, i. č. 14078.

²³⁶ Klub za starou Prahu je občanské sdružení, založené 28. 1. 1900. Jeho hlavní náplní je od počátku ochrana historické architektonické a urbanistické kvality hlavního města proti necitlivým stavebním zásahům. Srov. *Klub za starou Prahu*. [online]. [cit. 11. 1. 2017]. Dostupné na WWW: <<http://www.zastarouprahu.cz/historie>>.

profesor Sakař zesnul.²³⁷ V roce 1980 vyzval Klub přátel Pardubicka prostřednictvím periodika Zprávy Klubu přátel Pardubicka čtenáře k poskytnutí jakýchkoli informací o Sakařově pražském pobytu a objasnění důvodu jeho působení v posledních deseti letech života v české metropoli.²³⁸ V témž periodiku se o dva roky později objevila fotografie zmíněného domu čp. 75 a opětná výzva k upřesňujícím informacím (Příloha LXVII.).²³⁹ Odhalit tajemství Sakařova pražského působení se ale nepodařilo. Dnes je zmíněný dům označen orientačním číslem 75 a číslem popisným 972, Korunní třída (Příloha LXVIII.). Trvalé bydliště měl přesto Josef Sakař stále vedeno v Pardubicích, o čemž svědčí listy domovské z let 1928 a 1933.^{240 241}

Odchod do penze pro Josefa Sakaře ovšem neznamenal odchod na odpočinek. Naopak, vše nasvědčuje tomu, že teprve nyní dozrál čas pro dokončení započaté práce, nadchází období zasvěcené návratu ke kořenům, k rodnému kraji. S nezměrným úsilím se proto soustřeďuje na souborné dějiny města Týna nad Vltavou, jejichž první díl s názvem Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí vyšel již v roce 1904. Styky Josefa Sakaře s Týnem nad Vltavou se proto zintenzivnily, což dosvědčuje dochovaná korespondence i publikační činnost. Pro ilustraci můžeme uvést několik příkladů: Žádost Okresní záložny hospodářské v Týně nad Vltavou z 13. 9. 1928 o příspěvek do zemědělského krajinského listu Pošumavský kraj. Na dopise je tužkou psaná rukopisná poznámka Josefa Sakaře: „*Článek Z dějin zemědělců na Vltavském Týnsku zaslán 17. 9. 1928*“.²⁴² Dopis notáře Ladislava Kuny z 28. 4. 1930, v němž žádá Josefa Sakaře o přítomnost a odbornou pomoc při průzkumu hradu a „kopání na parku“, protože zná pozici hradu.²⁴³ Poděkování vltavotýnského Pěveckého spolku Puchmír za blahopřání k 75. jubileu spolku 26. 5. 1936 a korespondence na téma historie spolku, kterou Josef Sakař zaslal spolku k otištění.²⁴⁴

Josef Sakař často zajížděl do Týna nad Vltavou za svými přáteli jak z osobních, tak z pracovních důvodů. V jakém časovém horizontu pracoval na pokračování Dějin

²³⁷ Srov. KOTYK, Jiří. Zde zemřel historiograf Pardubic. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1982, roč. 17, č. 11 – 12, s. 262 – 263.

²³⁸ Srov. KOTYK, Jiří. Nové poznatky k životopisu prof. Sakaře. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1980, roč. 15, č. 6, s. 125.

²³⁹ KOTYK, Jiří. Zde zemřel historiograf Pardubic. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1982, roč. 17, č. 11 – 12, s. 262 – 263.

²⁴⁰ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14156.

²⁴¹ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14157.

²⁴² Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14104.

²⁴³ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14030.

²⁴⁴ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14105.

města Týna nad Vltavou, bohužel není možné vysledovat, neboť dochované rukopisné koncepty nejsou datované. Musíme se proto přidržet datace vydání jednotlivých děl.

Čtyři měsíce po odchodu do penze se Josef Sakař vzdal předsednictví Musejního spolku v Pardubicích,²⁴⁵ ani s Pardubicemi ale nezpřetrhal své styky. Nadále spolupracoval s místními spolky, publikoval články a studie v místním tisku i při různých výročních příležitostech, sledoval prostřednictvím dopisů svých přátel dění v Pardubicích.

14. listopadu 1927 jmenovalo město Pardubice Josefa Sakaře svým čestným občanem. Josef Sakař se o tomto návrhu dozvěděl z pardubického Východu (noviny Národně demokratické strany) s několikátýdenním předstihem a reagoval na něj sobě vlastním skromným způsobem. V dopise, jehož tužkou psaný koncept z 27. 10. 1927 se nám dochoval, píše: „*Slovutný pane starosto. Dočítám se z Východu o Vaší vzácné ochotě – k návrhu na mé jmenování čestným občanem města Pardubic. Vybízí-li mne tento blahotvorný úmysl k projevu nejupřímnějšího vděku, budí současně i nejšetnější prosbu, aby nezpůsobil Vaší Slovnosti obtíže v P. T. slavném sboru obecního zastupitelstva pro možnost různých hledisek na mou dosavadní práci Pardubicům věnovanou. V pevné důvěře, že ráčíte býti přesvědčen o upřímnosti mých díky i zdvořilé prosby, znamenám se v nejdokonalější účtě. J. Sakař.*“²⁴⁶ Mezi řádky zde lze z profesorových obav vyčíst, že ne všichni pardubičtí zastupitelé mu byli nakloněni a že se v jeho působišti odehrála před odchodem do Prahy jistá roztržka, která snad mohla být důvodem jeho přestěhování... Kronika Pardubic k udělení čestného občanství ve schůzi obecního zastupitelstva zaznamenala: „*V této schůzi obec. zastupitelstva projevena byla vděčnost prof. Josefu Sakařovi, spisovateli obšírných, s vědeckou důkladností zpracovaných Dějin Pardubic nad Labem. Na tomto důkladném díle pracoval p. profesor 12 let. Mimo to získal si jako předseda Musejního spolku velké zásluhy o koupi Kunětické Hory a pardubického zámku. Byl jmenován čestným občanem města Pardubic. Prof. Jos. Sakař narodil se dne 20. dub. 1870 v Týně nad Vltavou. Působil zde od 1. září 1901 do 31. srp. 1903 jako proz. profesor, poté po druhé od 1. září 1907 jako profesor na zdejší reálce do r. 1926, kdy odešel na odpočinek, který trávil v Pardubicích, později v Praze, v Nuslích.*“²⁴⁷ Josef Sakař se tak ocitl po boku

²⁴⁵ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsběrka historická, i. č. 14087.

²⁴⁶ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsběrka historická, i. č. 14109.

²⁴⁷ Státní okresní archiv Pardubice, Pamětní kniha kom. města Pardubic, díl II., s. 561 [online]. [cit. 29. 1. 2017]. Dostupné na WWW: <<http://archivpu.cz/Kronika%20m%ECsta%20Pardubic/index.html>>.

Františka Palackého, Františka Ladislava Riegra, Karla Kramáře, Aloise Rašína, T. G. Masaryka a dalších čestných občanů města Pardubic.

V tomto zápise se objevuje zcela neznámý a nepublikovaný údaj o tom, že Josef Sakař žije v Praze-Nuslích, tedy ne na Vinohradech, jak zmiňují dosud známé prameny. V pozůstalosti Josefa Sakaře se mi podařilo opakovaně nalézt korespondenční adresu z let 1929 – 1937, která tomuto údaji odpovídá, a sice: Praha, Svatoslavova 7.²⁴⁸ Josef Sakař žil tedy v Praze nejen na Vinohradech, ale zpočátku také v Nuslích. Posledním identifikovaným datem z této adresy je 7. září roku 1937.²⁴⁹ V bytě na Korunní třídě na Vinohradech žil tudíž Josef Sakař skutečně jen velice krátce před svojí smrtí, která jej zastihla neočekávaně 25. 11. 1937. Příčinu přestěhování z Nuslí na Vinohrady opět neznáme. Snad jí mohlo být úmrtí sestry Aloisie Sakařové, která žila s Josefem Sakařem ve společné domácnosti a zemřela v Praze 28. 2. 1934.²⁵⁰ Je možné, že několik let po jejím skonu vyměnil profesor Sakař svůj byt v Nuslích za menší na Vinohradech, zde se však pohybujeme pouze v rovině dohadů. Důvodem mohl být i profesorův zdravotní stav, který se s odchodem do penze zhoršoval, jak můžeme vyčíst z jeho korespondence. 27. 6. 1929 jej například žádal Spolek řezníků a uzenářů v Pardubicích, aby na slavnosti rozvinutí praporu 11. srpna promluvil o dějinách cechu. Josef Sakař se v dochovaném rukopisném konceptu odpovědi omlouvá: „*Pokud se účasti osobní týče, prosím tentokrát za vlídnou omluvu, protože moje léčba plicní choroby v zahraničí spadá právě do měsíce srpna...*“, a doporučuje spolku jiného řečníka.²⁵¹ Zdravotní důvody jej rovněž vedly k neúčasti na sjezdu prvních abiturientů mladoboleslavské reálky po 30 letech, konaném 29. – 30. 6. 1935, jak vyplývá z dochovaného dopisu: „*Slovutný pane profesore! První abiturienti mladoboleslavské reálky (ročník 1904/05) vzpomínali ve dnech 29. a 30. června 1935 na velmi družné a srdečné schůzce krásných chvil studií. S hřejivými pocity vzpomínali jsme i Vašeho, nám tak milého vyučování. Byl jsem pověřen sjezdem, abych Vám jménem sjezdu poděkoval co nejsrdečněji za všechnu lásku a péči, kterou jste nám jako učitel věnoval. Rovněž Vám děkuji za Vaše milé řádky a za telegrafický pozdrav. Oboje vystupňovalo příjemné zážitky sjezdu. Připojuji stručný*

²⁴⁸ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14058, 14008, 14047.

²⁴⁹ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14220.

²⁵⁰ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14149.

²⁵¹ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14131.

seznam bývalých spolužáků, který dokazuje, že jste nás vychovávali správně a přeji Vám jménem sjezdu brzkého a úplného uzrvení. Vám zcela oddaný Karel Havlíček.“²⁵²

Významným datem se pro Josefa Sakaře stal rok 1930, v němž oslavil své šedesátiny. K jeho životnímu jubileu se s gratulací připojila řada organizací, přátel z Pardubic i Týna nad Vltavou i jeho někdejších studentů. Za všechny můžeme jmenovat dopis Okrašlovacího spolku v Pardubicích, který k blahopřání připojil také poděkování za dlouholetou záslužnou činnost,²⁵³ pardubického muzejníka a vlastivědného pracovníka Václava Diviše,²⁵⁴ vrchního právního radu v Pardubicích Oktaviana Krátkého,²⁵⁵ ředitele pardubického městského hospodářského úřadu Josefa Kučeru,²⁵⁶ již výše zmíněného Františka Potěšila²⁵⁷ a další; z Týna nad Vltavou pak ředitele městského úřadu Karla Hájka,²⁵⁸ notáře Ladislava Kunu²⁵⁹ nebo ředitele městské spořitelny Josefa Nikolaua.²⁶⁰ Sakařovy zásluhy ocenil také poslanec národního shromáždění František Vácha: „*Pane profesore! Dozvídám se, že 29. dubna t. r. dovršíte šedesátku svého života. Používám této vzácné příležitosti, abych Vám co nejupřímněji blahopřál k tomu, že dožil jste se šedesátky, jak pevně věřím, v plném zdraví a svěžesti. Doufám, že uvěříte tomu, že jsem byl Vám vždy dobrým a oddaným přítelem a to pro Vaši skromnou, ale pocitvou a otevřenou povahu. Práce, kterou jste našemu městu vykonal, nedá se odměniti. Spravedlivá historie bude po vždy uznávati Vaše životní dílo jako důkaz nehynoucí lásky k městu, v němž jste blahodárně působil. Mně osobně, pane profesore, bylo vždy milo s Vámi jednati a na spolupráci ve veřejném životě milerád trvale vzpomínati budu. Ještě jednou Vás zdravím a ujišťuji svoji přátelskou oddanost a úctu. V Pardubicích 28. dubna 1930. František Vácha poslanec.*“²⁶¹

Když v roce 1931 vznikl nový vltavotýnský měsíčník s názvem Vltavín, stal se Josef Sakař jeho stálým přispěvatelem. Ke spolupráci jej vyzval Jan Hauser, majitel tiskárny a vydavatel periodika, v dopise ze 7. 5. 1931: „*Vzhledem k tomu, že jste v celém kraji vltavotýnském velice váženou a ctěnou osobností, doufáme, že nám*

²⁵² Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14130.

²⁵³ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14102.

²⁵⁴ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14009.

²⁵⁵ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14023.

²⁵⁶ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14026.

²⁵⁷ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14047.

²⁵⁸ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14013.

²⁵⁹ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14030.

²⁶⁰ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14038.

²⁶¹ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14060.

v našem přání dle svých možností vyhovíte...“²⁶² Příspěvky Josefa Sakaře se následně ve Vltavínu objevují pravidelně až do jeho smrti v roce 1937.

V únoru roku 1931 rovněž Josef Sakař navázal na své působení v Musejním spolku v Pardubicích a byl jmenován čestným členem nově vzniklého Musejního spolku v Týně nad Vltavou.²⁶³ Stanovy Musejního spolku byly schváleny Zemským úřadem v Praze dne 12. 8. 1930.²⁶⁴ Ocitl se zde po boku svých přátel z Týna nad Vltavou, s nimiž léta udržoval přátelské styky, například lékárníka a starosty města Josefa Procházky nebo ředitele spořitelny Josefa Nikolaua.

V dubnu roku 1933 byl v Praze založen Spolek rodáků a přátel města a okresu Týna nad Vltavou. Prvním předsedou spolku byl zvolen Jindřich Pavlíček, někdejší starosta města Týna nad Vltavou, žijící trvale v Praze-Dejvicích. Po jeho smrti v lednu roku 1925 byl zvolen předsedou spolku Josef Sakař. Do činnosti spolku náleželo pořádání pravidelných měsíčních schůzí v Praze (nejčastěji v japonském sále hotelu Beránek na Vinohradech), spojené s odbornými přednáškami členů spolku, pořádání zábav, zájezdů, pravidelné příspěvky do Vltavínu, jejichž prostřednictvím se Týn nad Vltavou dozvídal o činnosti svých rodáků v Praze apod.²⁶⁵

V roce 1934 spatřil konečně po 30 letech světlo světa 2. díl Dějin města Týna nad Vltavou a okolí, vydaný vltavotýnským knihkupcem Bohuslavem Kučerou. V témž roce byl Josef Sakař jmenován členem čestného předsednictva při pořádání Výstavních trhů v Týně nad Vltavou, konaných 25. dubna 1934.²⁶⁶

Dalším významným datem v životě Josefa Sakaře byl rok 1935, a to ze dvou důvodů. Prvním z nich bylo půlkulaté výročí: Josef Sakař oslavil v dubnu 65. narozeniny. Jak vyplývá z dopisu jeho vltavotýnského přítele, notáře Ladislava Kuny, Sakařův zdravotní stav se nakrátko zlepšil: „*Drahý příteli! Dnes je Vaše nové životní jubileum. Přál jsem Vám už sice předem, ale nemohu si odpustit, abych Vám znova dnes gratuloval a tak Vám přeju, abyste v upevněném zdraví do dlouhých příštích let v klidu a s neztenčenou láskou zůstal věnován Své práci, kterou konáte nejen pro slávu Svého jména, ale ku prospěchu týnského i pardubského domova, a abyste všechno dokončil, co Jste si položil jako program životní. A sobě přeju, abyste mi i nadále zůstal tím mým drahým Josefem Sakařem, kterého mám rád už od útlých svých studentských*

²⁶² Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14079.

²⁶³ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14029; Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14093.

²⁶⁴ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 47991.

²⁶⁵ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 60675.

²⁶⁶ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14146.

let. Já Vám zůstanu vždycky věrným. Ladislav Kuna.“²⁶⁷ Ladislav Kuna byl zároveň tím, kdo Josefa Sakaře pravidelně informoval o dění v rodném Týně nad Vltavou. Jeho prostřednictvím Josef Sakař publikoval své příspěvky k různým výročním příležitostem, například k výročí ochotnického spolku Vltavan, jak dosvědčuje korespondence: „Drahý příteli! Děkuji Vám osobně i jménem redakční komise Památníku Vltavana za krásný a velmi vhodný příspěvek, který bude znamenitým obohacením. Tak jsem si asi Váš příspěvek představoval. Retrospektivu, pokud možno, nejstarší. Náhodou přišel dnes, kdy hostinec u Chrástanských včera v noci částečně shořel. A právě ta část, ku které se nesou nás všech vzpomínky z mladých let – sál. Požár vzniknul v noci asi k 11. hodině, do ½ 11 byla tam schůze, pak vlastník domu hostinský pan Josef Brom uleh a byl probuzen poplachem. Oheň vzniknul prý na straně k bývalé solnici, nahražené obecními domy činžovními, a strávil jak střechu nad předním traktem, tak také nad sálem, který dnes plave podlahou pod vodou a má zničený strop. Ohořelé stropní trámy ještě doutnají, a do sálu smutně se dívá šedivé nebe. Požár byl asi založen, ale pomocí našich hasičů a vojenské posádky lokalizován jak na střechy a stropy, tak ohledně sousedního domu, který byl velmi ohrožen. Brom je pojištěn a reparatura sálu je možná. V lokálu před sálem i v lokálu na levo od kuchyně, v kuchyni a ve výčepu na pravo od lokálu před sálem, kde bývala při plesích dámská šatna, bude moci živnost provozovat. Branka městská je zabezpečena a bude zachráněna. Zajisté také stará prachárna po Vašem posudku. Kde bude museum umístěno, ještě není rozhodnuto, ale myslím, že najde útulek ve staré školce vedle panského mlýna. Učitel Karásek už probírá věci uložené po národopisné výstavce v bednách. Jak jsem kdysi slyšel, uložení věcí těch nebylo šťastné, protože prý na příklad dělové koule byly položeny navrch, takže prý staré obrázky na skle byly promáčkнутy!! Nějaké předměty jsou již ve škole hospodářské, která přislíbila prozatímni jejich uložení. Váš laskavý příspěvek pro ochot. divadlo zajisté bude ochot. spolkem s radostí uvítán. Sokolovna, jak se čím dále, tím lépe jeví, byla potřebou pro město i kraj. A tak vidíme, že nám malé přísálí naprosto nestačí, a bude nutno přikročiti k výstavbě druhého přísálí na pravé straně sálu, což jest ovšem ještě hudbou budoucnosti, ale myslím, že ne daleké. Těšilo by Vás, kdybyste mohl sledovat, jak vlivem řádného sálu s parketami a vlivem řádných místností restauračních zvyšuje se úroveň plesů, zejména venkovem pořádaných (agrární, selské jízdy) a také osobní úroveň návštěvníků. To už nejsou primitivní taneční zábavy, ale na naše poměry

²⁶⁷ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsběrka historická, i. č. 14029.

*velmi pěkné plesy. Mládež krásně oblečena společensky, a její chování velmi pěkné. Velmi dobrým základem pro pokrok našeho venkova je hospodářská škola. Příští generace vychovaná názory absolventů jistě bude posílali do školy své děti v daleko větším počtu. Sjezd rodáků asi selže úplně, je to škoda, ale není-li zájmu, těžko podnikat akci, která je dosti nákladnou. Pokusím se doporučit, aby byly pozvánky doručeny, pokud možno, všem rodákům známých adres. Děkuji Vám ještě jednou mnohokrát a velice skromně dovoluji si Vám připomenout, že se těšíme na nové naše dějiny. Nevykládejte si to za urgenci, ale jenom jako zájem dobrého patriota. Srdečně Vás zdravím. Váš Lad. Kuna.*²⁶⁸ Dopis je datován Sakařovým přípisem, bohužel s nečitelným rokem. Dle zmíněného požáru U Chrástanských se mi podařilo dataci dohledat v kronice města, dopis je z roku 1930.²⁶⁹

Problémy s pořádáním sjezdu rodáků, zmíněné v dopise, se podařilo vyřešit v roce 1935, což byla druhá významná událost v životě Josefa Sakaře. Třetí sjezd rodáků navazoval na slavnou a veřejností oceňovanou tradici pořádání těchto sjezdů. První sjezd rodáků a přátel města Týna nad Vltavou se uskutečnil 23. – 24. srpna roku 1873, pořádal jej Spolek jihočeských akademiků Štítiny. Tohoto prvního sjezdu se Josef Sakař nemohl zcela logicky účastnit, byly mu teprve 3 roky. Zpracoval však jeho historii v článku Slavný sjezd, vydaném ve Vltavínu u příležitosti třetího sjezdu v roce 1935.²⁷⁰ Zato na dalším sjezdu rodáků a přátel města Týna nad Vltavou, konaném 3. – 5. srpna 1895,²⁷¹ nalézáme Josefa Sakaře (tehdy pětadvacetiletého) na společném tablu významných účastníků sjezdu. Je zde vyobrazen v oválném medailonu jakožto čerstvý novosvěcenec, není divu, od jeho slavné vltavotýnské primice uplynuly pouhé dva týdny (Příloha LXIX.).²⁷² Na tomto sjezdu mezi zúčastněnými také figuruje Josefův nevlastní bratr Antonín Sakař ze Siska. Při dalším sjezdu, nelogicky označovaném jako druhý (přičemž se již jednalo o sjezd třetí), konaném 7. – 9. srpna roku 1920, se již Josef Sakař objevuje jako spolupořadatel. Ve svém dopise píše: „*Velectěnému místnímu komitétu pro sjezd rodáků v Týně nad Vltavou. Účastníci týnské schůze, dne 18. června v Praze shromáždění, přijali živým vděkem zprávu o blahovlnném úmyslu slavné městské rady umožniti sjezd týnských rodáků ve dnech 7. – 9. srpna t. r. Pan J. Pavlíček, jakožto předseda pražského komitétu, slíbil tlumočiti sl. městské radě a všem týnským*

²⁶⁸ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14028.

²⁶⁹ Městské muzeum v Týně nad Vltavou. Pamětní kniha města Týna nad Vltavou I., nesignováno, s. 593.

²⁷⁰ SAKAŘ, Josef. Slavný sjezd. Vltavín, 1935, roč. 5, č. 14, s. 2 – 3.

²⁷¹ Městské muzeum v Týně nad Vltavou. Pamětní kniha města Týna nad Vltavou I., nesignováno, s. 133 – 134.

²⁷² Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 14186.

příznivcům sjezdu povinný dík rodáků zvláště a zároveň sdělití smluvený program sjezdu. Tento v základu souhlasí s návrhem P. T. týnského komitétu a jest v něm sledováno v souhlasu s dnešní náladou doby značné zjednodušení. Předpokládá se v sobotu 7. 8. přátelská schůzka u Chrástanských, bez programu. V neděli ráno by byl průvod ze školy na Riegrovo náměstí, pozdrav sl. městské rady a zástupce sjezdového a řeč spisovatele pražského, Fr. Sekaniny. V polende oběd v hotelu Plaňanského platí si účastníci. Odpoledne vyplní národní slavnost „na Lázni“, večer přátelská schůze s akademií krátkého programu. Pro hosty, pokud zbudou v Týně i v pondělí, platí program dříve navržený. Konečná úprava sjezdu vyhražuje se rozhodnutí P. T. týnského komitétu. S projevem dokonalé úcty trvá zcela oddaný Sakař. V Pardubicích, 20. června 1920.“²⁷³

V kronice města také nalézáme podpis Josefa Sakaře mezi dalšími významnými osobnostmi (Příloha LXX.).²⁷⁴ Podle podpisu rovněž vidíme, že i tohoto sjezdu se účastnil Josefův nevlastní bratr Antonín Sakař (Příloha LXXI.).²⁷⁵

Oficiální III. Sjezd rodáků a přátel města Týna nad Vltavou byl pořádán ve dnech 5. – 7. srpna 1935. Josef Sakař při něm pronesl slavnostní projev o historii města²⁷⁶ a byl zasvěceným průvodcem, který provedl účastníky po pamětihodnostech Týna nad Vltavou.²⁷⁷ Při této příležitosti uskutečnil nakladatel a knihkupec Bohuslav Kučera 2. vydání I. dílu Sakařových Dějin města Týna nad Vltavou a okolí.

K 23. srpnu roku 1936 nalézáme Josefa Sakaře, předsedu Kroužku rodáků a přátel města a okresu Týn nad Vltavou, jakožto čestného předsedu při oslavě připínání nových stuh na hasičský prapor dobrovolných vltavotýnských hasičů. Josef Sakař se však podle všeho již necítil zdrav. Pravděpodobně jen on sám věděl, jak vážné jsou jeho zdravotní obtíže, protože již 8. srpna 1936 pověřil notáře Štěpána Mikoláše sepsáním kodexu (obdoba závěti).²⁷⁸ Kromě dětí svých přátel a dcer svého bratrance Jana nezapomněl ani na Družstvo pro stavbu sokolovny v Týně nad Vltavou, jehož byl podílníkem. Věnoval mu své podíly a přidal 500,- Kč na hotovosti.

24. dubna 1937 jmenovalo Kunětické družstvo v Pardubicích Josefa Sakaře za jeho záslužnou činnost svým čestným členem (Příloha LXXII.).

Posledním doloženým datem ze života Josefa Sakaře je 7. září 1937. Jedná se o korespondenční lístek ze sbírky Městského muzea Týn nad Vltavou, adesovaný

²⁷³ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsběrka historická, i. č. 14186.

²⁷⁴ Městské muzeum v Týně nad Vltavou. Pamětní kniha města Týna nad Vltavou I., nesignováno, s. 477.

²⁷⁵ Městské muzeum v Týně nad Vltavou. Pamětní kniha města Týna nad Vltavou I., nesignováno, s. 478.

²⁷⁶ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsběrka historická, i. č. 50207.

²⁷⁷ Program Sjezdu rodáků. *Vltavín*, 1935, roč. 5, č. 6, s. 1 – 2..

²⁷⁸ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsběrka historická, i. č. 34947.

Josefem Sakařem Janu Hauserovi, majiteli knihtiskárny, do Týna nad Vltavou. Vše nasvědčuje tomu, že Josef Sakař intenzivně dokončoval korektury IV. dílu Dějin města Týna nad Vltavou a okolí, přestože jej trápily potíže se zrakem. Píše: „*Pokračování tisku IV. dílu (Místopisu) račte poněkud pozdržeti – asi jeden týden – až si opět napravím zrak. Od 16. září mohu zase opravovati. Trvám v oddanosti. J. Sakař.*“²⁷⁹

Dne 25. listopadu 1937 Josef Sakař náhle a neočekávaně zemřel, uprostřed pilné práce. Přestože jej již delší dobu sužovaly zdravotní obtíže, nic nenasvědčovalo tomu, že mu již nebude dopřán čas k dokončení a vydání posledního dílu Dějin města Týna nad Vltavou a okolí. Krátce před svou smrtí, pravděpodobně v horizontu 2 měsíců, se přestěhoval do nového bytu na Korunní třídě na Vinohradech. Tuto adresu prokazatelně uvádí matrika zemřelých.²⁸⁰

Zprávu o smrti Josefa Sakaře přinesla řada tehdejších periodik. Kupříkladu Večerní České slovo: „*Pardubický úřad byl včera ráno vyzuměn telefonicky z Prahy, že ve čtvrtek zemřel v Praze čestný občan města Pardubic prof. Josef Sakař. Na znamení smutku nad smrtí muže, který se kulturně neobyčejně zasloužil o Pardubice, byly na radnici, zámku a jinde na úředních domech vyvěšeny černé prapory. Dispoice pohřbu nebyly včera ještě úředně známy. Na poslední cestě vyprovodí profesora Sakaře čestná delegace města Pardubic...*“²⁸¹ Obzor Chrudimska: „*Smutná zpráva vzrušila 25. listopadu Pardubice. Čestný občan města, prof. Josef Sakař, zemřel v Praze...*“²⁸² a další. Pouze Večerník Práva lidu, Venkovské vydání, přinesl zprávu o příčině skonu Josefa Sakaře: „*Zemřel ve stáří 67 let, raněn mrtvicí...*“²⁸³

Zápis z matriky zemřelých tuto informaci ale vyvrací. Jakžto příčina úmrtí je zde uvedeno: „*Sclerosis arteriarum coronarium cordis, Emphysema pulmonum chronicum, Myocarditis chronica*“²⁸⁴ – skleróza věnčitých srdečních tepen (ateroskleróza), chronický plicní emfyzém (rozedma plic) a chronická myokarditida (zánět srdečního svalu) (Příloha LXXIII.).

Neočekávané úmrtí zasáhlo všechny, kdo Josefa Sakaře znali. Smuteční oznámení bylo vydáno Spolkem rodáků a přátel Týna nad Vltavou,²⁸⁵ Musejním

²⁷⁹ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsběrka historická, i. č. 14220.

²⁸⁰ Srov. Městská část Praha 1, Úřad městské části, Odbor matrik, Oddělení matrik, Matrika zemřelých do r. 1950, zápis č. 119 z 25. 11. 1937.

²⁸¹ Zemřel čestný občan, vědec a přítel. *Večerní České Slovo*. Příloha k deníku České slovo, 27. 11. 1937.

²⁸² Profesor J. Sakař z Pardubic. *Obzor Chrudimska*, 1937, roč. 14, č. 48, 3. 12. 1937.

²⁸³ Dějepisec města Pardubic prof. Jos. Sakař mrtev. *Večerník Práva lidu*, 1937, roč. 25, 27. 11. 1937.

²⁸⁴ Srov. Městská část Praha 1, Úřad městské části, Odbor matrik, Oddělení matrik, Matrika zemřelých do r. 1950, zápis č. 119 z 25. 11. 1937.

²⁸⁵ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsběrka historická, i. č. 34946.

spolkem a Kunětickým družstvem v Pardubicích,²⁸⁶ Pedagogickým a profesorským sborem Státní československé reálky v Pardubicích,²⁸⁷ Městskou radou v Pardubicích (Příloha LXXIV.)²⁸⁸ i Městskou radou v Týně nad Vltavou (Příloha LXXV.).²⁸⁹ Ze všech zpráv lze vycítit skutečně hluboký zármutek nad ztrátou skvělého a významného člověka. Do pamětní knihy města zanesl zprávu o profesorově úmrtí tehdejší kronikář a Sakařův velký obdivovatel, již výše zmíněný pedagog Bedřich Karásek: „*Smrt prof. Sakaře. Ve čtvrtek 25. listopadu 1937 odpoledne zemřel v Praze na Vinohradech p. prof. Josef Sakař, rodák a čestný měšťan Týna nad Vltavou, čestný měšťan Pardubic, historiograf města Týna, předseda spolku rodáků Týna v Praze. Město Týn ztrácí v p. prof. velkého na slovo vzatého historika, příznivce a lidumila, který od mladých let pracoval na velkém díle Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou ve IV. dílech. Mimo to napsal dějiny města Pardubic v 11 svazcích, též vydal idyllický obrázek z XVI. stol. Vinice hraný v Pardubicích 1920. Staročeské obrázky Vltavského Týna, O solní komoře, Stručné dějiny řezníků a uzenářů, nepočítaje v to četné statě uveřejňované v denních listech. Svoji prací vytvořil si trvalý a nehynoucí pomník vděčnosti a úcty svých spoluobčanů. Pochován u zdi kostelíčka sv. Víta v Týně dne 1. prosince za ohromné účasti všech vrstev.*“²⁹⁰

1. prosince 1937 se konal v chrámu Nejsvětějšího Srdce Páně na Královských Vinohradech smuteční obřad. Pohřební bohuslužby celebroidal náměstek pražského primátora děkan P. Alois Tylínek. Po bohoslužbě byla rakev převezena do Týna nad Vltavou. V Týně nad Vltavou se konala rovněž zádušní mše a poslední rozloučení se zesnulým v kostele sv. Jakuba, tam, kde před 42 lety sloužil Josef Sakař svoji primici. Zádušní mši celebroidalo 6 kněží v čele s děkanem Josefem Koubkem, jedním z nejbližších přátel Josefa Sakaře. Z kostela se poté ubíral přes náměstí Míru na vltavotýnský hřbitov smutný průvod. Jak je vidět z dobových fotografií, nebe bylo zatažené, den bez slunce, ale i bez sněhu, sychravé zimní odpoledne (Příloha LXXVI., LXXVII.).

V těsné blízkosti zdi hřbitovního kostelíka sv. Víta byl Josef Sakař za velké účasti obyvatel města Týna nad Vltavou uložen k poslednímu odpočinku (Příloha

²⁸⁶ Srov. Východočeské muzeum v Pardubicích, Sbírka Slavín, Josef Sakař, i. č. SI0420/012.

²⁸⁷ Srov. Východočeské muzeum v Pardubicích, Sbírka Slavín, Josef Sakař, i. č. SI0420/011.

²⁸⁸ Srov. Východočeské muzeum v Pardubicích, Sbírka Slavín, Josef Sakař, i. č. SI0420/010.

²⁸⁹ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsběrka historická, i. č. 14151.

²⁹⁰ Městské muzeum v Týně nad Vltavou. Pamětní kniha města Týna nad Vltavou II., nesignováno, s. 36.

LXXVIII.). Poslední kapitola života Josefa Sakaře byla uzvářena (Příloha LXXIX., Příloha LXXX.).

11. Osobnost Josefa Sakaře

„Většina písemných pramenů, které se zmiňují o některých osobních vlastnostech Josefa Sakaře, má slavnostní, oficiální charakter. Skutečné rysy osobnosti obyčejného pracovitěho člověka se nám tak ztrácejí pod nánosem oslavných frází.“²⁹¹ Prvotním a nejdůležitějším zdrojem pro zachycení osobnostních rysů jsou proto vzpomínky pamětníků, kteří se s Josefem Sakařem osobně setkali. Výše, v kapitole č. 8, jsou zachyceny dvě vzpomínky Sakařových žáků. Dalším zdrojem, který máme k dispozici, jsou rukopisné poznámky neznámého autora, zachycené při rozhovoru s profesorkou Jarmilou Holasovou z Týna nad Vltavou, dcerou hoteliéra Františka Holase, majitele hotelu U Zlaté lodi, kde profesor Sakař při svých návštěvách Týna nad Vltavou bydlel. Tento záznam není datován, pochází pravděpodobně ze 70. nebo 80. let minulého století. Dalším zdrojem je blahopřání bývalého Sakařova studenta V. Herverta k profesorovým narozeninám z roku 1930. Další souvislosti pak můžeme vyčíst z nuancí Sakařovy korespondence, jeho reakcí a postojů či z drobných tiskových zpráv.

Záznam rozhovoru s profesorkou Jarmilou Holasovou (křestní jméno v dokumentu neuvedeno, zjištěno od pamětníků) a její sestrou Novotnou (křestní jméno v dokumentu neuvedeno, nezjištěno), bytem 9. května, Týn nad Vltavou, dcerami majitele hotelu Zlatá loď Františka Holase: *„Profesor Sakař míval vždy v našem hotelu pokoj č. 14. Než přijel, poslal lístek a říkával držiteli hotelu Zlatá loď, kdy přijede. Pokoj byl umístěn proti kostelu. Stejně, jako měl zamluven stejný pokoj č. 14, sedával se svými přáteli u stejného stolu a židle v restauraci u okna. Byl to nenáročný člověk, skromný, vděčný, tichý, slušný pán. Vždy ráno pravidelně snídal kolem 8. hodiny a do 10 hodin odepisoval na dopisy, které mu ve velkém množství chodily. V poledne přišel na oběd. Objednal si skromný oběd s malým pivem, stejně jako k večeři. K večeru se scházela jeho společnost, s kterou debatoval. Byl to např. lékárník Procházka (s kterým se scházel denně), děkan Koubek (jeho nejlepší kamarád), rada Kunstovný, nadlesní Jedlička ze zámku, řezník Šmíd, ředitel Spořitelny Nikolau, ředitel Záložny Kučera (nepravidelně), ing. Linhart (v době dovolené), prof. Hanke (veršotepec, s kterým chodil na procházky). Jednou prý vyprávěl prof. Holasové prof. Sakař o svých cestách s Klostermannem (bohužel si nic nepamatuje). Každý den chodil prof. Sakař do*

²⁹¹ KOTYK, Aleš. *Život a dílo Josefa Sakaře*. Hradec Králové, 1987. Diplomová práce. Pedagogická fakulta Hradec Králové. Katedra historie. Vedoucí práce Doc. PhDr. Karel Štefek, CSc., s. 13.

*knihkupectví ke Kučerům. Všichni jeho kamarádi jsou již mrtví, možná, že by ještě nějakou vzpomínku mohli pamatovat magistra Kučerová (z knihkupectví) nebo magistra Šafářová.*²⁹²

Bohužel, v současné době již pamětníci profesora Sakaře nežijí.

V květnu roku 1930 obdržel Josef Sakař blahopřání k narozeninám od svého bývalého studenta V. Herverta, z něhož zaznívá úcta a láska k někdejšímu pedagogovi: „*Slovutný pane profesore. Jistě, že si již ani neračte pamatovat, že existoval ten či onen student, mimo zvláštních případů – vždyť vychoval jste celé generace intelligence. Já, který čítám se v řadu Vašich studentů, kteří s vděčností vzpomínají svých učitelů a rádců, nemohu zapomenut jmenovitě na milé mně tak Pardubice a od začátku, kdy přesídlil jsem z Pardubic, odebíráám Východ – a tak retrospektivně pohlížím pak zpět se svou paní, která byla také v Pardubicích (v Agrobance) a žijeme svým vzpomínkám. A tu dočítám se dnes ve Východě o Vašem vzácném jubileu.... Prosím, abyste nepovažoval za smělost, přicházím-li i já, abych dovolil si Vám k Vašemu významnému jubileu zde gratulovat: Přeji Vám, abyste ještě dlouhá a dlouhá léta mohl ve prospěch národa a vlasti a našich milých Pardubic pracovati a svých bohatých zkušeností tak využítí. Vaše práce, Vaše Dějiny Pardubic budou Vám, slovutný pane profesore, trvalým pomníkem a prosím Boha, abyste jen v plné svěžesti a síle životní mohl se z plodů své všestranně záslužné práce radovati. Bylo by mi zvláštním potěšením a vyznamenáním, kdybyste byl tak laskav a l výtisk Dějin Pardubic nechal mi nakladatelem na můj účet (třebas dobírkou) poslati – ale s Vaším autogramem. Poroučím se Vám, slovutný pane profesore, vzpomínaje na krásná studentská léta. V hluboké úctě oddaný V. Hervert*“.²⁹³

Druhotným zdrojem pro pochopení osobnostních rysů Josefa Sakaře mohou být kupříkladu novinové články. Za všechny jmenuji např. článek z roku 1937, který vyšel jako nekrolog Josefa Sakaře v periodiku Obzor Chrudimska a který svědčí o jeho osobní statečnosti a schopnosti prosadit svůj názor: „... jeho zásluhou a na jeho autentickém podkladě byl zrenovován a zachován svéráz monumentálních staveb a úprav starožitného chrámu děkanského, zámku, Kunětické hory, Zelené brány a mnoha soukromých domů v městě... Jeho bystrozrakost a předvídavost tkví mimo jiné ve dvou jeho zásazích do dějů obce. Kde dnes postavena budova ředitelství pošt a telegrafů, bylo totiž dříve prázdné místo s ošklivým polozbořeným zdivem z bývalých jezdeckých kasáren. Reálka dosud nestála, pouze divadlo a městská spořitelna byly v tomto okolí

²⁹² Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond Rodáci, Josef Sakař, nesignováno.

²⁹³ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsírka historická, i. č. 14015.

postaveny. V roce 1917 dne 3. ledna předložila městská rada obecnímu zastupitelstvu návrh, aby místo, kde nyní stojí ředitelství pošt a telegrafů, bylo rozparcelováno a odprodáno majitelům domů na náměstí a to každému v šíři jeho domu, tj. asi 10 arů 12 m, aby si rozšířili svůj domovní majetek za cenu 80 Kč za 1 čtver. sáh. Slyšte, co tehdy namítal profesor Sakař: 'Stavební místa, o něž se jedná, jsou na tak význačné prostore, jednak v sousedství divadla, jednak poblíže příští budovy reálky a budova pošty (totiž vedle městské spořitelny bylo v úmyslu postavit budovu pro poštovní úřad, která je dnes postavena na Wilsonově třídě, poz. red.), že jest zapotřebí zajistiti, aby zastavení těchto míst stalo se způsobem, odpovídajícím jeho význačnosti a výstavnosti okolí. Zastavení těchto míst má býti řešeno se stejnou pietou, jako zastavení míst před Zelenou branou. Proto je nutno místo zabezpečiti, aby se tam stavělo něco, co neporuší ráz a úpravu okolí.' Tento námět zavedl příčinu k velmi rušné debatě, jejíž záznam zabral v protokolu obecního zastupitelstva stránky velké knihy od č. 352 do č. 364. Návrh městské rady byl zamítnut. Tak profesor Sakař zachránil místo, které je pěkně zastaveno budovou ředitelství pošt a telegrafů. Po druhé neohroženě se postavil v roce 1918 z jara proti prodeji lesů 'Zelenobranská dubina' továrně D. Fanto a spol., po 60 hal. za 1 čtver. metr. Mezi 20. březnem a 24. červencem konaly se dvě důvěrné schůze obecního zastupitelstva, v nichž profesor Sakař neústupně se stavěl proti odprodeji lesa a odůvodnění jeho přesvědčilo celé zastupitelstvo o správnosti jeho důvodů. Lesy neprodány. 'Petrolka' svůj slíbený dar městu K 150.000,- na likvidaci válečných poměrů odvolala. Ve schůzi 27. července 1918 starosta města pro tento případ resignoval...²⁹⁴ Jistě nebylo pro Josefa Sakaře snadné přesvědčit ostatní zastupitele o správnosti svého názoru, a dokonce čelit takovému politickému důsledku, jakým byla resignace starosty města.

Pro dokreslení celkové charakteristiky můžeme dále zmínit nezištnost a obrovskou skromnost a pokoru Josefa Sakaře. Kupříkladu jeho odmítnutí daru 10 000,- Kč za vydání I. dílu Pardubic nad Labem, uvedené výše, a věnování tohoto obnosu na urychlené vydávání dalších dílů. Nebyl to jeho první ani poslední finanční dar, vždy se snažil v rámci svých možností podporovat znevýhodněné žáky a studenty, přispíval také na různé projekty. Jako další příklad můžeme uvést jeho nadaci zaslanou městu Týn nad Vltavou u příležitosti jmenování čestným občanem: „... V šetrnou upomínku zasílám 2000 Kč jako základ pro nadání, z jehož úroků zpříjemňovaly by se každoročně chudým

²⁹⁴ Profesor J. Sakař z Pardubic. Obzor Chrudimská, 1937, roč. 14, č. 48, 3. 12. 1937.

občanům památné chvíle vánoční. Veškeré právo disposiční sluší sl. městskému úřadu. S vděčným projevem upřímné úcty slavnému zastupitelstvu i sl. městské radě trvá Prof. Sakař.²⁹⁵ Dále kupříkladu nadaci pro nejmenovaného žáka pardubické reálky z r. 1928: „*Městské zastupitelstvo ve schůzi dne 8. května 1928 přijalo Vaši nadaci pro žáka pardubské reálky do správy obce města Pardubic a vyslovilo zároveň šlechetnému zřizovateli této nadace vřelé díky, jež Vám tímto tlumočím s prosbou, abyste i nadále městu Pardubicům svoji přízeň ponechati ráčil.*“²⁹⁶ Dar pro katolickou mládež v Týně nad Vltavou: „*Slovutný pane profesore! Pan děkan odevzdal mi pro naši mládež Váš dar 100 K, který však já jsem se zdráhal přijmouti v domnění, že peníze nepatří nám; pan děkan odevzdal tedy dar p. Junkovi a ten mi peníze poslal, že prý jsou určeny pro náš spolek...*“²⁹⁷ V roce 1930 podpořil Josef Sakař finančně také kulturní centrum města Týna nad Vltavou, místní sokolovnu, darem 101,- Kč pro zvelebení divadelního jeviště.²⁹⁸ Téhož roku daroval Katolické jednotě v Týně nad Vltavou 100,- Kč na dětskou vánoční besídku.²⁹⁹ V roce 1932 daroval Kunětickému družstvu 100,- Kč na záchranu a úpravu Kunětické hory.³⁰⁰ V roce 1933 věnoval Musejnímu spolku v Týně nad Vltavou 7 knih.³⁰¹ V roce 1935 věnoval 100,- Kč Podpůrnému vzdělávacímu katolickému spolku v Týně nad Vltavou.³⁰² Toto jsou jen ukázky několika profesorových nezištných darů.

Na významného člena pedagogického sboru vzpomněli také jeho kolegové z pardubické reálky: „*Prof. Sakař byl vzácný člověk. Vyznačovala ho jedna základní vlastnost: neúmorná pracovitost. Kolik práce vykonal v místních archivech a knihovnách českých! I vlastní zdraví ohrozil svou badatelskou vášní. Ke studentům byl laskavý a ke kolegům milý a srdečný.*“³⁰³

²⁹⁵ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14225.

²⁹⁶ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14108.

²⁹⁷ Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14041.

²⁹⁸ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14073.

²⁹⁹ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14099.

³⁰⁰ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14083.

³⁰¹ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14094.

³⁰² Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14107.

³⁰³ Za prof. Josefem Sakařem. 72. *Výroční zpráva čsl. Státní reálky v Pardubicích 1937 – 1938*. Pardubice: Státní československá reálka, 1938, s. 6.

12. Stopy Josefa Sakaře

V současnosti je jméno Josefa Sakaře známé pouze úzkému okruhu zájemců o regionální historii. Povědomost o něm je rozšířena pouze na Pardubicku a Vltavotýnsku, což souvisí s charakterem jeho prací.

Tato dvě města také dodnes udržují Sakařovu památku a odkaz příštím generacím. Například v minulém roce Klub přátel Pardubicka pořádal literární soutěž s názvem *Ve stopách Josefa Sakaře*, určenou studentům středních škol. Studenti soutěžili se svými seminárními pracemi, zaměřenými na regionální tematiku.³⁰⁴ S citací Sakařových prací se dodnes setkáváme ve všech publikacích, které se dotýkají Pardubic nebo Týna nad Vltavou, je nejcitovanějším zdrojem u studentských prací. Jak výstižně shrnuje docentka Dagmar Blümllová: „*Žádný zájemce o vltavotýnskou historii se ani dnes bez Sakařova díla neobejde. Nalezne v něm zasvěcenou klasifikaci a charakteristiku pramenů, dokonalý zeměpisný a archeologický obraz Vltavotýnska, poučení o etymologii názvu i přesný místopis.*“³⁰⁵ Tuto charakteristiku můžeme přisoudit také Pardubicím.

Obě města také udělila Josefu Sakařovi čestná měšťanství, Týn nad Vltavou 18. 2. 1926, Pardubice 14. 11. 1927, jak je zmíněno výše v kapitole č. 10.

V obou městech byly Sakařovým jménem rovněž pojmenovány ulice. V Pardubicích to byla ulice ve vilové čtvrti ve východní části města, s původním názvem Bubeníkova, kde Josef Sakař bydlel. Její severní, delší část, nese Sakařovo jméno od roku 1936 (Příloha LXXXI.).³⁰⁶

V Týně nad Vltavou byla Sakařovým jménem pojmenována ulice v severozápadní části města, kam expandovala urbanizace ve 20. letech 20. století a jež nesla původní název Nová ulice – Husova třída. Jméno po významném rodákovi získala usnesením městského zastupitelstva 23. 10. 1936, k realizaci přejmenování došlo na počátku května roku 1937 (Příloha LXXXII.).³⁰⁷

³⁰⁴ Srov. *Klub přátel Pardubicka*. [online]. [cit. 29. 1. 2017]. Dostupné na WWW: <<http://www.kppardubicka.cz/cs/menu/clanek/434-vydejte-se-ve-stopach-josefa-sakare/>>.

³⁰⁵ BLÜMLLOVÁ, Dagmar. *Sto tváří z jihočeské kulturní historie*. Pelhřimov: Vlastním nákladem, 2000, s. 193.

³⁰⁶ Srov. *Parpedie. Pardubická encyklopedie Klubu přátel Pardubicka*. [online]. [cit. 29. 1. 2017]. Dostupné na WWW: <http://parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=ulice_Sakarova&rozc=v%9Ae>.

³⁰⁷ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou. *Pamětní kniha města Týna nad Vltavou I.*, nesignováno, s. 30.

V Týně nad Vltavou i Pardubicích také nalézneme další pietní připomínku v podobě pamětních desek. V Týně nad Vltavou je to pamětní deska na místě narození Josefa Sakaře, na budově někdejšího kina, přestavěného z původního domu panského zahradníka. Současná adresa je: Zámecké nádvoří, čp. 783. Dnes je zde umístěno Zámecké divadlo. Pamětní deska zde byla odhalena u příležitosti 100. výročí narození Josefa Sakaře v roce 1970 (Příloha LXXXIII.).³⁰⁸

V Pardubicích byla Josefu Sakařovi odhalena pamětní deska na domě čp. 287, kde prožil většinu svého života, 15. prosince 1987, jako připomínka 50. výročí od úmrtí (Příloha LXXXIV.).³⁰⁹

V Týně nad Vltavou se rovněž nachází hrob rodiny Sakařovy, přímo u obvodové zdi hřbitovního kostelíka sv. Víta (Příloha LXXXV.). Náhrobek z černého leštěného mramoru nese text vyražený zlatým písmem: „*Antonín Sakař, panský zahradník, * 14. 6. 1827 + 31. 7. 1897; jeho manželka Anna Sakařová roz. Hallová * 14. 12. 1834 + v roce 1925; jeho dcera Aloisie Sakařová * 19. 6. 1864 + 1. 3. 1934; jeho syn profesor Josef Sakař * 29. 4. 1870 + 25. 11. 1937.*“³¹⁰ Jak lze vyvodit z životopisných dat popsaných v této práci, některé údaje na náhrobku jsou chybné a nepřesné. Předně: Anna Sakařová rozená Hallová nezemřela v roce 1925, ale 6. 6. 1916 v Pardubicích. Rovněž Aloisie Sakařová nezemřela 1. 3. 1934, ale 28. 2. 1934. Nesprávné datum nekoresponduje ani s datem pohřbu, který se konal 3. 3. 1934, není tedy jasné, proč je na náhrobku první březen. Shodou okolností došlo rovněž ke zmatení dat na smutečním oznámení Aloisie Sakařové, které nechal vytisknout Josef Sakař: je zde zaznamenáno datum úmrtí 28. února, vykropení tělesné schránky zesnulé v Praze 2. března a uložení do rodinné hrobky 3. února.³¹¹

Domnívám se, že k vytesání nesprávných životopisných údajů na náhrobní desce došlo v důsledku jejího pozdějšího pořízení, pravděpodobně až v roce 1939. Ve sbírce Městského muzea Týn nad Vltavou se dochoval dopis pražského advokáta JUDr. Františka Singera z 22. 6. 1939, v němž zmiňuje, že obdržel účet od hrobníka z Týna nad Vltavou a dotazuje se, zda již byl postaven pomník a zda: „... *tento pomník odpovídá intencím zemřelého p. prof. Sakaře.*“³¹²

³⁰⁸ Datace na pamětní desce.

³⁰⁹ E-mail od Mgr. Aleše Kotyka, z 30. 1. 2017, archiv autorky.

³¹⁰ Hrob rodiny Sakařovy na hřbitově v Týně nad Vltavou.

³¹¹ Srov. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsíbírka historická, i. č. 14149.

³¹² Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsíbírka historická, i. č. 14179.

Vzhledem k neexistenci příbuzenstva rodiny Sakařovy je hrob již léta opuštěný, opečovávaný místními dobrovolníky a městem Týnem nad Vltavou. Do budoucna by jistě bylo vhodné opravit nesprávné údaje na rodinném hrobě Sakařových, což se pokusím iniciovat.

Závěr

Předkládaná diplomová práce si kladla za cíl zmapovat život a dílo historika, kněze a pedagoga Josefa Sakaře, analyzovat a porovnat prameny, určit jeho významné životní hodnoty a klíčové události, rozkrýt předivo jeho přátelských a rodinných vazeb a nalézt osobnosti, které ovlivnily jeho život. Ze zjištěných skutečností dále vysledovat možné inspirace pro vychovatele v současnosti.

Jak je z práce zřejmé, dílo Josefa Sakaře je nesmírně obsáhlé. Měl neuvěřitelně široký záběr, jehož jednotící linií byla historie a ochrana movitého i nemovitého kulturního dědictví dvou nejdůležitějších míst jeho života, jimiž byla města Týn nad Vltavou a Pardubice. Stejně tak bohatý byl jeho život. Neměl sice vlastní rodinu, ale i přesto, nebo snad právě proto, se zdá, jakoby stihl za nedlouhý čas, který mu byl vyměřen, obsáhnout tolik činností, vykonat tolik práce a ovlivnit takové množství osobností, že by to jinému vystačilo na několik životů.

Shromáždila jsem veškeré dostupné primární prameny, které k osobě Josefa Sakaře existují. Zmapovala jsem celou jeho širokou rodinu, včetně vzdálenějšího příbuzenstva. Za nejceněnější u této práce považuji to, že se zde objevují dosud neznámé a nepublikované skutečnosti a částečně tak byla možná náprava dosud tradovaných omylů, jakými byly například Sakařovo bydliště v Praze, jeho politická příslušnost či nesprávné údaje o jeho rodině a rodinných vztazích. Obrovským bonusem je určení množství fotografií ze Sakařovy pozůstalosti a přiřazení jmen dosud neznámým osobám, včetně jeho nejbližších.

Z klíčových okamžiků Sakařova života vyplývá jeho laskavá a nezištná povaha, s níž pomáhal potřebným, skromnost a pokora, ale také nekompromisní, až rigorózní postoje, pokud se jednalo o záměry likvidace kulturních a historických památek. Nad obsáhlostí jeho rukopisné pozůstalosti se mi až tájí dech při představě, kolik hodin, dnů a roků poctivé a úmorné práce je v nich skryto. Evokují ve mně představu nevelkého, kulaťoučkého muže s brýlemi, sedícího u stolu plného množství historických dokumentů, pokrývajících drobným písmem prázdné stránky, vytržené z linkovaných sešitů formátu A5. Přepisuje, doplňuje – a vystačí si přitom jen s obyčejnou tužkou a gumou a svými nezměrnými vědomostmi. Bez pomoci techniky, encyklopedií nebo vyhledavačů. A přitom vše logicky člení do přehledných celků a opatřuje podrobnými rejstříky.

Díky tomu, že jsem měla možnost probádat kompletní pozůstalost Josefa Sakaře, držet v rukách jeho rukopisy, soukromou korespondenci i všechna publikovaná díla, naskytla se mi vzácná možnost setkat se s ním „tváří v tvář“. Promlouval ke mně prostřednictvím dochovaných dokumentů tak živě, jako bychom se nemíjeli v čase, který nás odděluje celým dlouhým stoletím (mezi profesorovým a mým narozením leží 101 let). Pro charakteristiku profesorovy osobnosti se mi po všech těchto zkušenostech neustále vybavuje jedno jediné slovo – autentičnost. Ano, Josef Sakař byl skutečně opravdový, ve všem co dělal. Při bádání, psaní, při výuce i v osobním životě. Žil a pracoval s opravdovým nasazením. Nic nezastíral, tak jak myslel, také konal. Proto se jej bolestně dotýkalo, když se ze strany svých kolegů či přátel setkával s nepochopením. Ale dokázal svůj názor vyargumentovat, obhájit a přesvědčit o jeho správnosti ostatní.

Dokázal být „Pepíčkem Sakařem“ pro své přátele, možná někdy trochu úsměvným se svým stále přítomným parapletem a jízdami řády celé Evropy v zápisníku; autoritativním a zároveň laskavým pedagogem pro své žáky, který si dokázal získat jejich úctu a obdiv bez servilnosti či přílišné tvrdosti, jen díky síle své osobnosti, čestnosti a opravdovosti; i neúnavným badatelem na poli regionální historie. Josef Sakař byl opravdový – opravdový ve všech svých činech i jednáních. Takto se ukázal také jako pedagog v nejširším slova smyslu, tj. člověk, který usiloval o kultivaci lidství, nejen u svých žáků, ale celé společnosti. To je, myslím, tou největší inspirací a poselstvím pro současnost.

Seznam použitých zdrojů

Literatura:

Archiv český čili staré písemné památky české a moravské, sebrané z archivů domácích i cizích. XX. díl. Praha: František Dvorský, 1902.

BLÜMLOVÁ, Dagmar. *Sto tváří z jihočeské kulturní historie.* Pelhřimov: Vlastním nákladem, 2000. ISBN 80–902584–6–8.

ČECHOVÁ, Blanka. Pijte za pokutu. *Tajemství české minulosti*, 2011, čís. 11.

ČAPKA, František. *Dějiny českých zemí 1800 – 1918.* 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, 2003.

Dějepisec města Pardubic prof. Jos. Sakař mrtev. *Večerník Práva lidu*, 1937, roč. 25, 27. 11. 1937.

GREGOR, Vladimír.; SEDLICKÝ, Tibor. *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku.* 2. vydání. Praha: Supraphon, 1990.

KÁDNER, Otakar. *Vývoj a dnešní soustava školství.* 1. díl. Praha: Sfinx, 1929.

KOTYK, Jiří. Jan z Pernštejna a jeho podíl na stavovském odboji roku 1547. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1981, roč. 16, č. 5.

KOTYK, Jiří. Josef Sakař. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1975, roč. 10, č. 7 – 8.

KOTYK, Jiří. Nové poznatky k životopisu prof. Josefa Sakaře. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1980, roč. 15, č. 6.

KOTYK, Jiří. Zde zemřel historiograf Pardubic. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1982, roč. 17, č. 11 – 12.

MATUŠEK, Josef. *Češi v Chorvatsku.* Daruvar: Nakladatelství Jednota Daruvar, 1994. ISBN 953–96028–1–5.

NAVRÁTILOVÁ, Alexandra. *Namlouvání láska a svatba v české lidové kultuře.* Praha: Vyšehrad, 2012. ISBN 978–80–7429–238–5.

Pardubické kostely a památky. Pardubice: Vydal za spolupráce dp. arciděkana Vincence Šetiny Emil Krbec, 1940.

PEREMSKÁ, Lenka. *Váš rodokmen krok za krokem.* Praha: Cpress. ISBN 978–80–264–0274–4.

Profesor J. Sakař z Pardubic. *Obzor Chrudimska*, 1937, roč. 14, č. 48.

Progam Sjezdu rodáků. *Vltavín*, 1935, roč. 5, č. 6 .

ŘEZNIČKOVÁ, Kateřina. *Študáci a kantoři za starého Rakouska. České střední školy v letech 1867 – 1918*. Praha: Libri, 2007. ISBN 80–7277–163–9.

SAKAŘ, Josef. Albert ze Šternberka. *Výroční zpráva c. k. české vyšší školy reálné v Pardubicích vydaná za školní rok 1902: zpráva XXVI.: školní rok od založení ústavu 39*. Pardubice: C. k. vyšší škola reálná, 1902.

SAKAŘ, Josef. *Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí*. Týn nad Vltavou: Jan Kučera, 1905.

SAKAŘ, Josef. *Dějiny města Týna nad Vltavou a okolí*. I. díl. Druhé, doplněné vydání. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1935.

SAKAŘ, Josef. *Dějiny města Týna nad Vltavou a okolí*. II. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1934.

SAKAŘ, Josef. *Dějiny města Týna nad Vltavou a okolí*. III. díl. Týn nad Vltavou: Bohuslav Kučera, 1936.

SAKAŘ, Josef. *Dějiny města Týna nad Vltavou a okolí*. IV. díl. Týn nad Vltavou: nákladem Vlastivědného kroužku musea v Týně nad Vltavou, 1957.

SAKAŘ, Josef. *Dějiny Pardubic nad Labem*. I. díl, část 1. Pardubice: nákladem města Pardubic, 1920.

SAKAŘ, Josef. *Dějiny Pardubic nad Labem*. I. díl, část 2. Pardubice: nákladem města Pardubic, 1923.

SAKAŘ, Josef. *Dějiny Pardubic nad Labem*. II. díl, část 1. Pardubice: nákladem města Pardubic, 1924.

SAKAŘ, Josef. *Dějiny Pardubic nad Labem*. II. díl, část 2. Pardubice: nákladem města Pardubic, 1925.

SAKAŘ, Josef. *Dějiny Pardubic nad Labem*. III. díl, část 1. Pardubice: nákladem města Pardubic, 1926.

SAKAŘ, Josef. *Dějiny Pardubic nad Labem*. III. díl, část 2. Pardubice: nákladem města Pardubic, 1927.

SAKAŘ, Josef. *Dějiny Pardubic nad Labem*. IV. díl, část 1. Pardubice: nákladem města Pardubic, 1928.

SAKAŘ, Josef. *Dějiny Pardubic nad Labem*. IV. díl, část 2. Pardubice: nákladem města Pardubic, 1930.

SAKAŘ, Josef. *Dějiny Pardubic nad Labem*. IV. díl, část 3. Pardubice: nákladem města Pardubic, 1931.

SAKAŘ, Josef. *Dějiny Pardubic nad Labem*. IV. díl, část 4. Pardubice: nákladem města Pardubic, 1933.

SAKAŘ, Josef. *Dějiny Pardubic nad Labem*. V. díl. Pardubice: nákladem města Pardubic, 1935.

SAKAŘ, Josef. *Dějiny stavu selského v Čechách*. Třeboň: Národní jednota Pošumavská, nedatováno.

SAKAŘ, Josef. Kairo. *Studentská hlídka. List katol. studentstva československého*, 1911, roč. 3, č. 9.

SAKAŘ, Josef. Kollegiátní kapitula v Týně nad Vltavou. *Budivoj*, 1896, roč. 32, č. 90.

SAKAŘ, Josef. Okres Hlubocký. In: *Království České III., Jižní Čechy*. Praha: Nakladatelství Pavla Körbra, 1908.

SAKAŘ, Josef. Okres Vltavotýnský. In: *Království České III., Jižní Čechy*. Praha: Nakladatelství Pavla Körbra, 1908.

SAKAŘ, Josef. Sbor bratří českých v Týně nad Vltavou. *Blahověst*, 1893, s. 553.

SAKAŘ, Josef. Slavný sjezd. *Vltavín*, 1935, roč. 5, č. 14.

SAKAŘ, Josef. Solní komora v Týně nad Vltavou. *Časopis Musea Království českého*, 1897, roč. 71.

SAKAŘ, Josef. *Staré Pardubice*. Pardubice: nákladem města Pardubic, 1929.

Slavnostní odevzdání zámku pardubické veřejnosti. *Východočeský republikán*, 1921, roč. 3, č. 16.

SOMR, Miroslav. *Dějiny školství a pedagogiky*, 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987.

SUDOVÁ, Martina. Historie českých muzeí. *Vltavín*, 2014, č. 4, nečíslováno.

SUDOVÁ, Martina. Příbuzní historika Josefa Sakaře žijí v Chorvatsku. *Výběr*, 2005, roč. 42, č. 2.

SUDOVÁ, Martina. *Židovství na Vltavotýnsku*. Týn nad Vltavou: Město Týn nad Vltavou – Městské muzeum, 2003.

THEIN, Pavel. Josef Sakař. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1970, roč. 5, č. 7 – 8.

VALIŠOVÁ, Alena; KASÍKOVÁ, Hana. *Pedagogika pro učitele*. 2. vyd. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3357-9.

VOREL, Petr. *Páni z Pernštejna. Vzestup a pád rodu zubří hlavy v dějinách Čech a Moravy*. Praha: Rybka Publishers, 2003. ISBN 80–86182–24–X.

Zákon říšský ze dne 2. května 1883 č. 53 ř. z. kterýmž se mění některá ustanovení zákona ze dne 14. května 1869 č. 62 ř. z. In: ČELAKOVSKÝ, Jaromír. *Zákony a nařízení u věcech obecného a pokračovacího školství, na ten čas platné v království Českém*. Třetí rozmnožené vydání. Praha: Edward Grégr, 1886.

Za prof. Josefem Sakařem. 72. *Výroční zpráva čsl. Státní reálky v Pardubicích 1937 – 1938*. Pardubice: Státní československá reálka, 1938.

Zemřel čestný občan, vědec a přítel. *Večerní České Slovo*. Příloha k deníku České slovo, 27. 11. 1937.

Archivní prameny:

Album rodiny Sakařových. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsběrka fotografie, filmy, i. č. 54789.

Budova Státní reálné školy v Pardubicích na dobové pohlednici. Cca počátek 20. stol. Archiv autorky.

Datace na pamětní desce.

E-mail od Mgr. Aleše Kotyka, z 30. 1. 2017, archiv autorky.

E-mail od Mgr. Aleše Kotyka, z 2. 11. 2016, archiv autorky.

E-mail od Mgr. Martina Rechtorika, archiváře BiHK, z 11. 8. 2016. Archiv autorky.

Fotoarchiv autorky.

Fotografie ve vlastnictví soukromého sběratele. Archiv autorky.

Fotografie z rodinného alba Miroslava Sambolka. Archiv autorky.

Fotografie z památníku Maxmiliany Sakařové ve vlastnictví Miroslava Sambolka. Archiv autorky.

Hrob rodiny Sakařovy na hřbitově v Týně nad Vltavou.

JIROUŠEK, Miloš. *Rekonstrukce zříceniny Kunětická hora Muzejním spolkem v Pardubicích*. Brno, 2010. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Fakulta filozofická. Vedoucí práce PhDr. Jiří Kroupa, CSc.

Katastrální úřad pro Pardubický kraj, Pozemková kniha Katastrální obce Pardubice, knih. vložka č. 1894, Dům čp. 287 na Bílém předměstí.

Korespondence s Miroslavem Sambolkem. Archiv autorky.

KOTYK, Aleš. *Život a dílo Josefa Sakaře*. Hradec Králové, 1987. Diplomová práce. Pedagogická fakulta Hradec Králové. Katedra historie. Vedoucí práce Doc. PhDr. Karel Štefek.

Kunětická hora na pohlednici z r. 1897. Archiv autorky.

Louňovice pod Blaníkem. Pohlednice z roku 1910. Archiv autorky.

Městská část Praha 1, Úřad městské části, Odbor matrik, Oddělení matrik, Matrika zemřelých do r. 1950, zápis č. 119 z 25. 11. 1937.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou. Pamětní kniha města Týna nad Vltavou I., nesignováno.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou. Pamětní kniha města Týna nad Vltavou II., nesignováno.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 13035 (kabátek) a 13036 (čepička).

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14102.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14003.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14005.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14007.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14008.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14009.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14013.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14015.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14018.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14019.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14020.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14021.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14023.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14026.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14027.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14028.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14029.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14030.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14038.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14041.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14043.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14045.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14046.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14047.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14054.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14056.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14058.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14060.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14065.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14066.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14069.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14073.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14078.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14079.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14083.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14087.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14093.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14094.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14099.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14102.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14104.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14105.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14107.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14108.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14109.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14110.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14111.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14122.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14125.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14130.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14131.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14140.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14146.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14149.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14151.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14153.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14154.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14155.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14156.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14157.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14158.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14159.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14160.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14161.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14162.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14163.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14164.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14165.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14166.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14167.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14168.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14169.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14173.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14175.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14179.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14180.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14181.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14186.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14220.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14225.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 17008.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 30386.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 34463.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 34464.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 34465.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 34946.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 34947.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 47444.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 47991.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 50207.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 60675.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond Rodáci, Josef Sakař, nesignováno.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 3614.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 9663.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 9880.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 9890.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 14186.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 17571.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 17586.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 18338.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 18577.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 18955.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 20187.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 22426.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 24950.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 28319.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 45164.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 45396.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 46341.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 46387.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 53356.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 60507.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 60527.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 60568.

Pamětní deska Josefa Sakaře na domě čp. 287 v Sakařově ulici v Pardubicích. Foto Mgr. Aleš Kotyk. Archiv autorky.

Pardubický zámek na pohlednici z r. 1920. Archiv autorky.

Sakařova ulice a dům Josefa Sakaře čp. 287. Foto Mgr. Aleš Kotyk. Archiv autorky.

Současná podoba domu č. o. 75, čp. 972 na Korunní třídě, Praha-Vinohrady. Archiv autorky.

Státní oblastní archiv v Praze, Matrika narozených f. ú. Líšnice, inv. č. 7, časové rozmezí 1827 – 1845.

Státní oblastní archiv v Praze, Matrika narozených f. ú. Louňovice, inv. č. 8, časové rozmezí 1848 – 1859.

Státní oblastní archiv v Praze, Matrika narozených f. ú. Louňovice, inv. č. 15, časové rozmezí 1859 – 1881.

Státní oblastní archiv v Praze, Matrika narozených f. ú. Zlatníky, inv. č. 7, časové rozmezí 1785 – 1841.

Státní oblastní archiv v Praze, Matrika oddaných f. ú. Zlatníky, inv. č. 12, časové rozmezí 1842 – 1860.

Státní oblastní archiv Třeboň, Sbírka matrik Jihočeského kraje, Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou, sv. 12, inv. č. 12, časové rozmezí 1834 – 1850.

Státní oblastní archiv Třeboň, Sbírka matrik Jihočeského kraje, Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou, sv. 13, inv. č. 5827, časové rozmezí 1858 – 1866.

Státní oblastní archiv Třeboň, Sbírka matrik Jihočeského kraje, Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou, sv. 14, inv. č. 5828, časové rozmezí 1867 – 1873.

Státní oblastní archiv Třeboň, Sbírka matrik Jihočeského kraje, Matrika narozených f. ú. Týn nad Vltavou, sv. 15, inv. č. 5829, časové rozmezí 1874 – 1880.

Státní oblastní archiv Třeboň, Sbírka matrik Jihočeského kraje, Matrika oddaných f. ú. Bechyně, sv. 21, inv. č. 73, časové rozmezí 1859 – 1889.

Státní oblastní archiv Třeboň, Sbírka matrik Jihočeského kraje, Matrika zemřelých f. ú. Týn nad Vltavou, sv. 34, inv. č. 5848, časové rozmezí 1863 – 1871.

Státní oblastní archiv Třeboň, Sbírka matrik Jihočeského kraje, Matrika zemřelých f. ú. Týn nad Vltavou, sv. 36, inv. č. 5850, časové rozmezí 1890 – 1904.

Státní okresní archiv České Budějovice, fond I. národní škola Týn nad Vltavou, 1833 – 1953, Kronika obecní školy Týn nad Vltavou 1873 – 1893, sig. B2247.

Státní okresní archiv České Budějovice, fond Jirsíkovo státní gymnázium České Budějovice. Karton č. 73, III/b-1.

Státní okresní archiv České Budějovice, fond Jirsíkovo státní gymnázium České Budějovice. Karton č. 73, III/b-3.

Státní okresní archiv České Budějovice, fond Jirsíkovo státní gymnázium České Budějovice. Karton č. 73, III/b-4.

Státní okresní archiv České Budějovice, fond Jirsíkovo státní gymnázium České Budějovice. Karton č. 73, III/b-6.

Státní okresní archiv České Budějovice, fond Jirsíkovo státní gymnázium České Budějovice, protokol o maturitních zkouškách 1891, kniha 1016.

Státní okresní archiv České Budějovice, fond Jirsíkovo státní gymnázium České Budějovice, třídní katalog 1890/91, kniha 32.

Státní okresní archiv České Budějovice, fond Okresní úřad Týn nad Vltavou, Sčítání lidu r. 1890, Koloděje nad Lužnicí, inv. č. 1134, sig. IV/A/e-11.

Státní okresní archiv České Budějovice, fond Okresní úřad Týn nad Vltavou, Sčítání lidu r. 1869, Týn nad Vltavou, inv. č. 1110, sig. IV/A/c-18.

Státní okresní archiv České Budějovice, fond Okresní úřad Týn nad Vltavou, Sčítání lidu r. 1880, Týn nad Vltavou, inv. č. 1123, sig. IV/A/d-11.

Státní okresní archiv Pardubice, Muzejní spolek Pardubice, spisy: Stanovy muzejního spolku, karton č. 18.

TÁBORSKÝ, Ondřej. *Obecní samospráva v Pardubicích 1880 – 1914*. Praha, 2008. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta. Ústav hospodářských a sociálních dějin. Vedoucí práce Prof. PhDr. Jiří Štaif, CSc.

Úřad městyse Štěchovice, Matrika oddaných f. ú. Svatý Kilián, č. 35.

VÁŇOVÁ, Zuzana. *Muzejní spolek v Pardubicích v letech 1918 až 1945*. Pardubice, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice. Fakulta filozofická. Ústav historických věd. Vedoucí práce PhDr. František Šebek.

Východočeské muzeum v Pardubicích, Sbírka Slavín, Josef Sakař, i. č. SI0420/010.

Východočeské muzeum v Pardubicích, Sbírka Slavín, Josef Sakař, i. č. SI0420/011.

Východočeské muzeum v Pardubicích, Sbírka Slavín, Josef Sakař, i. č. SI0420/012.

Východočeské muzeum v Pardubicích, Sbírka Slavín, Josef Sakař, i. č. SI0420/013.

Východočeské muzeum v Pardubicích, Sbírka Slavín, Josef Sakař, i. č. SI0420/021.

Východočeské muzeum v Pardubicích, Sbíрка Slavín, Josef Sakař, i. č. SI0420/021/1.

Východočeské muzeum v Pardubicích, Sbíрка Slavín, Josef Sakař, i. č. SI0420/021/2.

Východočeské muzeum v Pardubicích, Sbíрка Slavín, Josef Sakař, i. č. SI0420/021/3.

Vzpomínky Sakařova žáka Adolfa Kordy, ze soukromého archivu Aleše Kotyky, kopie v archivu autorky.

Vzpomínky Sakařova žáka Viléma Duška, strojopis, ze soukromého archivu Aleše Kotyky, kopie v archivu autorky.

On-line zdroje:

Arcibiskupství pražské. Polesí Vysočina. [online]. [cit. 22. 12. 2016]. Dostupné na WWW: <<http://www.apha.cz/polesivysocina>>.

CABALOVÁ, Kristína. *Štěchovice v čase. Geografie malého regionu* [online]. [cit. 27. 12. 2016]. Dostupné na WWW: <<http://www.stechovice.info/file.php?nid=10017&oid=4511897>>.

Encyklopedie Českých Budějovic [online]. [cit. 27. 12. 2016]. Dostupné na WWW: <<http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/gymnazia>>.

Historie trampské osady Ztracená naděje [online]. [cit. 27. 12. 2016]. Dostupné na WWW: <<https://sites.google.com/site/nastrampvto/abc/z/toztracenanadejepraha1918/vznik1osadztracenanadeje1918>>.

Hrady. Louňovice pod Blaníkem. [online]. [cit. 22. 12. 2016]. Dostupné na WWW: <http://www.hrady.cz/wnd_show_text.php?tid=3373>.

Klub za starou Prahu. [online]. [cit. 11. 1. 2017]. Dostupné na WWW: <<http://www.zastarouprahu.cz/historie>>.

Klub přátel Pardubicka. [online]. [cit. 29. 1. 2017]. Dostupné na WWW: <<http://www.kppardubicka.cz/cs/menu/clanek/434-vydejte-se-ve-stopach-josefa-sakare/>>.

Parpedie. Pardubická encyklopedie Klubu přátel Pardubicka. [online]. [cit. 29. 12. 2016]. Dostupné na WWW: <<http://parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=Casopisy&rozc=v%9Ae>>.

Parpedie. Pardubická encyklopedie Klubu přátel Pardubicka. [online]. [cit. 30. 12. 2016]. Dostupné na WWW: <http://parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=Frantisek_Karel_Potesil&rozc=v%9Ae>.

Parpedie. Pardubická encyklopedie Klubu přátel Pardubicka. [online]. [cit. 30. 12. 2016]. Dostupné na WWW:
<http://parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=Frantisek_Kuchynka&rozc=v%9Ae>.

Parpedie. Pardubická encyklopedie Klubu přátel Pardubicka. [online]. [cit. 29. 12. 2016]. Dostupné na WWW:
<http://www.parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=Obcansky_klub>.

Parpedie. Pardubická encyklopedie Klubu přátel Pardubicka. [online]. [cit. 29. 12. 2016]. Dostupné na WWW:
<<http://parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=Realka&rozc=v%9Ae>>.

Parpedie. Pardubická encyklopedie Klubu přátel Pardubicka. [online]. [cit. 29. 1. 2017]. Dostupné na WWW:
< http://parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=ulice_Sakarova&rozc=v%9Ae >.

Parpedie. Pardubická encyklopedie Klubu přátel Pardubicka. [online]. [cit. 29. 12. 2016]. Dostupné na WWW:
<http://www.parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=Ustredni_matice_skolska&rozc=v%9Ae>.

Státní oblastní archiv Praha, Kutná Hora (Římskokatolická církev), Matrika narozených f. ú. Kutná Hora, inv. č. Kutná Hora 42, B XVIII, časové rozmezí 1887 – 1892 [online]. [cit. 27. 12. 2016]. Dostupné na WWW: <<http://ebadatelna.soapraha.cz/d/7434/69>>.

Státní oblastní archiv Praha, Kutná Hora (Římskokatolická církev), Matrika narozených f. ú. Kutná Hora, inv. č. Kutná Hora 61, Narození/Index, časové rozmezí 1868 – 1915 [online]. [cit. 27. 12. 2016]. Dostupné na WWW:
<<http://ebadatelna.soapraha.cz/d/74353/37769>>.

Státní okresní archiv Pardubice, fond Archiv města Pardubice, kniha 1, SK 1050.
Státní okresní archiv Pardubice, Pamětní kniha kom. města Pardubice, díl II., s. 384 [online]. [cit. 27. 1. 2017]. Dostupné na WWW:
<<http://archivpu.cz/Kronika%20m%ECsta%20Pardubic/index.html>>.

Státní okresní archiv Pardubice, Pamětní kniha kom. města Pardubice, díl II., s. 385 [online]. [cit. 27. 1. 2017]. Dostupné na WWW:
<<http://archivpu.cz/Kronika%20m%ECsta%20Pardubic/index.html>>.

Státní okresní archiv Pardubice, Pamětní kniha kom. města Pardubice, díl II., s. 386 [online]. [cit. 27. 1. 2017]. Dostupné na WWW:
<<http://archivpu.cz/Kronika%20m%ECsta%20Pardubic/index.html>>.

Státní okresní archiv Pardubice, Pamětní kniha kom. města Pardubice, díl II., s. 408 [online]. [cit. 27. 1. 2017]. Dostupné na WWW:
<<http://archivpu.cz/Kronika%20m%ECsta%20Pardubic/index.html>>.
Státní okresní archiv Pardubice, Pamětní kniha kom. města Pardubice, díl II., s. 412 [online]. [cit. 27. 1. 2017]. Dostupné na WWW:
<<http://archivpu.cz/Kronika%20m%ECsta%20Pardubic/index.html>>.

Státní okresní archiv Pardubice, Pamětní kniha kom. města Pardubic, díl II., s. 423
[online]. [cit. 27. 1. 2017]. Dostupné na WWW:
<<http://archivpu.cz/Kronika%20m%ECsta%20Pardubic/index.html>>.

Státní okresní archiv Pardubice, Pamětní kniha kom. města Pardubic, díl II., s. 424
[online]. [cit. 27. 1. 2017]. Dostupné na WWW:
<<http://archivpu.cz/Kronika%20m%ECsta%20Pardubic/index.html>>.

Státní okresní archiv Pardubice, Pamětní kniha kom. města Pardubic, díl II., s. 561
[online]. [cit. 29. 1. 2017]. Dostupné na WWW:
<<http://archivpu.cz/Kronika%20m%ECsta%20Pardubic/index.html>>.

Wikipedia. Dolní Břežany. [online]. [cit. 22. 12. 2016]. Dostupné na WWW:
<https://cs.wikipedia.org/wiki/Dolní_Břežany>.

Wikipedia. Louňovice pod Blaníkem. [online]. [cit. 22. 12. 2016]. Dostupné na WWW:
<https://cs.wikipedia.org/wiki/Louňovice_pod_Blaníkem>.

Přílohy

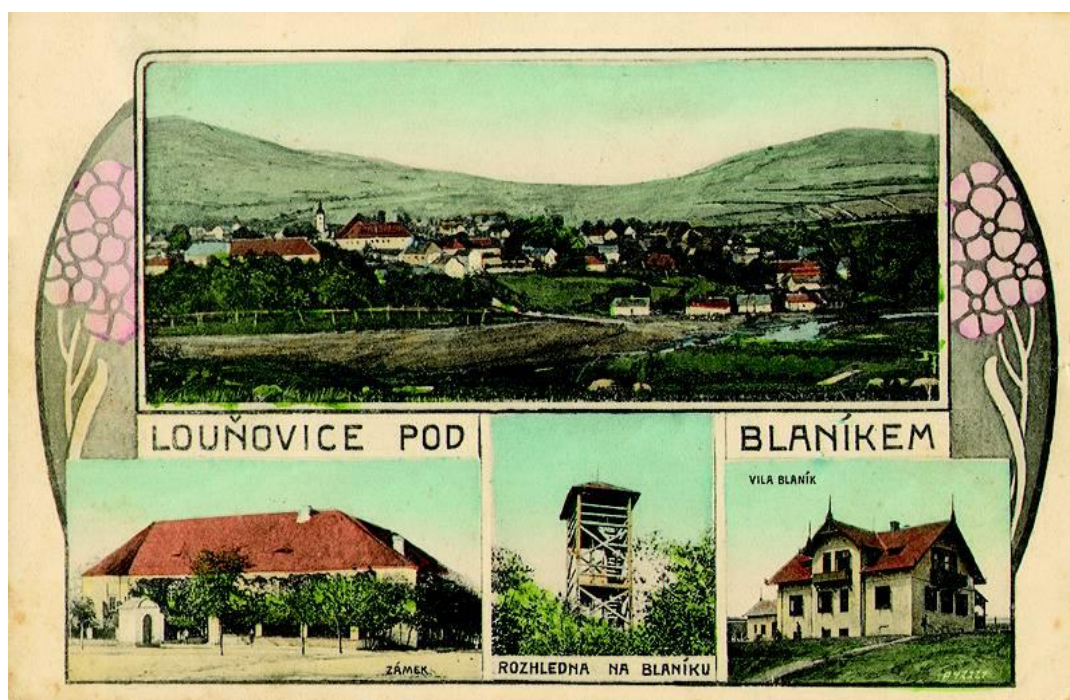

Příloha I.

Antonín Sakař.

Fotografie z rodinného alba Miroslava Sambolka.

Archiv autorky.

Příloha II.

Louňovice pod Bláníkem, vlevo dole budova zámku. Pohlednice z roku 1910.

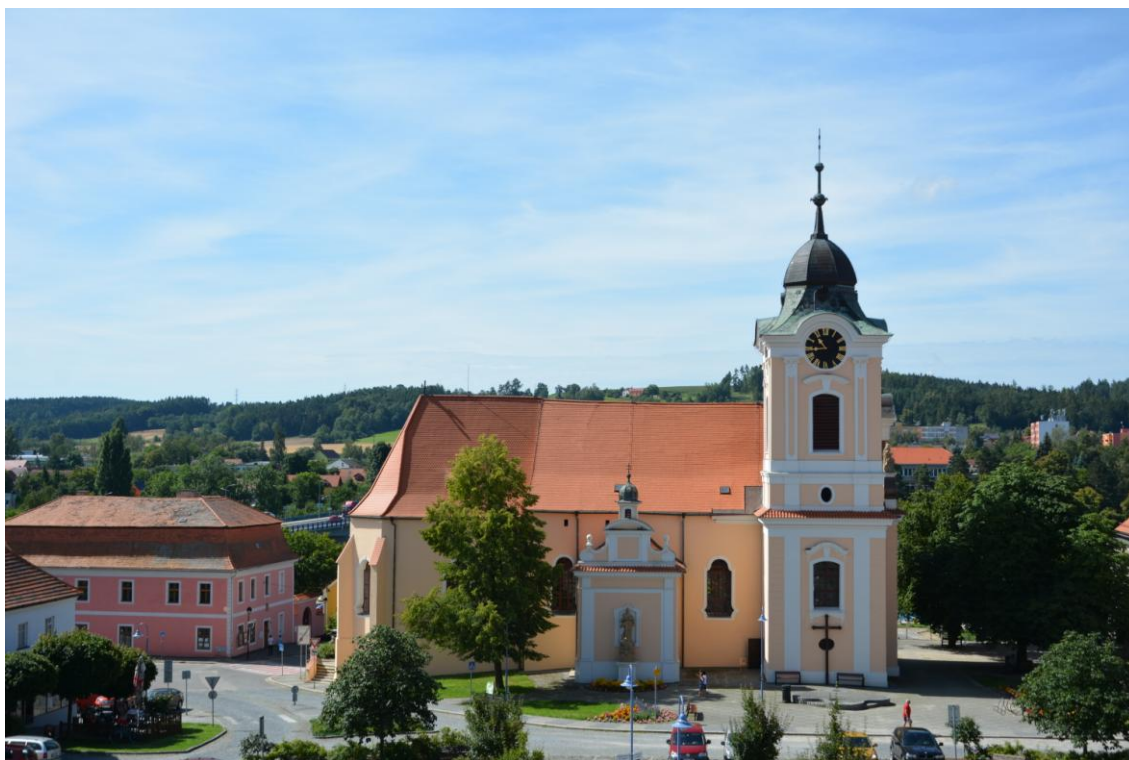
Archiv autorky.

Příloha III.

Sad u kostela sv. Jakuba na konci 19. stol.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 20187.

Příloha IV.

Jediná dochovaná lípa u kostela sv. Jakuba.

Foto M. Bžoch, DiS. Archiv autorky.

Příloha V.

Kaštany za budovou Vinařického školy ve 20. letech 20. stol.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 60527.

Příloha VI.

Začátek aleje u kaple Panny Marie Karlovské.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 60568.

Příloha VII.

Pohled z věže kostela sv. Jakuba, v pozadí někdejší hradiště s Bedřichovými sady.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 9663.

Příloha VIII.

Topolová alej v Podskalí na fotografii z r. 1985.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 28319.

Příloha IX.

Anna Sakařová (roz. Hallová) ve věku 38 let.

Album rodiny Sakařových. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 54789.

Příloha X.

Vojtěch Halla a Marie Hallová v roce 1866.

Fotografie. Na zadní straně věnování dceři Anně: „Liebe Tochter Anna. Wir küssen dich beide herzlich neme von deine Gute Eltern aus Grose Liebe das Andenken fir deine Freide. Ich Lebe mit Vatter 46 Jar Mit Gottes Segen Arbeitsom und Glücklich und Erlich Gute Namen Verlasen Wir Euch. Vatter ist alt 66 Jahr Mutter ist 62 Jahr Lis Heinle Gott Lob beide Gesund. 23. Setember das Jahr 1866 noch bei Leben beide Elter Adalberd Mara Halla, Kirsner.“ Překlad: „Milá dcero Anno, líbáme tě oba srdečně, vezmi si od svých dobrých rodičů z velké lásky upomínku pro tvé potěšení. Žiji s otcem 46 let s božím požehnáním pracovitě a šťastně a poctivě, dobré jméno jsme vám zachovali. Otec je stár 66 let, matka je 62 let, chvála nebeskému Bohu oba zdraví. 23. září roku 1866 ještě při životě oba rodiče Vojtěch a Marie Hálovi, kožešník“.

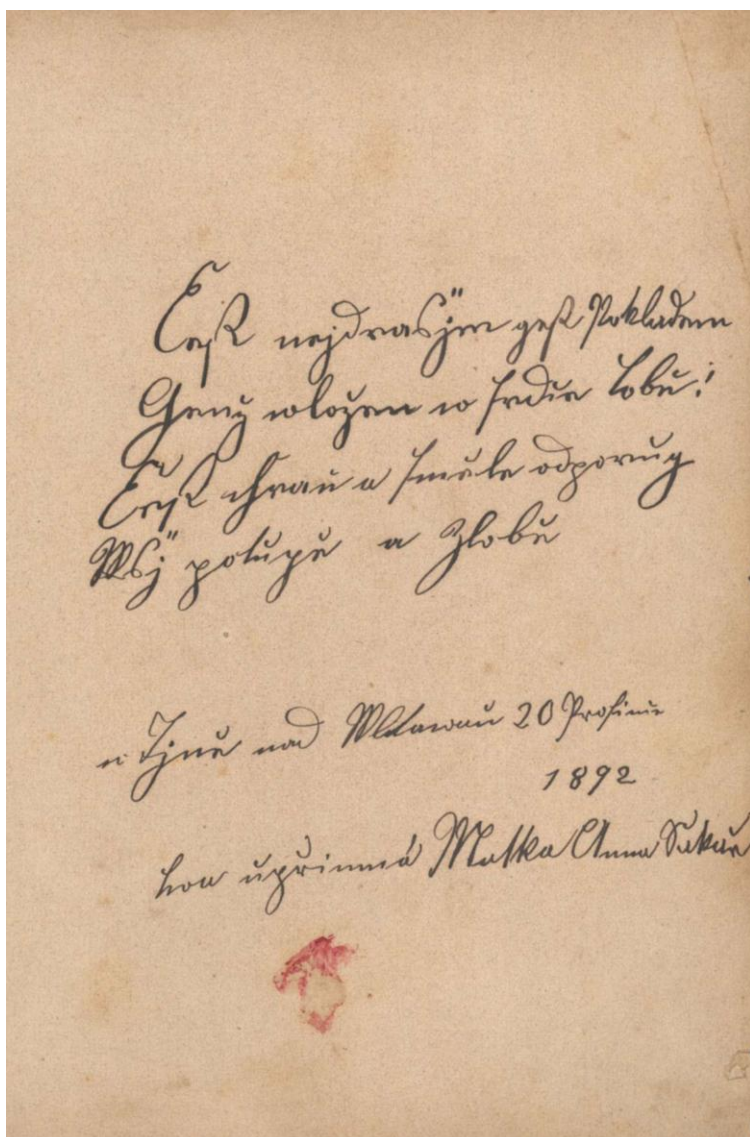
Album rodiny Sakařových. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsběrka fotografie, filmy, i. č. 54789.

Příloha XI.

Babička Marie Sakařová (roz. Hallová) s vnukem Josefem Sakařem na klíně, dvěma neznámými chlapci, v pozadí stojící Antonín Sakař.

Album rodiny Sakařových. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 54789.

Příloha XII.

List z památníku Maxmiliany Sakařové, věnování od její matky Anny Sakařové:

„Čest nejdražším jest pokladem,

Jenž vložen v srdce Tobě!

Čest chraň a směle odporuj

Vší potupě a zlobě.

V Týně nad Vltavou 20. prosince 1892

Tvá upřímná matka Anna Sakařová.“

Fotografie z památníku Maxmiliany Sakařové ve vlastnictví Miroslava Sambolka.
Archiv autorky.

Příloha XIII.

Bedřich Sakař ve vojenské uniformě.

Album rodiny Sakařových. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 54789.

Příloha XIV.

Bedřich Sakař s manželkou. Kutná Hora 1880.

Album rodiny Sakařových. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 54789.

Příloha XV.

Dcera Bedřicha Sakaře, pravděpodobně Marie.

Album rodiny Sakařových. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 54789.

Příloha XVI.

Antonín Sakař, foceno v chorvatském Sisaku.

Fotografie z rodinného alba Miroslava Sambolka.

Archiv autorky.

Příloha XVII.

Antonín Sakař, s manželkou (sedící) a potomky. Foceno v Sisaku kol. r. 1910.

Fotografie z rodinného alba Miroslava Sambolka.

Archiv autorky.

Příloha XVIII

Ludvík Sakař, poštovní úředník.

Fotografie z rodinného alba Miroslava Sambolka.

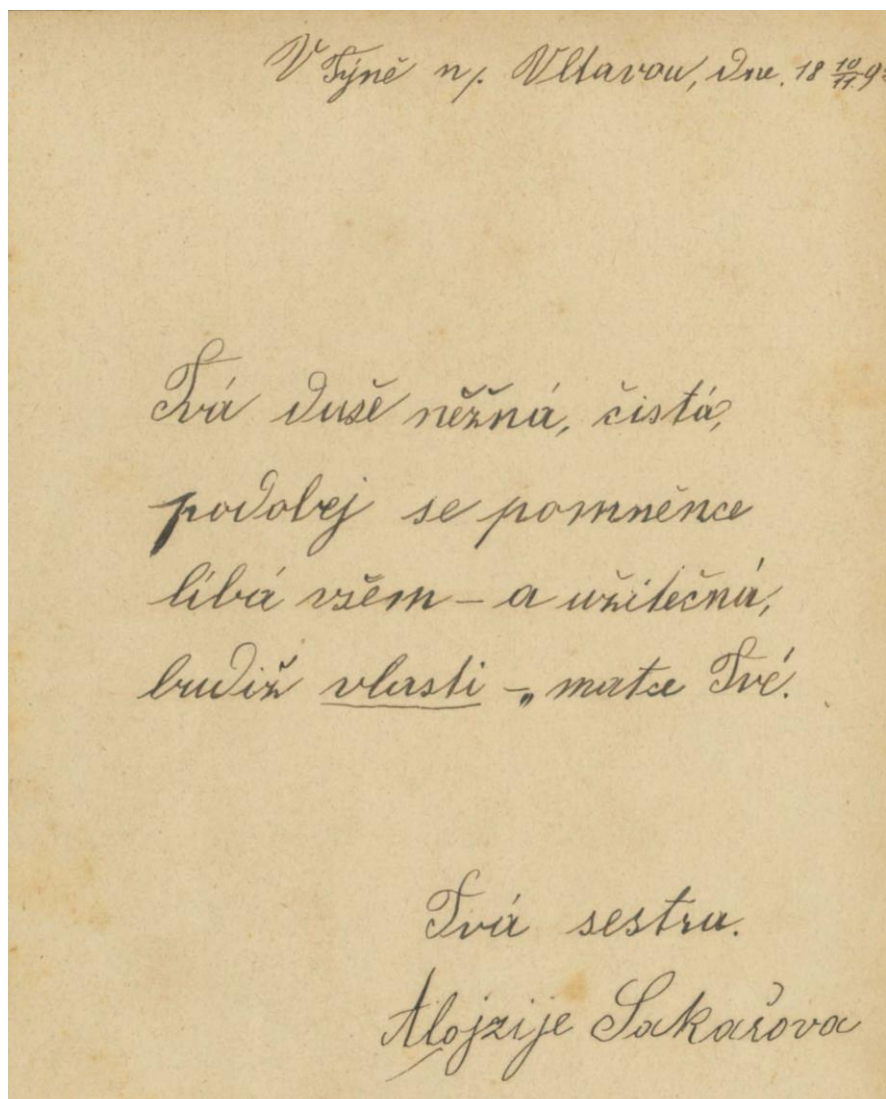
Archiv autorky.

Příloha XIX.

Aloisie Sakařová.

Album rodiny Sakařových. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 54789.

Příloha XX.

List z památníku Maxmiliany Sakařové, věnování od sestry Aloisie.

Fotografie z památníku Maxmiliany Sakařové ve vlastnictví Miroslava Sambolka.

Archiv autorky.

Příloha XXI.

Maxmilian Sakařová.

Album rodiny Sakařových. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 54789.

Příloha XXII.

List z památníku Maxmiliany Sakařové, kresba Josefa Sakaře z r. 1892.

Fotografie z památníku Maxmiliany Sakařové ve vlastnictví Miroslava Sambolka.

Archiv autorky.

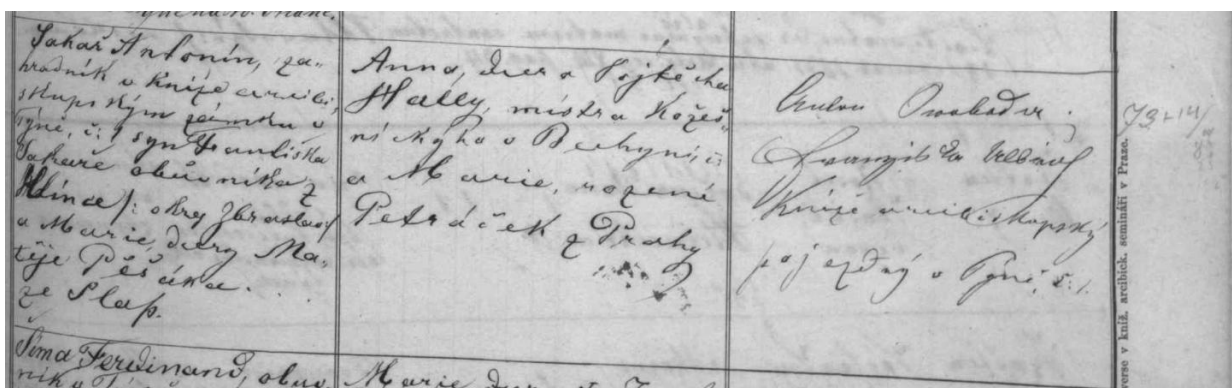
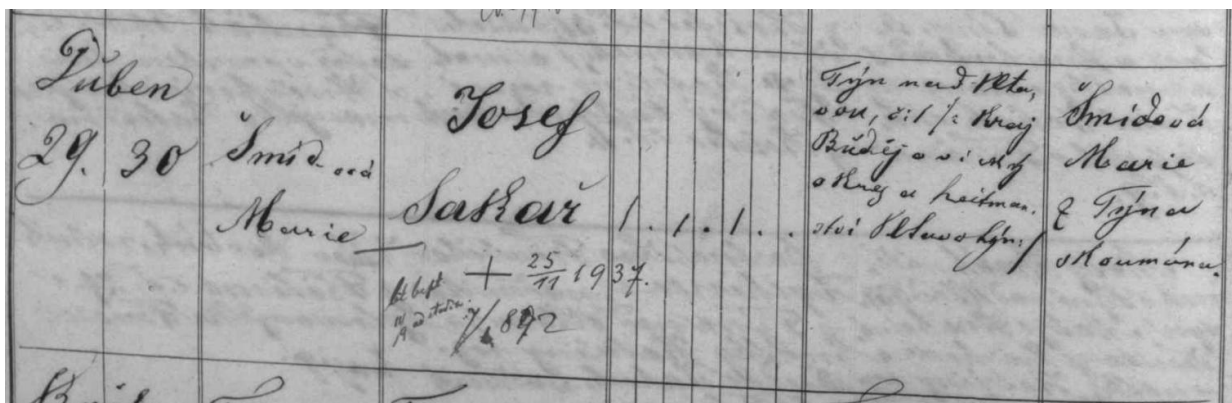

Příloha XXIII.

Rodný dům Josefa Sakaře v Týně nad Vltavou. Počátek 20. stol.

Fotografie ve vlastnictví soukromého sběratele.

Archiv autorky.

Příloha XXIV.

Matriční záznam narození Josefa Sakaře.

Státní oblastní archiv Třeboň, Sběrka matrik Jihočeského kraje, Matrika narozených f. ú.
Tým nad Vltavou, sv. 14, inv. č. 5828, časové rozmezí 1867 – 1873, folio 120.

Příloha XXV.

Křtící oděv Josefa Sakaře, sbírkové předměty Městského muzea Týn nad Vltavou.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 13035 (kabátek) a 13036 (čepička).

Účinný den, kdy s chotí v lásce
společně nasvěcení sobě dráhu novou
žítí počnete, buďte svým členem slast-
ných, milých dnů žítí Vašeho. - Anděl
můru odklínějí bloží na cest Vašich a vedí
Vás cestou blaha a požehnání.

Z plna srdce přeje

Josef Hanzlík,
učitel a řed. školy
v Týně n. Vltavou.

V Siskru, 30. srpna 1895.

Příloha XXVI.

List z památníku Maxmiliany Sakařové, zápis Josefa Hanzlíka z 30. srpna 1895.

Fotografie z památníku Maxmiliany Sakařové ve vlastnictví Miroslava Sambolka.
Archiv autorky.

Příloha XXVII.

Josef Sakař, Aloisie Sakařová, sedící Anna Sakařová. Foceno v Pardubicích v ateliéru Josefa Pírky mezi lety 1912 – 1916.

Fotografie z rodinného alba Miroslava Sambolka.

Archiv autorky.

Příloha XXVIII.

Fotografie Josefa Sakaře, zjevně pořízena tentýž den, jako fotografie předchozí.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 53356.

Příloha XXIX.

Vinařického škola v Týně nad Vltavou. Zde zahájil Josef Sakař školní docházku.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 18577.

Příloha XXX.

Josef Sakař ve školním věku.

Album rodiny Sakařových. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 54789.

Příloha XXXI.

Učitelský sbor před r. 1869: Jan Gayer, Václav Pešta, Petr Stuchl, Karel Paleček, Jakub Weichet, Hynek Valek.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 18955.

Příloha XXXII.

Josef Hanzlík, vltavotýnský pedagog.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 3614.

Příloha XXXIII.

Učitelský sbor dívčí obecné školy, sedící uprostřed ředitel Václav Pešta, cca 80. léta 19. stol.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 18338.

Obečná škola *pěti* třídní v *Týně nad Vltavou*.

Číslo *43*
Školní rok *1878/79*.

Školní zpráva.

Sakař Josef a Syna. m. Vlt.

žák oddělení *4^{le}* třídy vyhověl takto:

Čtvrtletí	Den vydaní	Návštěva školní	Mavn chování	Přítomnost	Náboženství	Jazyk vyučovací			Počty	Zeměpis a dějepis	Znalost věcí přírodních	Znalost tvarů měřítkových a jich kreslení	Psaní	Zpěv	Tělových	Ženské práce ruční	Před- měty ne- povinné	Počet zameškaných hodin	Počet zameškaných hodin	Zpracování podoba pisemných úkolů	Podpis řídícího učitele	Podpis třídního učitele	Podpis rodicův nebo jich zástupců	
						Čtení	Mluvnice a pravopis	Sloh																
I.	<i>1/8</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>3</i>		<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>3</i>	<i>3</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>1</i>	<i>2</i>					<i>2</i>	<i>J. Sakař</i>	<i>J. Sakař</i>	<i>J. Sakař</i>	
II.	<i>22/7</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>3</i>		<i>2</i>	<i>3</i>	<i>3</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>1</i>	<i>2</i>				<i>3</i>	<i>3</i>	<i>J. Sakař</i>	<i>J. Sakař</i>	<i>J. Sakař</i>	
III.	<i>1/5</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>2</i>		<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>2</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>1</i>	<i>1</i>				<i>3</i>	<i>5</i>	<i>1</i>	<i>3</i>	<i>J. Sakař</i>	<i>J. Sakař</i>
IV.	<i>30/7</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>2</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>1</i>	<i>1</i>				<i>3</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>J. Sakař</i>	<i>J. Sakař</i>	<i>J. Sakař</i>

Žák *těmto není* způsobilý ku vstoupení do vyšší třídy

Příloha XXXIV.

Vysvědčení Josefa Sakaře, žáka 4. třídy, ze školního roku 1878/79.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 34465.

Příloha XXXV.

Karel Karásek, pedagog, rok 1893.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 22426.

Schuljahr 1882/83

Schulnachricht.
Sakař Josef

Schüler der 3. Abtheilung der 2. Klasse, bewährte sich wie folgt:

Vierteljahr	Datum d. Ausstellung	Schulbesuch	Sittliches Verhalten	Fleiß	Religionslehre	Unterrichts- sprache		Rechnen	Geographie u. Geschichte	Naturkunde	Germanische Sprachen u. Lesen	Schreiben	Singen	Turnen	Handarbeiten	Freie Gegen- stände	Verkaufte Lehr- mittel	Tage entschuldigte nicht entschuldigte Tage fern der Schull. Arbeiten	Unterschrift des Schulleiters	Unterschrift des Klassenlehrers	Unterschrift der Eltern oder ihrer Stellvertreter
						Deutsch	Tschechisch														
I.	12/11	11	2	1	3	2	3	2	2	1	2	2	1	1	1	1	1	1	196		
II.	13/1	2	1	2	1	2	2	3	2	1	2	2	1	1	1	1	1	114			
III.	20/5	3	1	1	1	2	2	3	2	1	2	3	2	1	1	1	1	49			
IV.	16/8	2	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1	1	1	26			

Der Schüler ist zum Aufsteigen in die höhere fähig.

J. Sakař

Příloha XXXVII.

Vysvědčení Josefa Sakaře ze školního roku 1882/83.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 34464.

Příloha XXXVIII.

Někdejší židovská škola, tzv. „Kišovna“, v Kolodějích nad Lužnicí.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie filmy, i. č. 45164.

Příloha XXXIX.

Jirsíkovo státní gymnázium s kostelem sv. Václava v Českých Budějovicích. Počátek 20. stol.

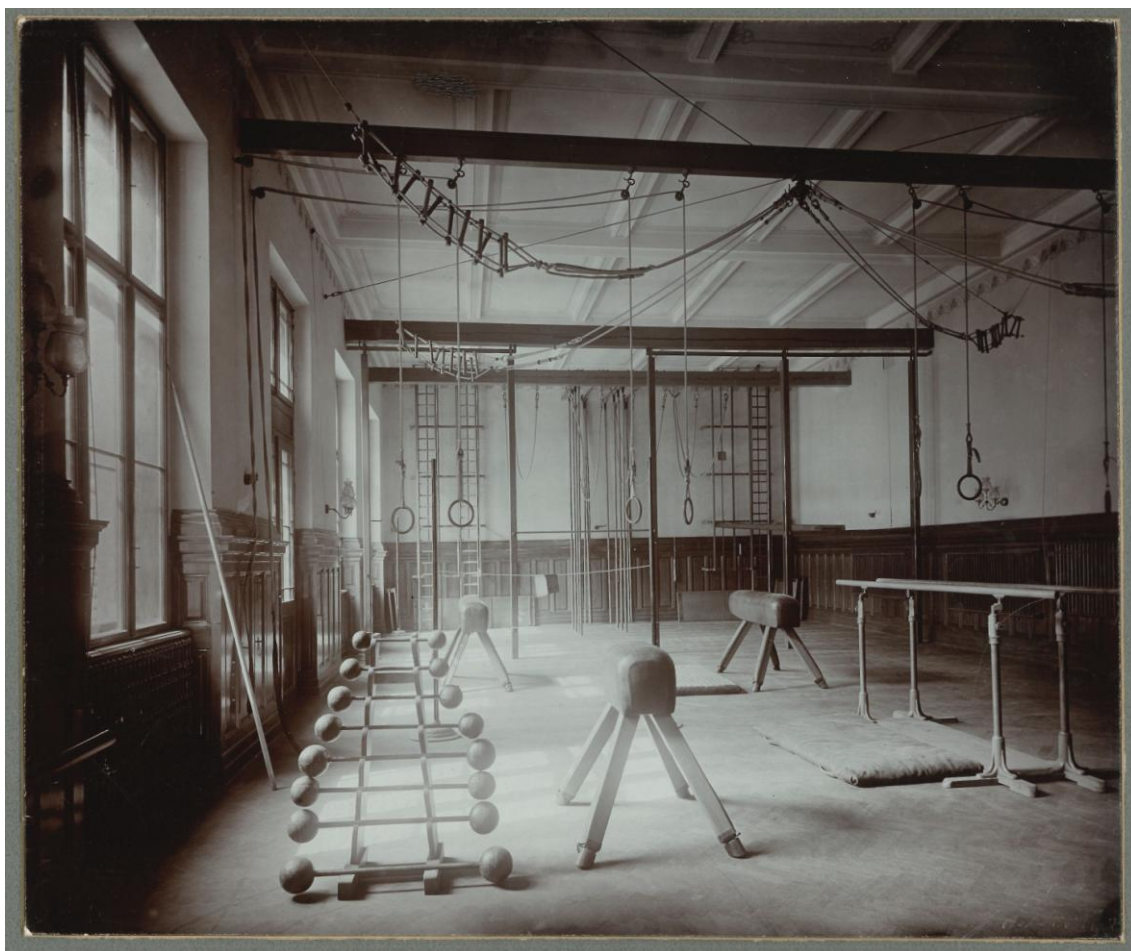
Státní okresní archiv České Budějovice, fond Jirsíkovo státní gymnázium České Budějovice. Karton č. 73, III/b-1.

Příloha XL.

Interiér Jirsíkova státního gymnázia v Českých Budějovicích na počátku 20. století – kreslárna.

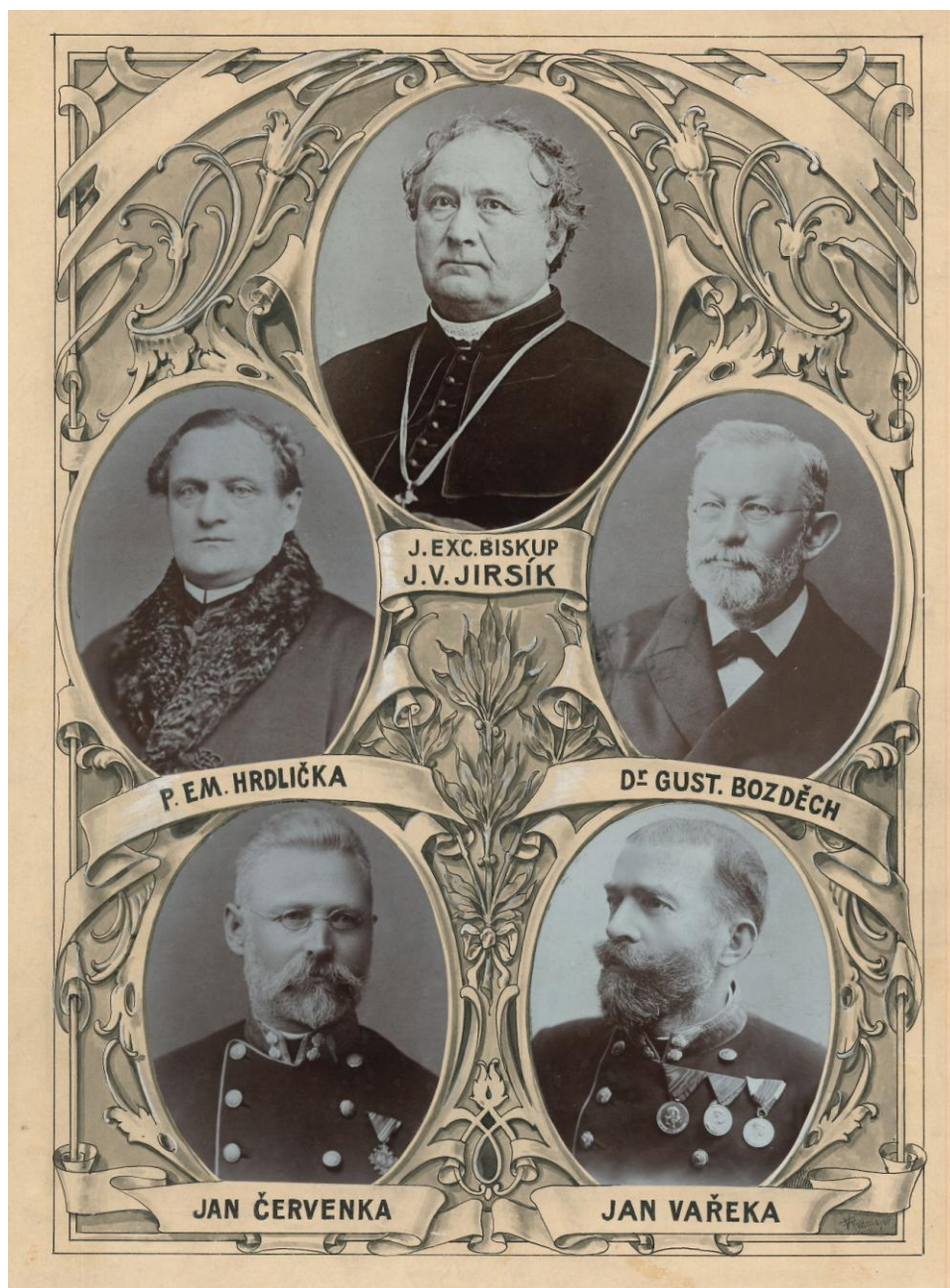
Státní okresní archiv České Budějovice, fond Jirsíkovo státní gymnázium České Budějovice. Karton č. 73, III/b-3.

Příloha XLI.

Interiér Jiršíkova státního gymnázia v Českých Budějovicích na počátku 20. století – tělocvična.

Státní okresní archiv České Budějovice, fond Jiršíkovo státní gymnázium České Budějovice. Karton č. 73, III/b-4.

Příloha XLII.

Pedagogický sbor Jirsíkova státního gymnázia v Českých Budějovicích. Dr. Gustav Bozděch figuruje na vysvědčeních Josefa Sakaře jakožto ředitel gymnázia v letech 1884 – 1889.

Státní okresní archiv České Budějovice, fond Jirsíkovo státní gymnázium České Budějovice. Karton č. 73, III/b-6.

Příloha XLIII.

Josef Sakař pravděpodobně krátce po nástupu na střední školu v Českých Budějovicích.

Album rodiny Sakařových. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 54789.

Příloha XLIV.

Josef Sakař v době středoškolských studií v roce 1890. Všimněme si, že je oblečen do stejného kabátku, jako o několik let dříve na předešlé fotografii.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 46341.

Číslo řad.	Nationale a postup studii zkou- šeného	Mravné chování	Náboženství		L a t i n a						Řečtina			Čeština jazyk vy				
		Známky pololetní	Známky pololetní	Ústní zkouška	z latiny			do latiny			Prospěch ve škol- ním roce	Písemná zkouška	Ústní zkouška	Prospěch ve škol- ním roce	Písemná zkouška	Ústní zkouška		
					Prospěch ve školním roce	Písemná zkouška	Ústní zkouška	Prospěch ve školním roce	Písemná zkouška	Ústní zkouška								
45	Sakař Josef z Týna nad Vltavou v Řichově, nar. 29. bre. m. dubna r. 1870, nář. usp. katolického. Hudoval: od r. 1883/4 - do r. 1890/1 v Budějovicích.	VII.1. VII.2. VIII.1. VIII.2.	VII.1. VII.2. VIII.1. VIII.2.	usp. usp. usp. usp.														
		chval.	usp.		chval.													
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												
		chval.	usp.		chval.	chval.												

Číslo řad.	Řečtina	Čeština jakožto jazyk vyučovací			Zeměpis a dějepis		Mathematika		Fysika		Přírodopis		Propaedeutika		A. Poznámky	
		Prospěch ve školním roce	Písemná zkouška	Ústní zkouška	Známky pololetní	Ústní zkouška	Prospěch ve školním roce	Písemná zkouška	Ústní zkouška	Známky pololetní	Ústní zkouška	Známky pololetní	Ústní zkouška	Známky pololetní	Ústní zkouška	B. Výsledek zkoušky
	chval.				VII.1. VII.2. VIII.1. VIII.2.	usp. usp. usp. usp.				VII.1. VII.2. VIII.1. VIII.2.	usp. usp. usp. usp.	V.1. V.2. VII.1. VII.2.	usp. usp. usp. usp.	VII.1. VII.2. VIII.1. VIII.2.	usp. usp. usp. usp.	A.
	chval. chval. dob.				chval. chval. chval. chval.	chval. chval. chval. chval.	chval. chval. chval. chval.	chval. chval. chval. chval.	chval. chval. chval. chval.	chval. chval. chval. chval.	chval. chval. chval. chval.	chval. chval. chval. chval.	chval. chval. chval. chval.	chval. chval. chval. chval.	chval. chval. chval. chval.	B. Výsledek zkoušky

Příloha XLV.

Protokol o maturitní zkoušce Josefa Sakaře.

Státní okresní archiv České Budějovice, fond Jirsíkovo státní gymnázium České Budějovice, protokol o maturitních zkouškách 1891, kniha 1016, nestránkováno.

Příloha XLVI.

Novosvěcenec Josef Sakař.

Album rodiny Sakařových. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 54789.

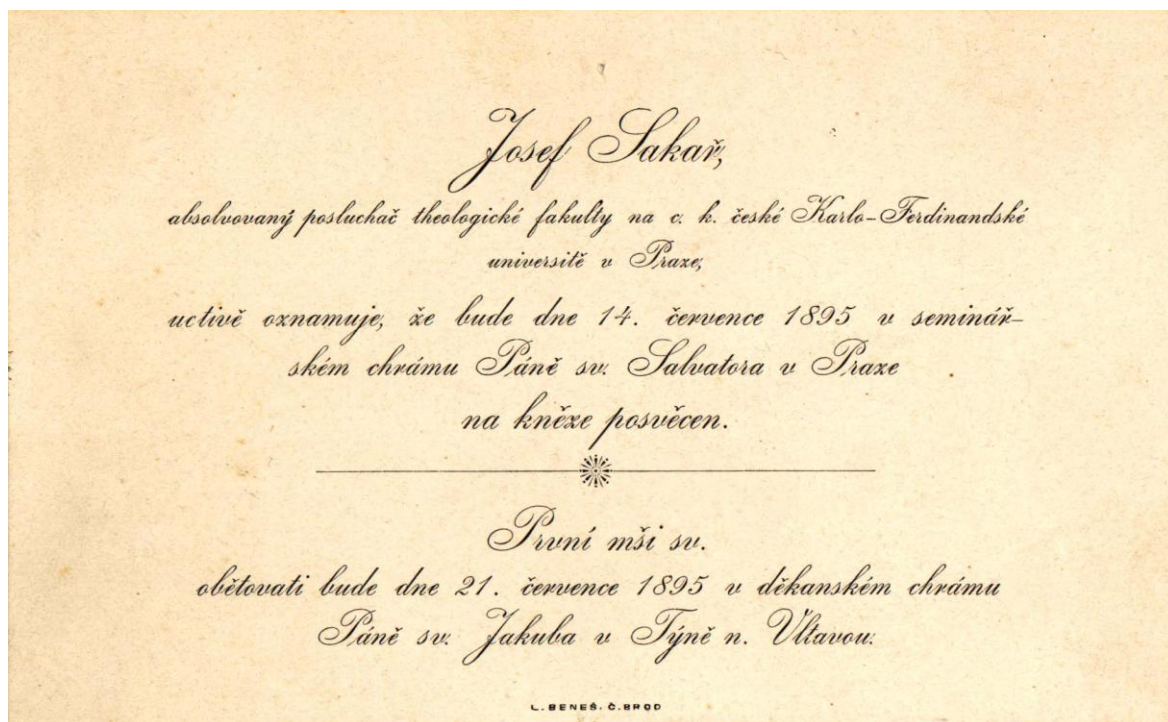

Příloha XLVII.

Josef Sakař krátce po dokončení teologického studia.

Fotografie z rodinného alba Miroslava Sambolka.

Archiv autorky.

Příloha XLVIII.

Oznámení o posvěcení v Praze a primici v Týně nad Vltavou.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 14159.

Příloha XLIX.

Úmrtní oznámení Anny Sakařové.

Východočeské muzeum v Pardubicích, Sbírka Slavín, Josef Sakař, i. č. SI0420/013.

Příloha L.

Pohlednice z Betléma r. 1910. Josef Sakař ve světlém plášti uprostřed.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 46387.

Příloha LI.

MUDr. Antonín Lev v sokolském kroji.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 9890.

Příloha LII.

Josef Sakař (uprostřed) s pardubickými turisty na Štrbském plese r. 1920. Na rubu zapsal Josef Sakař tužkou: „*U Štrbského jezera – setkání s pardubskou společností – 1920.*“

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 9880.

Příloha LIII.

Josef Sakař o vánočních svátcích r. 1919

Album rodiny Sakařových. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 54789.

Příloha LIV.

Pardubický zámek na pohlednici z r. 1920.

Archiv autorky.

Příloha LV.

Kunětická hora na pohlednici z r. 1897.

Archiv autorky.

Příloha LVI.

Fotografie Josefa Sakaře v době působnosti v Třeboni. 19. 3. 1904 mu žáci nechali vyrobit fotoportrét v treboňském fotoateliéru B. J. Kocipiňského s věnováním: „*V milou upomínku věnuje Vám k ct. jmeninám vděčné žactvo V. tř. c. k. vyšš. gymn. v Třeboni*“. Stejný portrét se objevuje na fotografii ve sbírce Městského muzea v Týně nad Vltavou pod i. č. 35785, která je na zadní straně datována r. 1903.

Totožná fotografie (v zrcadlové podobě) je uveřejněna na Wikipedii.

Wikipedia. Josef Sakař. [online]. [cit. 13. 2. 2017]. Dostupné na WWW:

< [https://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Saka%C5%99_\(historik\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Saka%C5%99_(historik)) >

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsběrka fotografie, filmy, i. č. 24950.

Příloha LVII.

Budova Státní reálné školy v Pardubicích na dobové pohlednici. Cca počátek 20. stol.

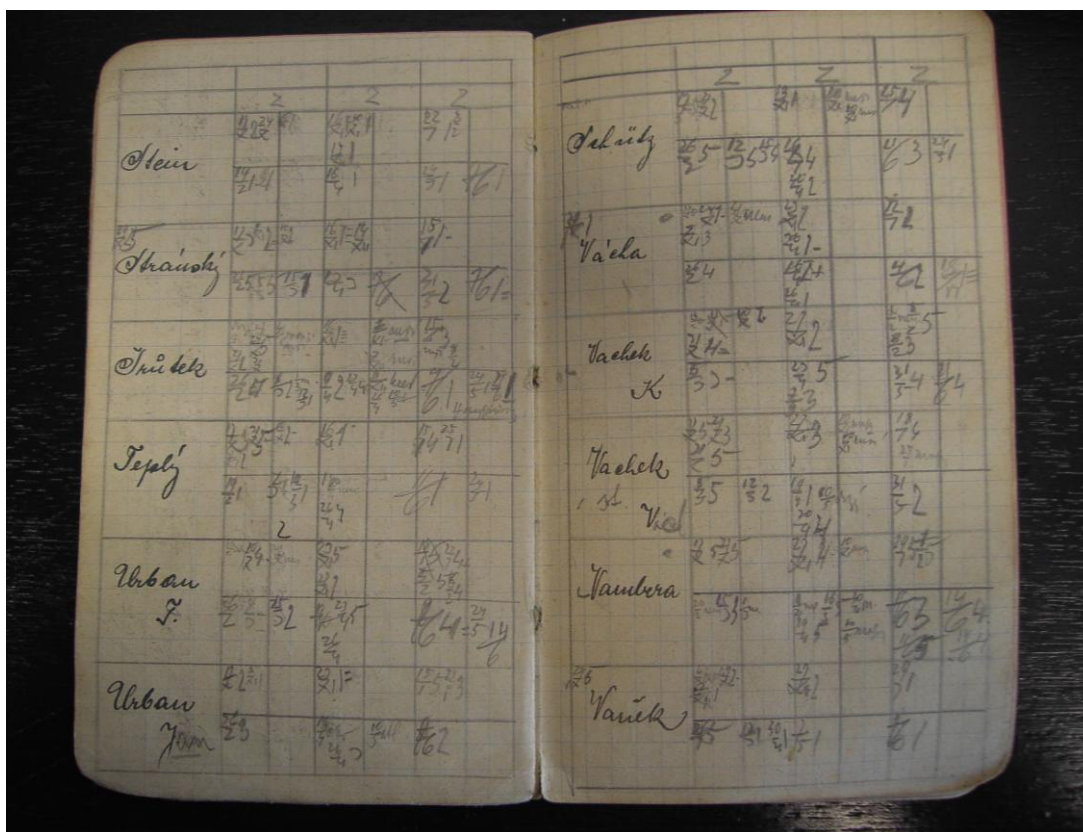
Archiv autorky.

Příloha LVIII.

Klasifikační zápisník Josefa Sakaře z let 1913 – 1914.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsběrka historická, i. č. 14180.

Příloha LIX.

Klasifikační zápisník Josefa Sakaře z let 1918 – 1919.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbíрка historická, i. č. 14181.

Příloha LX.

Josef Sakař se svými žáky v roce 1918.

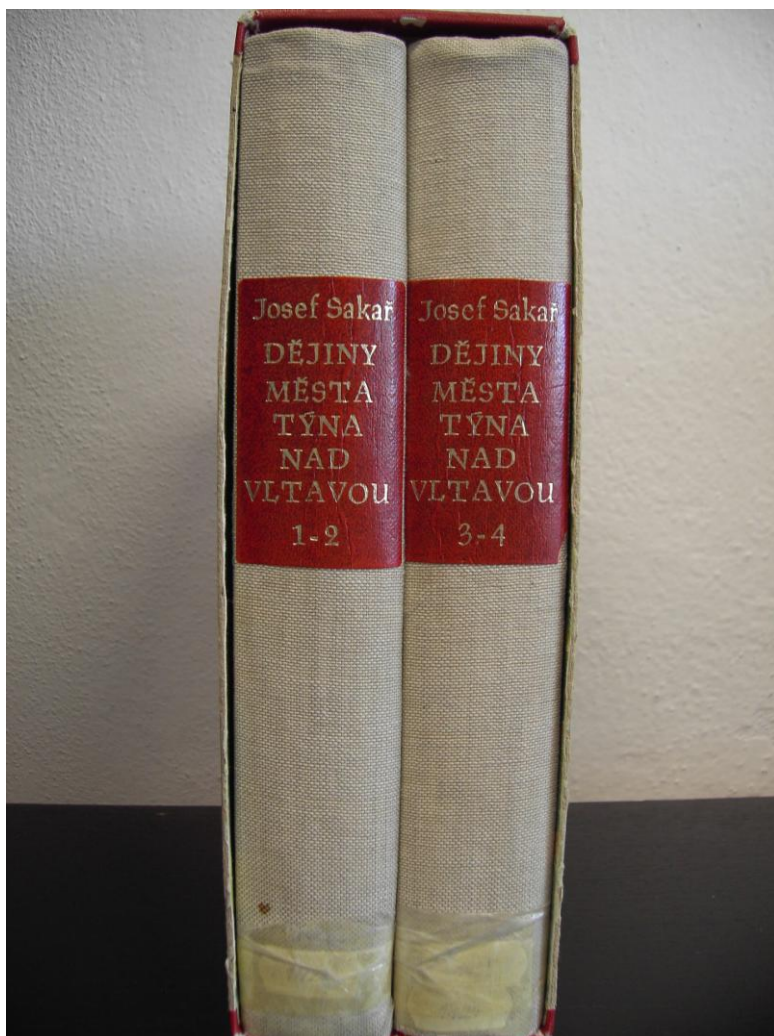
Album rodiny Sakařových. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 54789.

Příloha LXI.

Kniha Dějiny Pardubic.

Archiv autorky.

Příloha LXII.

4 díly knihy Dějiny města Týna nad Vltavou.

Archiv autorky.

Příloha LXIII.

Kniha Království České.

Archiv autorky.

STAROŽITNÝ KÁMEN.
NA BLATECH.

díli a scházeli se na Blatech v počtu až 700 osob, zde svobodství své zdůrazňovali, suplikaci pro cis. Rudolfa II. v Písku zhotovit dali a nadšený zápas

KÁMEN,
OZNAČUJÍCÍ KUBATOVO POPRAVIŠTĚ
NA BLATECH.

poručníci nevhodně nakládali a začez pak všickni sedláci měli ručiti, případně i pykati.

Tak spory rostly dále a vyvrcholily konečně ve zjevnou vzpouru, když r. 1579 po 70letém držení, byla Blata, jakoby sedlákům na vzdor, z podnětu Viléma Rožmberka a Adama z Hradce, vložena do zemských desk.

Ač vkladem tím nebyla přidělena ke statkům Rožmberským ani Hlubockým a zůstala samostatnou držebností, přece sedláci vystihli v aktu tom útok a první krok k odnětí. A aby je zachránili, přes zákaz Adamův ra-

KUBATA
NA ŠKOLE VE ZBUDOVĚ

di Zbudova zdvihli. Tento však byl chycen a jako

rebell a náčelník vzpoury pro postrach všem kolem 20. dubna 1581 na Blatech stat. Sedláci se nezalekli; vypravili do Prahy nové poselství se suplikací, jejíž výsledek byl ten, že Adam z Hradce dostal 29. dubna 1581 od císaře napomenutí a sedláci vrátili se k dalšímu nerušenému držení. Teprve když ujal se rozsáhlých statků hlubockých r. 1661 rod Švarcemburský, obnoven spor, který trval až do r. 1865, a skončil tím, že oněch 9 obcí je vlastníkem

Příloha LXIV.

Ukázka z knihy Království České — „Okres Hlubocký“.

Archiv autorky.

koně. Průmysl zastoupen jest v obci čtyřmi strojními mlýny: dobře pěstí se tu soustružnictví, punčochářství, stavba lodí a výroba obuví, majíc odbytíště nejen v okrese, nýbrž i za hranicemi. Vše to jest však chudou náhradou za odumřelý obchod solní a zisk ze zničené komunikace po Vltavě.

Město rozkládá se v kotlině s části rulového, s části třetihorního útvaru po obou březích nejširšího rozpjetí řeky. Na jižní straně při pravém břehu vyniká ostroh, spadající mírnějším svahem k Vltavě, severní, srázná strana jeho klesá v rokli Hlinského potoka. Výhodná poloha zdejšího ostrohu i širých břehů měla své obyvatele již v pravěku. Výmluvné v tom svědectví dává pohřebiště popelnic na severní

TÝN NAD VLTAVOU.

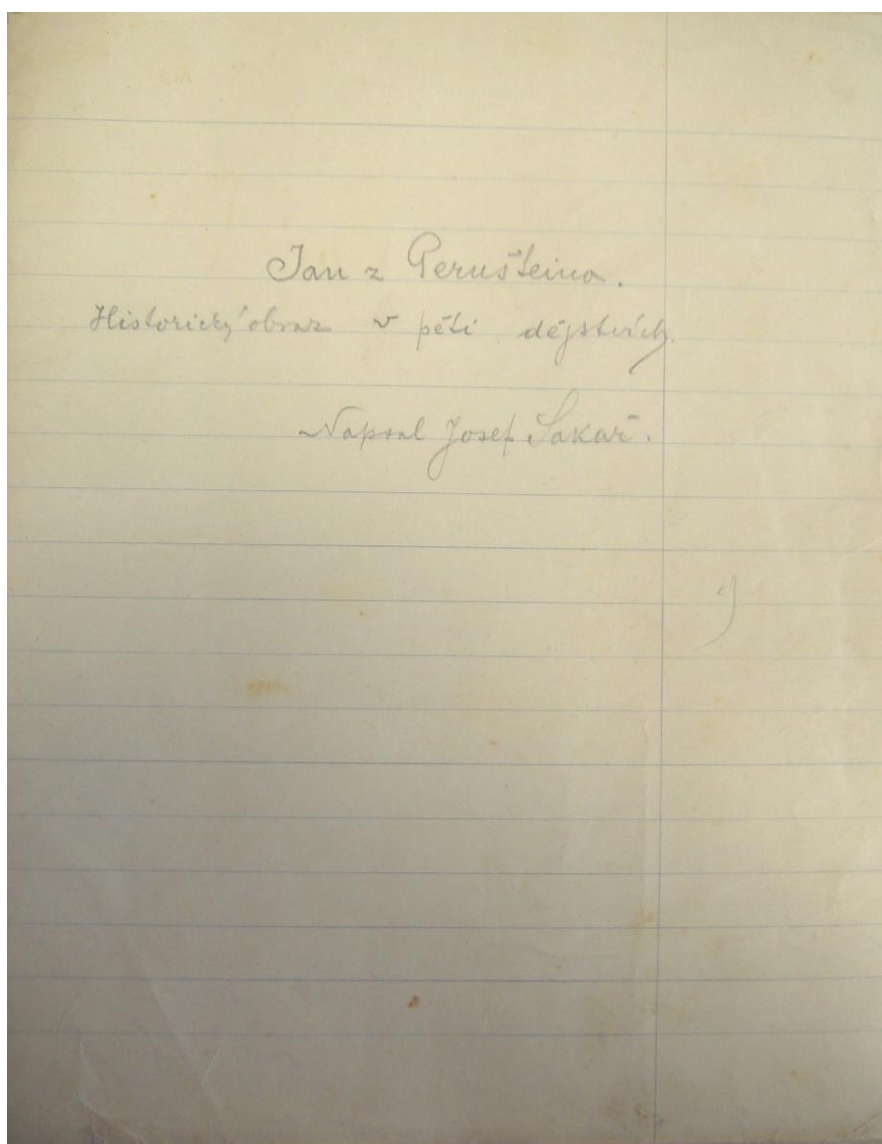
části města a starobylý název „Týn“. Mohutný, hrubě zdělaný násep kol ostrohu proti městu a vysoký, ještě dnes slušně uchovalý val, přetínající souvis výspy s ostatní, k východu táhnoucí se plání, byly ochrannou zdejšímu lidu od nejstarších dob až do zničení starého, tvrdého zámku v století sedmnáctém.

V dobách křesťanských patřilo panství Týnské pražským biskupům, vzato jsouc snad z rukou Boleslava II. nebo z dědictví Slavníkovce, sv. Vojtěcha. V jedenáctém století postavil zde na podhradí biskup Jaromír kostel sv. Kateřiny. Ke konci XII věku býval při něm arcijáhen. V XIII. století za biskupa Jana II. byl zde již „dům biskupský“. O rozkvět podhradí staral se zvláště Tobiaš z Benešova, upevnil tu druhý kostel sv. Christofora (Jakuba) a Jan IV. z Dražic, vysadiv Týn za město se všemi obvyklými právy. Arnošt z Pardubic usadil při chrámu sv. Christofora kollegiatní kapitolu. Zvláště zavděčil se

Příloha LXV.

Ukázka z knihy Království České – „Okres Vltavotýnský“.

Archiv autorky.

Příloha LXVI.

Rukopis Sakařova dramatu Jan z Pernštejna.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 30386.

- 3/ J. Sakař: Dějiny Pardubic. Díl IV., vyd. 1928, str. 407. Je tu odkaz na Knihu Zelenou B 14, H 16, O 23, T 20, 26.
- 4/ J. Sakař: Dějiny Pardubic, l. c., str. 159 a 160.
- 5/ J. Sakař, l. c., str. 126. Odkazy na Knihu Zelenou F 15, Q 40, W 39, 40 a urbář z roku 1651.
- 6/ J. Sakař, l. c.
- 7/ Zde též zemřel a zanechal česky psaný testament. Viz Vlad. Šolín, l. c. Testament je zřejmě uložen ve fondech OA Havlíčkův Brod.

PhDr. Jiří KOTYK

ZDE ZEMŘEL HISTORIOGRAF PARDUBIC

Laskavostí předsedkyně KPP v Praze Dr. Marie Svobodové zveřejňujeme dnes fotografii domu čp. 75 na třídě V. Piecka /býv. Korunní/ v Praze 2 na Vinohradech, kde dne 25. listopadu 1937 - před 45 lety - zemřel velký historiograf Pardubic prof. JOSEF SAKAŘ.

Příloha LXVII.

Vyobrazení domu čp. 75 na Třídě V. Piecka na Královských Vinohradech.

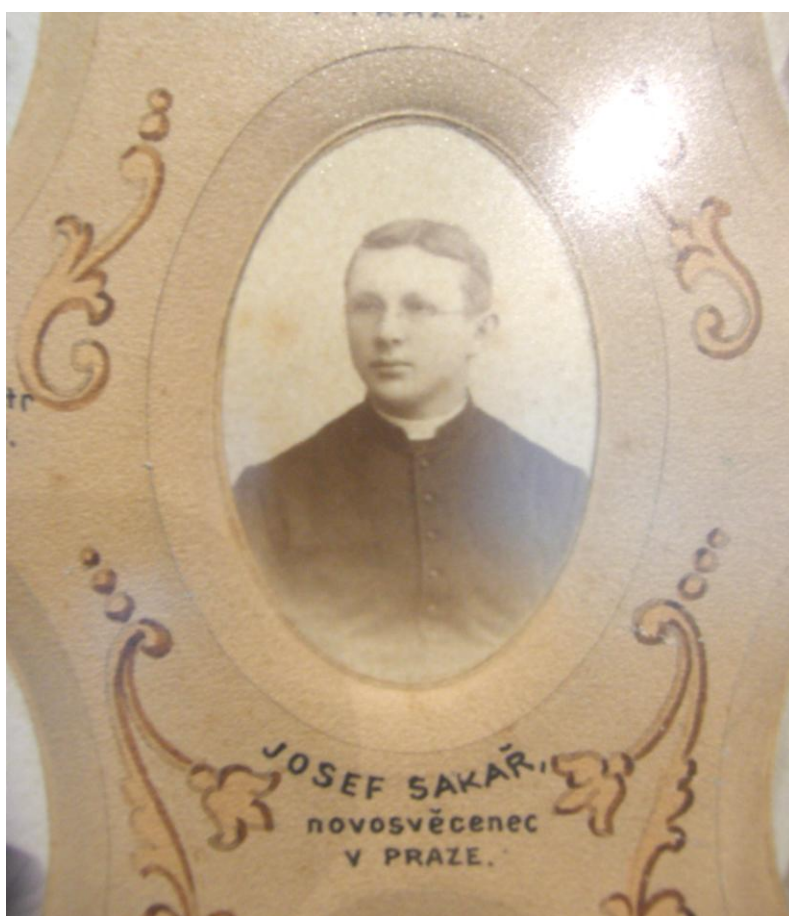
KOTYK, Jiří. Zde zemřel historiograf Pardubic. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1982, roč. 17, č. 11 – 12, s. 262.

Příloha LXVIII.

Současná podoba domu č. o. 75, čp. 972 na Korunní třídě, Praha-Vinohrady.

Archiv autorky.

Příloha LXIX.

Josef Sakař na společném tablu Sjezdu rodáků a přátel města Týna nad Vltavou, konaném 3. – 5. srpna 1895. Je zřejmé, že byla použita kabinetka i. č. 54789 viz příloha XLVI.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 45396.

Joseph Cinych, Leštrce Mořava
 František Jančík obchodník C. Budejovic
 František Jančík obchodník domu C. Budejovic
 Vítěz Jurek kapitán rus. legi, plukovník 5. řad. pražského pluku
 Marie Nováková maj. platnického a kapelnického v kaval. T. J. Masaryk
 Otakar Čech inženýr obchodní dílna v Třebaně
 Professor Josef Sakař z Pardubic.
 František Pucek, rodák z Holoděj, ředitel p. gymn. v Chotěboři
 Josef Bedřich Klásek silovodník z. p. dr. Praha
 František Sakař obchodník C. Budejovic
 Jindřich Pavlík bývalý obchodník
 starostami Týna Vltavského protance a to
 s. Dejvice 317
 M. L. Wesseli velkostatek Stěchovice

Příloha LXX.

Podpis Josefa Sakaře v kronice města.

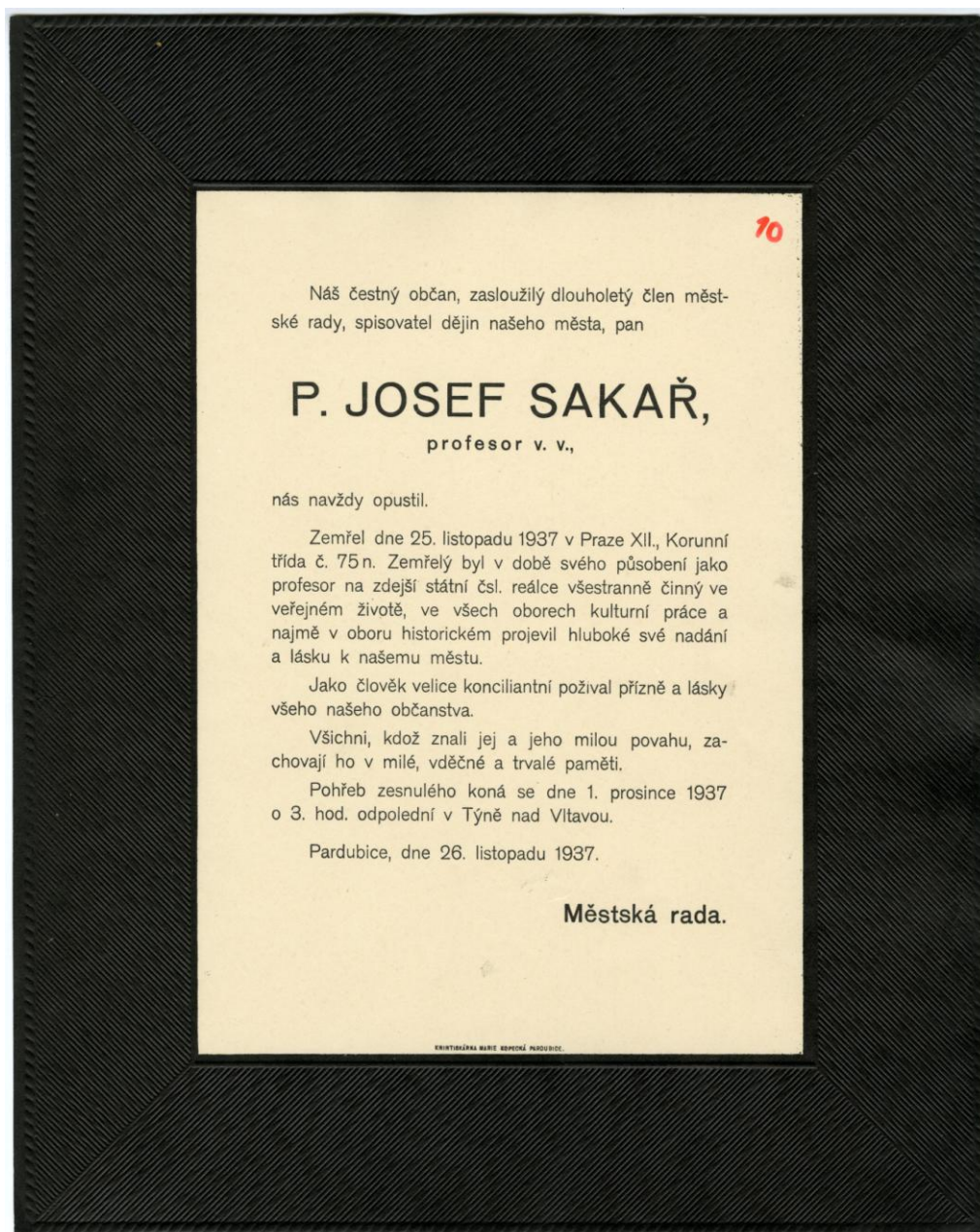
Městské muzeum v Týně nad Vltavou. Pamětní kniha města Týna nad Vltavou I.,
 nesignováno, s. 477.

Příloha LXXII.

Pamětní diplom Kunětického družstva v Pardubicích. Jmenování Josefa Sakaře čestným členem.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsbírka historická, i. č. 17008.

Příloha LXXIV.

Úmrtní oznámení Josefa Sakaře vydané Městskou radou Pardubic.

Východočeské muzeum v Pardubicích, Sbírka Slavín, Josef Sakař, i. č. SI0420/010.

Rada města Týna nad Vltavou

oznamuje smutnou zvěst, že ve čtvrtek dne 25. listopadu 1937 v Praze
náhle zemřel pan

P. Josef Sakař,

profesor v. v., čestný občan města Týna nad Vltavou, historiograf
města Týna nad Vlt. a města Pardubic, předseda spolku rodáků
a přítel města Týna nad Vltavou a okresu v Praze, atd.

Město Týn nad Vltavou ztrácí v něm význačného rodáka, zaslou-
žilého čestného občana, příznivce a lidumila, který dlouhá léta pilné práce
s nevšední láskou věnoval sebrání materiálu a vydání „Dějin města Týna
nad Vltavou a okolí“.

Svoji prací vytvořil si trvalý a nehynoucí pomník, před nímž v největší
úctě a vděčnosti sklání se veškeré občanstvo města Týna nad Vltavou.

Pohřeb zesnulého se koná ve středu dne 1. prosince 1937
o 3. hodině odpolední z děkanského chrámu Páně v Týně nad Vltavou.

V Týně nad Vltavou, dne 27. listopadu 1937.

Starosta města :

PhMr. JOSEF PROCHÁZKA.

Tisk Hauser, Týn.

Příloha LXXV.

Úmrtní oznámení Josefa Sakaře vydané Radou města Týna nad Vltavou.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, Fond DAP, podsběrka historická, i. č. 14151.

Příloha LXXVI.

Pohřeb Josefa Sakaře v Týně nad Vltavou, pozůstalí před vraty kostela sv. Jakuba.

Východočeské muzeum v Pardubicích, Sbírka Slavín, Josef Sakař, i. č. SI0420/021/1.

Příloha LXXVII.

Pohřeb Josefa Sakaře v Týně nad Vltavou, pozůstalí před vraty kostela sv. Jakuba.

Východočeské muzeum v Pardubicích, Sbírka Slavín, Josef Sakař, i. č. SI0420/021/2.

Příloha LXXVIII.

Pohřeb Josefa Sakaře v Týně nad Vltavou. Ukládání do hrobu na hřbitově u kostela sv. Víta.

Východočeské muzeum v Pardubicích, Sbírka Slavín, Josef Sakař, i. č. SI0420/021/3.

Příloha LXXIX.

Josef Sakař v pozdním věku.

Album rodiny Sakařových. Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 54789.

Příloha LXXX.

Poslední známá portrétní fotografie Josefa Sakaře. Byla použita při dotisku 4. dílu Dějin města Týna nad Vtavou a okolí.

Východočeské muzeum v Pardubicích, Sbíрка Slavín, Josef Sakař, i. č. SI0420/021.

Příloha LXXXI.

Sakařova ulice a dům Josefa Sakaře čp. 287.

Foto Mgr. Aleš Kotyk.

Archiv autorky.

Příloha LXXXII.

Sakařova ulice v Týně nad Vltavou, zde ještě jako ul. Nová ve 20. letech 20. stol.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 60507.

Příloha LXXXIII.

Pamětní deska Josefa Sakaře na domě čp. 783 v Zámeckém nádvoří v Týně nad Vltavou.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsbírka fotografie, filmy, i. č. 17571.

Příloha LXXXIV.

Pamětní deska Josefa Sakaře na domě čp. 287 v Sakařově ulici v Pardubicích.

Foto Mgr. Aleš Kotyk.

Archiv autorky.

Příloha LXXXV.

Hrob rodiny Sakařových na hřbitově v Týně nad Vltavou.

Městské muzeum v Týně nad Vltavou, podsběrka fotografie, filmy, i. č. 17586.

Příloha LXXXVI.

Bibliografie Josefa Sakaře.

KOTYK, Aleš. *Život a dílo Josefa Sakaře*. Hradec Králové, 1987. Diplomová práce. Pedagogická fakulta Hradec Králové. Katedra historie. Vedoucí práce Doc. PhDr. Karel Štefek, CSc., s. 77 – 86.

- 77 -

Bibliografie prací J. Sakaře

Práce o Pardubicích a okolí

Práce vydané v knižní podobě

1. Dějiny Pardubic nad Labem. Nákladem města Pardubic.

I. díl, část 1, 1920. I. díl, část 2, 1923.

II. díl, část 1, 1924. II. díl, část 2, 1925.

III. díl, část 1, 1926. III. díl, část 2, 1927.

IV. díl, část 1, 1928. IV. díl, část 2, 1930.

IV. díl, část 3, 1931. IV. díl, část 4, 1933.

V. díl, 1935.

2. Staré Pardubice. Nákladem města Pardubic, 1929

Články v novinách, časopisech, sbornících

Vznik a vývoj města

3. Dějiny Pardubic. Štít, 5.2.1921.

4. Historie města Pardubic. Věstník děkonství pardubického, roč. II, č. 12.

5. Historické a turistické zajímavosti Pardubic. Československý ilustrovaný zpravodaj, 1927, č. 21, č. 22.

6. Nová doba města Pardubic. In: Padesát let městské spořitelny v Pardubicích. Nákladem vlastním, 1926, s. 67-74.

7. Pardubice. Ilustrovaný svět, 1924.

8. Pardubice. In: Technická práce ve východních Čechách. Vydaná jako pamětní spis ke IV. sjezdu Spolku čsl. inženýrů v Hradci Králové, červen 1924, s. 119-121.

9. SAKAŘ, J. - POTŘŠIL, F.K.: Pardubice. In: Jubilejní almanach Úboru dobrovolných hasičů pardubických. Nákladem Sboru dobrovolných hasičů, 1923, s. 11-13.

10. Pardubice. (Obraz dějinný). Venkov, příloha, 4.4.1926.

11. Pardubice. Vývoj města a penství. Národní listy, příloha Pardubice - východočeská metropole, 13.4.1925, č. 106, s. 1-2.
12. Pardubicko za válek napoleonských. Východočeský republikán, 30.3.1923, s. 2.
13. Pardubsko roku 1421. Východ, 14.5.1921, s. 1.
14. Perspektiva. (Stavební plán Pardubic). Domovní právo, 15.12.1928.
15. Vývoj Pardubic. Lidové noviny, 12.4.1925, s. 17.
16. Vznik a vývoj města Pardubic. Český svět Pardubicům. Pardubice koncem roku 1924. Pardubice, Otto & Růžička, 1924, s. 3-6.
17. Ze starých Pardubic. In: Krajem Pernštýněv, vlastivědný sborník okresu pardubického, roč. 1924-1925, č. 1, s. 2-4.
18. Z dějin města Pardubic. In: Sborník k 11. sjezdu Spolku čsl. inženýrů. Pardubice, 1931, s. 54.
19. Z pardubických letopisů. In: Čtyřicet let spořitelny v Pardubicích, 1927, s. 67-74.

Hospodářství a právo

20. Bezpečnostní opatření proti ohni ve starých Pardubicích. In: Jubilejní almanach Sboru dobrovolných hasičů pardubických. Nákladem Sboru dobrovolných hasičů, 1928, s.17-20.
21. Kterak Pardubčané starali se o sirotky. In: Krajem Pernštýněv, vlastivědný sborník okresu pardubického, roč. 1921-1922, č. 1, s. 3-4.
22. Mlynáři. Neodvislé listy, 1911, č. 19, s. 9-10.
23. Na panském soudu. Neodvislé listy, 1910, č. 52, s. 4-5.
24. Nákladníci. Neodvislé listy, 1911, č. 6, s. 3.

25. Pardubické "šlajferny". Východ, 10.3.1927.
26. Pardubičtí zlatníci. In: Vlastivědný sborník východočeský, 1929, č. 4, s. 48-51.
27. Pardubské majestáty. Neodvislé listy, 1911, č. 31, s. 7-8.
28. Pardubské mlýny. In: Krajem Pernštýnův, vlastivědný sborník okresu pardubického, roč. 1925-1926, č. 6, s. 83-84.
29. Roboty a platy sousedské. Východ, 16.1.1926, s. 1-2.
30. Rybáři. Neodvislé listy, 1919, č. 3, s. 4.
31. Sirotčí peníze. Neodvislé listy, 1910, č. 50, s. 5.
32. Sladovníci. Neodvislé listy, 1911, č. 12, s. 5.
33. Sousedé. Neodvislé listy, 1910, č. 44, s. 4.
34. Staré požární řády v Pardubicích. Neodvislé listy, 1910, č. 38, s. 7.
35. Volby konšelů 1535. Neodvislé listy, 1910, č. 43, s. 3.
36. Výsady, nadání a majestáty města Pardubic nad Labem.
In: Musejní spolek v Pardubicích, 1917.

Kulturní a společenský život

37. Bratrstvo literátské. Věstník děkanství pardubického, roč. II., č. 3, č. 4.
38. Císařská návštěva. Neodvislé listy, 1912, č. 19, s. 2.
39. Dějiny choru děkanského chrámu. Věstník děkanství pardubického, roč. II., č. 2, č. 3.
40. Dějiny okrasných snah v Pardubicích. In: Jubilejní zpráva Okrašlovacího spolku v Pardubicích, 1928.
41. Dějiny pardubských škol. In: Jubilejní zpráva reálky pardubické 1863-1913, s. 1-42.
42. Dějiny pardubských škol. Neodvislé listy, 1913, č. 57, nestránkováno.
43. Dějiny pardubských škol. Samostatné směry, 20.7.1913, s. 2-4.

44. Jak se vedlo v Pardubicích učitelům za doby starší. Neodvislé listy, 1913, č. 57, nestránkováno.
45. Městské vlastivědné museum. Věstník Musejního spolku v Pardubicích, 1926, s. 7-10.
46. Národní práce v Pardubicích. In: Pamětní list k manifestovnímu sjezdu N.J.S., 3.9.1927.
47. Pardubické dostihy. Východ, 24.10.1925, s. 1.
48. Pardubské dostihy. In: Křejem Pernštýněv, vlastivědný sborník okresu pardubického, roč. 1926-1927, č. 3, s. 35-38.
49. Pardubišští pozounčí. Neodvislé listy, 1912, č. 1, s. 8.
50. Pardubišští studenti. In: Slevnostní zpráva k otevření nové reálky v Pardubicích 1929.
51. Počátky pardubského parforsu. In: Tělovýchova a sport Československé republiky na výstavě v Pardubicích 1931, Pardubice, 1931, s. 217.
52. Velikonoce starých Pardubic. Východ, 31.3.1928, s. 9.
53. Vývoj jazykové otázky Pardubického kraje. Hranědž, 19.3.1931, s. 2.
54. Z historie národního probuzení Pardubic. Neodvislé listy, 1913, č. 55, s. 5-6.
- Významné osobnosti
55. Balbínův rod a Pardubice. Východ, 17.12.1921, s. 1.
56. O pardubském pánu z Pernštejna. Východočeský republikán, 4.5.1934, s. 2-3.
57. Památka Viléma z Pernštejna. Východ, 9.4.1921, s. 1-2.
58. Přednáška o Vilému z Pernštejna. Východočeský republikán, 17.4.1936.
59. Urozený soused. Neodvislé listy, 1911, č. 1, s. 2.

60. Viktorin z Kunštátu. (Ku 500. výročí smrti pardubského pána.). Východočeský republikán, 7.1.1927, s. 3.
61. Vilém z Pernštejna. (Řeč prof. Sakaře při odevzdání pardubského zámku veřejnosti dne 10.4.1921.). Východočeský republikán, 22.4.1921, s. 2-3.
62. Vzorný Pardubčan. Východ, 6.9.1924, s. 1.

Místopis

63. Chrám sv. Bartoloměje. Neodvislé listy, 1911, č. 87, s. 3-4.
64. Klášter Cyriaků v Pardubicích. Věstník děkanství pardubického, roč. II., č. 5.
65. Klášter Minoritů v Pardubicích. Věstník děkanství pardubického, roč. II., č. 4-7.
66. Kostel sv. Jana Křtitele. Věstník děkanství pardubického, roč. I., č. 4.
67. Pardubický zámek. Národní politika, 1924, č. 39.
68. Pardubický zámek. Tribuna, 1924, č. 34.
69. Pardubské sady. Neodvislé listy, 1910, č. 42, s. 3.
70. Pardubský zámek. In: Krajem Pernštýnův, vlastivědný sborník okresu pardubického, roč. 1921-1922, č. 8, s. 114-117.
71. Pernštejnská klenotnice. Východ, 5.5.1933.
72. Zelená brána. Neodvislé listy, 1910, č. 41, s. 3.
73. Zelená brána v Pardubicích. In: Krajem Pernštýnův, vlastivědný sborník okresu pardubického, roč. 1922-1923, č. 1, s. 3-5.

Pardubické okolí a venkov

74. Bohdanečské velikonoce r. 1772. Východ, 30.3.1923, s. 1.

75. Kladrubská továrna na sukno. In: Vlastivědný sborník východočeský, 1926, č. 3, s. 42-45.
76. Krémy vesnické. Východočeský republikán, 2.10.1925, s. 3-4.
77. Kunětická hora. Východ, 13.3.1920, s. 1.
78. Naše staré kovárny. In: Krajem Pernštýněv, vlastivědný sborník okresu pardubického, roč. 1922-1923, č. 7, s. 99 - 101.
79. Naše staré kovárny. Východočeský republikán, 7.10.1921, s. 2.
80. Z dějin hospodářského a duševního vývoje pardubického venkova. Východočeský republikán, 27.10.1921, s. 3.
81. Z letopisů Kunětické hory. Ročenka Kunětického družstva, 1925, s. 4.

Různé

82. O falešné minci. Neodvislé listy, 1910, č. 39, s. 7-8.
83. Před sto lety. Neodvislé listy, 1912, č. 27, s. 2.
84. Vojačka. Neodvislé listy, 1911, č. 9, s. 6.

Divadelní hry

85. Vinice. Premiéra v Pardubicích 23.10.1919, scénář nezvěstný.
86. Jan z Pernštýna. Pouze rukopis, nezvěstný.

Práce o Týně nad Vltavou a okolí

Práce vydané v knižní podobě

87. Dějiny hradu a města Týna nad Vltavou a okolí. Nákladem Jana Kučery, Týn nad Vltavou, 1905.
88. Dějiny města Týna nad Vltavou a okolí. Nákladem Bohuslava Kučery, Týn nad Vltavou.
- II. díl, 1934.
- I. díl, 1935 (přepřacovaná a doplněná práce č. 87).
- III. díl, 1936.
- IV. díl, 1937, 1957 (dokončeno nákladem Vlastivědného kroužku musea v Týně nad Vltavou).
89. Starožitné obrázky Vltavského Týna. Nákladem Spolku rodáků a přátel Týna nad Vltavou s okolím v Praze, Praha 1935.

Články v novinách, časopisech, sbornících

Vznik a vývoj města

90. Z dějin Týna nad Vltavou a okolí. Upomínka na III. jubilejní sjezd rodáků a přátel města a okresu Týna nad Vltavou ve dnech 5., 6. a 7. července 1935 v Týně nad Vltavou.
91. Okres Vltavotýnský. In: Království České III., Jižní Čechy. Nakladatelství Pavla Křibra, Praha 1908, s. 46-57.

Hospodářství a právo

92. Boj proti ohni. Vltavín, 1936, č. 17, s. 1-2.
93. Dějiny vltavské plavby. Vltavín, 1934, č. 1, s. 2.
94. O renovaci konšelské. Vltavín, 1932, č. 12, s. 2-3.
95. Pivovary a mlýny. Vltavín, 1934, č. 2, s. 3.
96. Pražští muzikáři. Vltavín, 1931, č. 15, s. 1-2.

97. Solní komora v Týně nad Vltavou. Časopis Českého musea, 1897, s. 516-525.
98. Starodávny trh peněžní na Vltavském Týně. In: Ročenka Spořitelny města Týna nad Vltavou, Týn nad Vltavou 1929.
99. Ze života pekařských cechovníků v Týně nad Vltavou. Vltavín, 1931, č. 6, s. 1.
100. Zvoníci proti mračenám. Vltavín, 1932, č. 17, s. 2-3.

Kulturní a společenský život

101. Čtenářská obec ve Vltavském Týně. Vltavín, 1921, č. 2, s. 5-6.
102. Počátky pěveckého spolku "Puchmýr". Vltavín, 1936, č. 9, s. 4.
103. Sbor "Bratři českých" v Týně nad Vltavou. Blahověst, 1893, s. 553.
104. Sjezd rodáků z Týna nad Vltavou a okolí r. 1895. Vltavín, 1935, č. 6, s. 1-2.
105. Slavný sjezd. Sjezd akademického spolku Štítový v Týně nad Vltavou r. 1873. Vltavín, 1935, č. 14, s. 2-3.
106. Starý Týn nad Vltavou o vánočních svátcích. Vltavín, 1931, č. 19, s. 1.
107. Vánoce starého Týna. Vltavín, 1934, č. 25, s. 3-4.
108. Z minulosti spojení týnského občanstva s hlavním městem Prahou. (Z pamětní knihy Kroužku rodáků a přátel města Týna nad Vltavou s okolím v Praze). Vltavín, 1934, č. 3, s. 2-3.

Významné osobnosti

109. Z minulosti rodů de Bois a Weichetů v Týně nad Vltavou.
Časopis rodopisné společnosti čsl., 1931, s. 139-141.
110. Z rodinné kroniky Antonína Jaroslava Puchmajera. Časopis
rodopisné společnosti čsl., 1931, s. 99-101.

Místopis

111. Hostinec "U zlaté lodi". Vltavín, 1937, č. 15.
112. Jeslíšsky staré opatrovny (1862). Vltavín, 1932, č. 25,
s. 2-3.
113. Kollegiální kapitula v Týně nad Vltavou. Dudivoj, 8.11.1896,
s. 2-3.
114. Lékárna "U zlatého orla". Vltavín, 1935, č. 16, s. 3.
115. Starožitné domy týnské. (Místo obecního trestání). Vltavín,
1934, č. 13, s. 4.
116. Švandovský dům. Vltavín, 1937, č. 19.

Ostatní práce

Práce vydané v knižní podobě

117. Dějiny stavu selského v Čechách. Nákladem Národní Jednoty
Pošumavské v Třeboni, rok vydání neuveden, 10 s.
118. SAKAŘ, J. - SOCHOR, J.: Stručné dějiny řezníků a uzenářů
od dob řeckořímských se zvláštním zřetelem na vývoj řeme-
sla v Čechách a na Moravě. Otto & Rážička, Pardubice 1924.

Články ve sbornících

119. Albert ze Šternberka. In: Výroční zpráva c.k. vyšší reál-
né školy v Pardubicích, vydaná ředitelem za školní rok
1902, s. 3-37.

180. Otnes Klubocký. In: Království České III., Jižní Čechy.

Vydavatelství Pavla Kobera, Praha 1908, s. 27-45.

1. Otnes Klubocký, Otnes Klubocký. Otnes Klubocký.

Otnes Klubocký v Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, s. 10.

2. Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký.

Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký.

3. Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký.

Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký.

Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký.

4. Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký.

Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký.

5. Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký.

6. Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký.

7. Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký.

Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký.

Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký.

8. Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký.

Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký.

9. Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký.

Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký.

10. Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký.

Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký.

11. Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký.

Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký.

12. Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký.

Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký.

13. Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký.

Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký, Otnes Klubocký.

Abstrakt

SUDOVÁ, Martina. *Josef Sakař – život a dílo kněze, pedagoga a historika*. České Budějovice, 2017. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce PhDr. Bc. Zuzana Svobodová, Ph.D.

Klíčová slova: významné osobnosti, Josef Sakař, regionální historie, Týn nad Vltavou, Pardubice, historie školství, historiografie, pozitivistická škola, pedagogika, teologie.

Práce se zabývá životem a dílem historika, kněze a pedagoga Josefa Sakaře. Josef Sakař je jedním z nejvýznamnějších rodáků města Týna nad Vltavou. Jeho monumentální čtyřsvazkové dílo Dějiny města Týna nad Vltavou a okolí náleží dnes k základním stavebním kamenům jihočeské regionální historie, a přestože jeho převažující část vznikla již ve 30. letech minulého století, nebylo do dnešních dnů překonáno. Podobně jako Týn nad Vltavou vděčí Josefu Sakařovi za mnohé také město Pardubice, kde prožil většinu svého produktivního věku a kde působil jakožto středoškolský pedagog. Zde vznikla jeho stěžejní díla, mimo jiné šestisvazkové Dějiny města Pardubic nad Labem. Sakařova činnost přesáhla i regionální rámec: v roce 1925 byl za své zásluhy o ochranu historických památek jmenován (jako jeden z třiceti kandidátů z celé republiky) čestným členem Klubu za starou Prahu.

Práce analyzuje a komparuje prameny, určuje významné hodnoty a klíčové události v životě Josefa Sakaře, jeho rodinné vazby, přátele a osobnosti, které ovlivnily Sakařův život. Hledá inspirace pro vychovatele v 21. století, které je možné čerpat ze života a díla Josefa Sakaře.

Práce se zaměřuje na rodinu Josefa Sakaře a příbuzenské vztahy, průběh života a působení v Týně nad Vltavou a Pardubicích, je řazena chronologicky, od narození, do konce života Josefa Sakaře. V poslední části pátrá po odkazu a stopách Josefa Sakaře v současnosti. Samostatná část je věnována analýze čtyř stěžejních děl Josefa Sakaře. Práce shrnuje veškerá životopisná data a významné životní milníky Josefa Sakaře, obsahuje rovněž kompletní bibliografii.

Abstract

Sudová, Martina. Josef Sakař – The Life and Work of a Priest, Teacher and Historian. České Budějovice, 2017. Thesis. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of Theology. Department of Education. Supervisor: PhDr. Bc. Zuzana Svobodová, Ph.D.

Keywords: prominent personalities, Josef Sakař, regional history, Týn nad Vltavou, Pardubice, history of education, historiography, positivism, education, theology.

This work deals with the life and work of historian, educator, and priest Josef Sakař. Josef Sakař is one of the most prominent Týn nad Vltavou natives. His monumental four-volume work, *The History of the town Týn nad Vltavou and the Surrounding Area*, includes the building blocks of South Bohemian regional history. Even though the greater balance of the work was written in the 1930s, to this day it has not been surpassed. Pardubice, like Týn nad Vltavou, owes much to Josef Sakař. It is the city where he spent most of his productive years and where he worked as a secondary school teacher. He wrote his major works here, among them a six-volume history of Pardubice nad Labem. Josef Sakař's activity was more than merely regional: for his efforts to protect historical monuments he was appointed (as the only one of thirty candidates from across the country) an honorary member of the Club for Old Prague in 1925.

This thesis analyzes and compares sources, and it determines the importance and value of key events, family ties, friends and personalities that influenced Josef Sakař's life. For 21st-century educators, the thesis looks for inspiration that can be taken from his life and works.

The work focuses on Josef Sakař's relationships with relatives, his life's story and activities in Týn nad Vltavou and Pardubice. It is organized chronologically, from his birth to his death. The last part concerns itself with seeking traces of evidence of Josef Sakař in contemporary life. A separate section is devoted to an analysis of four of his key works. The work includes all biographical data and important life milestones of Josef Sakař and contains a complete bibliography.